

فهرههنگا

گۆتن وكريارين نه دورست

- كىتەپ : فەرھەنگا گۆتن و كىرىيىن نەدورست

- نەيسەر : تەھسىن دۆسكى

- چاپا ئىككى ۲۰۰۶

- چاپخانەيا زانا دھۆك

- ژمارا سپارتنى ل پەرتۆكخانەيا گشتى ل ھەوليرى : ۳۵۶

ل سالا ۲۰۰۶ .

- ژ وەشانين پەرتۆكخانا جزيىرى ل دھۆكى .

فهره نگا گوټن وکړياريڼ نه دورست

ته حسين ئيبراهيم دؤسكى

دهسيك

حمد بو وی خودایی بن یی ئیسلام هلیژارتی دا بو مه بیته
رپیازا ژینی ، و بهری مه دایی ، وصلات وسلات ل پیغمبهری وی
بن یی ب تمامترین رهنگ ئهف دینه گه هاندی یه مه ، و
ب جوانترین ری حقی نیشا مه دای ، ول ههمی صهحابی یین
وی ژی یین کو ههمی شیائین خو د ریکا به لافکرنا ئیسلامی
تهرخان کرین ، خودی پیش مه فه خیرا وان مهزن بکته ، ومه
ووان ل بهر سیبهرا خو کوم بکته ، و ب به حهشتا خو شاد
بکته .

خویشك و برایین خوانده فان : هندی ئیسلامه دینه کی شامله ،
همی لایین ژینی فه دگرت ، وئدقه ل بهر مه تشته کی غه رب نابت
ئه گه ر ئه م ل بیرا خو بینن کو ئیسلام ئه و مه نه هج و رپیازه یا
خودی بو به نی یین خو هنارتی دا ئه و ژینا خو ههمی بی ل سه ر
ب رپقه بهن ، وئه و دینی ئیکانه یه یی ژ وی پئقه تر خودی چو
دینان ژ که سی قه بویل ناکته ، وه کی د قورئانا پیروژ دا هاتی :
﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ

الْحَاسِرِينَ - وههچی ی دینه کی ژبلی ئیسلامی داخواز بکهت ، نهو دین ژ وی نائیته قه بویلکرن ، ونهول ناخره تی ژ زیانکارانه نهوین پشک وبارین خو ژ دهست داین ﴿ (آل عمران : ۸۵) .

وشریعه تی ئیسلامی ل سهر (ته کلیف کرنا) مروقی موسلمان راوه ستایه ، چونکی مروقه ناماده بوونا خو بو هلگرتنا (ته کلیفی) راگه هاندی ، وه کی خودایی مه زن گۆسی : ﴿ اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ اَنْ يَحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ اِنَّهٗ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا - هندی نه مین مه ئیمانته بو عهسمانان وعهردی وچیا یان پیشکیش کر ، بهلی نهول بهر نههاتن کو وی هلگرن ، ونهوترسان ب دورستی ژ دهر حهقی دهر نه کهفن ، ومروقی نهو هلگرت و د سهر لاوازی یا خو را پیگیری بی کر ، هندی نهو نهو بو خو گهله کی زوردار ونهزان بو ﴿ (الأحزاب : ۷۲) ونهو ئیمانته تی نهف ئایه ته ئیشاره تی دده تی نهو یی کو خودی ئیخستی به د ستوی مروقین (موکه لله ف) دا ژ نهمر ونه هی یان ، مهعنا : ته کلیف - یان بارلیکرن - ده ریگان دخوازت : کو فهرمانا ب باشی یی ل مروقی بارلیکری و (موکه لله ف) بیته کرن ، ونهو ژ تشتی خراب بیته پاشقه برن ، ونه گهر پیگیری یا ب فهرمانا ب باشی یی شریعه تی ب شیانا مروقی فه گریدا بت پیگیری یا ب باشقه لیदानا

ژ خرابی بی کاره کی بقیّت نہ قیّتہ ، (نہ بوو هورهیره) دیبژت : من گوہل پیغہ مبهری بوو - سلاف لی بن - گوّت : ﴿ .. فإذا نهیتکم عن شیء فاجتنبوه ، وإذا أمرتکم بشیء فأتوا منه ما استطعتم - فیجاء نہ گہر من تو ژ تشتہ کی دانہ پاش هوین خو ژئی بدہنہ پاش ، ونہ گہر من فہرمان ب تشتہ کی ل ہہوہ کر هوین ہندی ژئی بکہن ہندی هوین بشین ﴿^(۱)﴾ ، و ب خو پاشقہ لیدانا ژ گوّت و کریارین خراب تہ قواداری یا مروّقی ئاشکہرا دبت ، لہو ہندہک زانایین پیشی یان دگوّت : ﴿ کریارین باش مروّقی باش ویی خراب دکہت ، بہلی کریارین خراب ب تنی مروّقی راستگو خو چی ددہنہ پاش ﴾ .

ومروّف نہ گہر بہری خو بدہتہ کیتابا خودی وسونہ تا پیغہ مبهری وی - سلاف لی بن - دی بینت پویتہ کی مہزن ب (نہ ہی یان) ہاتی یہ کرن ، و گہلہک جاران خودایی مہزن و پیغہ مبهری وی - سلاف لی بن - مروّقی موسلمان ژ گوّتہ کی یان کریارہ کا نہ دورست بین داینہ پاش ، بہلی د گہل ہندی ژئی نہم دبیین گہلہک ژ فان گوّت و کریاران د ناف مہ دا دبہ لاف ، ونہم موسلمان - ژ خہ مساری یان ژ نہ زانین - خو ژئی نادینہ پاش ، و پیخہ مہمت دیار کرنا فان گوّت و کریارین خہلت بو

(۱) بوخاری و موسلم فی حدیسی فہ دگوہیزن .

موسلمانان دا نه زانين بۆ كهس ژ وان نه بته هيجهت مه فيا ئهم في نفيسي ني ل بهر دهست بدانين ، و ل پيشي بي مه دقيت بيرا خوانده فاني هيژا ل چند خاله كين گرنگ بينه فه :

۱ - هزرا ناماده كرنا في بابه تي گرنگ ب ريكا دو كتيين گرنگ وهيژا ل نك مه پيدا بوو ، ئه و ژي ئه فه نه : (معجم المناهي اللفظية) يا سهيدا (بكر بن عبد الله أبو زيد) و (موسوعة المناهي الشرعية) يا سهيدا (سليم بن عيد الهلالي) ، و ژ لايه كي دي فه ئه ف هردو كتيه بۆ مه بوينه ژيده ري سهره كي بۆ ناماده كرنا في نفيسي .

۲ - د هلبژارتا فان گۆتن و كريارين نه دورست دا مه گرنكي دايه وان گۆتن و كرياران بين كو د جفاكا مه دا دبه لاف ، و ئهم دبين خهلكي مه خو ژي ناده نه پاش ، بۆ هندي دا ئه و لي ناگه هدار بين و خو بده نه پاش .

۳ - ده مي ئهم گۆته كي يان كرياره كا نه دورست دهست نيشان دكه ين ، و بۆ پشت راست كرنا خوانده فاني ئهم ده ليلي شه ري ژي ل سهر في نه دورستي بي دئينين .

۴ - دبت هندهك جار ان ئهم عللهت و نه گه را نه دورستي يا گۆتني يان كرياري ده سنيشان بكه ين ، نه گه نه ف چه نده ژ ده ليلي بيته زانين يان ژي زانايين (موخته بهر) ئيشارهت بۆ

دابت ، هەر چه نده د نه حکامین شه رعی دا شهرت نینه مروّف
علله تا نه دورستی بی بزانت ، به لی تشتی دقیت مروّف مسوؤ گهر
بزانت نه وه چو تشت خودی ل سه ر مه حه رام نه کرینه نه گهر
مفایی مه تیدا نه بت .

وهه ژیه بیژین کو هندهك ژ شان گو تن و کریاران هه نه
شریعه تی ژ بهر وان خو ب خو نه م یین ژی داینه پاش ، وهندهك
هه نه ژ بهر وان مه عنایین نه دورست یین کو د پشت را هه یین
وژی دینه وه رگرتن نه م یین ژی هاتینه پاشقه لیدان ، وهندهك
ژ وان مروّف بی کافر دبت ، وهنده كان مروّف پی گونه هکار
دبت ، له و دقیت مروّفی موسلمان خو لی هشیار بکه ت ..
هیقی یا مه ژ خودایی مه زن نه وه بهری مه بده ته حه قی بی ، ومه
ل راستی بی ناگه هدار بکه ت .

ته حسین ئیبراهیم دو سکی

دهوك ۱۶ / ۱۱ / ۱۴۲۴

۲۰۰۴ / ۱ / ۹

نهو گوتنن په یوه ندی ب ته وحیدی و باوهری یا مروئی نه هه

قورنای و سوننه تی پو پته یه کی زیده گرنګ ب فان رهنگه
په یفان کریه ، وقته وقته سستی د دهر حهقا وان دا نه کریه
لهو دقیت مروئی موسلمان گهله کی لی هشیار بت ،
چونکی نهو کاری د باوهری و ته وحیدا وی دا دکهن ، ونه دویره
به ری وی بده نه کوفرا ب خودی ، یان شرکی ، یان وی بیدعه یا
خودانی ژ ئیسلامی دهر دئخت ، و ل قیری نه م دی ئیشاره تی
دهینه گرنګترین وان په یقین نهدورست یین کو نه م دینین نه فرؤ
ل سهر نه زمانی گهله که سان دگه ریین :

۱ - یا خودن بقیت و ته بقیت :

عبداللاهی کورپی عه بیاسی - خودی ژی رازی بت - دبیت :
زه لامه که هاته نک پیغه مبه ری - سلاف لی بن - ودان وستاندن
ل سهر سوجه ته کی د گهل کر ، وگوت : یا خودی بقیت و ته

بقيّت ، ئينا پيغهمبەرى - سلاف لى بن - گۆتى : ﴿ اَجْعَلْتَنِي لَلّهِ
عَدْلًا ؟ بَلْ مَا شَاءَ اللّهُ وَحْدَهُ - نەرى تە ئەز ئينامە رېزا خودى ؟
بەلكى يا خودى بقيّت ب تى ﴾ (۱) .

و د حەدىسە كا دى دا يا (طوفەيل) قەد گۆهيزت هاتى يە كو
پيغهمبەرى - سلاف لى بن - جارەكى پىشتى نقيىژى خوتبەك بو
وان خواند وتيدا گۆت ﴿ .. لا تقولوا : ما شاء اللّهُ وما شاء محمد
- هوين نەبيزن : يا خودى بقيّت ويا موحمەدى بقيّت ﴾ (۲) .

ژ قان ھەر دو حەدىسان دئيتە زانين كو حەرامە كەسەك بيژتە
پيغهمبەرى - سلاف لى بن - : يا خودى دقيّت وتە دقيّت ،
وئەگەر حەرام بت ئەف پەيغە بو پيغهمبەرى بيتە گۆتن يا حەرامى يا
گۆتنا وى بو كەسەكى د بن وى دا ئيىكجار دى يا حەرام بت ،
وئاشكەرايە كو ئەگەر د پىشت حەرامبوونا فى پەيغى را ئەفەيە :
ئەف پەيغە تمامى يا تەوحيدى كيىم دكەت ، وكيىماسى يى دئيتخە
باوهرى يى ، چونكى ئەو كەسەكى مەخلووق دئيتتە رېزا خودايسى
خالق ، يەعنى : دەمى تو ديىژى يە مروّفەكى : يا خودى بقيّت وتە

(۱) بوخارى فى حەدىسى د (الأدب المفرد) دا قەد گۆهيزت ، ھەر وەسا
ئيمام ئەحمەد ، وندەسانى د (عمل اليوم والليلة) دا ، وئبن ماجە .

(۲) ئەھمەد ودارەمى وئبن ماجە قەد گۆهيزن .

يطع الله ورسوله فقد رشد ، ومن يعصهما فقد غوى - ههچى بى گوهدارى يا خودى و پيغه مبهرى وى بکەت ئەو هاته سەر رى ، وههچى بى گوهدارى يا وان هەر دووان نه کەت ئەو د سەر دا چوو) ئينا پيغه مبهرى - سلاف لى بن گۆت : ﴿ بئس الخطيب أنت ، قل : ومن يعص الله ورسوله - نه چو خوبه خوينا تو ، بىژه : وههچى بى گوهدارى يا خودى و پيغه مبهرى وى نه کەت ﴾ ^(۱) ئەفه چونكى وى ئيك پەيف بۆ خودى و پيغه مبهرى وى ب کار ئينا ، هەر چه نده مه خسه دا وى ئەو نه بوو ئەو پيغه مبهرى - سلاف لى بن - بينته رپزا خودى ژى !

وحتا ئەف پەيفين بۆرين دورست بن کو مروّف بيژت ، دقيت مروّف مه رته با مه خلوقى ژ يا خالقى کي متر لى بکەت ، يه عنى بيژت : يا خودى بقيت پاشى يا ته ، ومن خودى بى هەى پاشى تو ، وئەزى ب هيفى يا خودى فه پاشى ب هيفى يا ته فه .

۲ - فه له کا خانين ، يان زه مانى پويج و بى بهخت :

يان هەر پەيفه کا مروّف خه بهران بى بيژته زه مانى ، يان چه رخ وفه له كى ، پيغه مبهر - سلاف لى بن - ديژت : ﴿ لا تسبوا الدهر فإن الله عز وجل قال : أنا الدهر ، الأيام والليالي لي أجددها وأبليها ، وآتي بالملوك بعد الملوك - خه بهران نه بيژته زه مانى هندی

(۱) موسلم فى حەديسى فه دگو هيت .

خودی‌یه دبیرت : نهزم زه‌مان ، شەف ورۆژ یین منن نهز وان نوی
 دکەم و کەشەن دکەم ، وهندهك مه‌لکان پشتی هنده‌کان دئینم ﴿^(۱)﴾
 و د ریوایه‌ته‌کا دی دا هاتی‌یه پی‌غەمبەر - سلاف لی بن -
 دبیرت : ﴿ قال الله عز وجل : يشتمني ابن آدم ويقول : وادعراه !
 وأنا الدهر وأنا الدهر - کوری ئاده‌می خه‌به‌ران دبیرته من ،
 و دبیرت : وهی بۆ زه‌مانی ! و نهزم زه‌مان نهزم زه‌مان ﴿^(۲)﴾ .
 و نه‌گەر د پشت حه‌رامی یا قی گۆتی را نه‌فه‌یه : مروقی خه‌به‌ران
 بیژته زه‌مانی ئیک ژ دووان ، یان موشرکه ، یان ژ یی خه‌به‌ران
 دبیرته خودی ، چونکی زه‌مان وهر گه‌رپانا وی ب ده‌ستی
 خودی‌یه ، خودی‌یه شەف ورۆژان دگوهۆرت ، وه‌کی د حه‌دیسی
 دا هاتی ، قیجا نه‌و کەسی خه‌به‌ران بیژته زه‌مانی ، یان شەف
 ورۆژان ، یان فه‌له‌کی هەر وه‌کی نه‌و خه‌به‌ران دبیرته خودی ،
 و نه‌گەر مه‌خسه‌دا وی نه‌و بت نه‌ف نه‌خۆشی یا گه‌هشتی‌یه وی
 زه‌مانی یا ئینایه‌ سه‌ری وی ، نه‌و وی زه‌مان کره شریک بۆ خودی
 و د هه‌ردو حاله‌تان دا نه‌و دکه‌فته د حه‌رامی‌یی دا .
 و نه‌ف چه‌نده ل نک نه‌دیب وشاعران گه‌له‌ک یا به‌لافه ، ئیک ژ
 وان ده‌می تشته‌کی نه‌خۆش ب سه‌ر دا دئیت ئیکسه‌ر هی‌رشی

(۱) نه‌حه‌ده‌ده‌دگوهیژت .

(۲) ئبن نه‌بی عاصم د کتیباً (السنة) دا فه‌دگوهیژت .

ددهته (زهمانی خائین) یان (فهله کا بی بهخت) یان (وهختی پویچ) .. وهتد ، وئو ب خو ئه شه کاره کی حه رامه ، وزه مان هدر زه مانه ، وفهلهك ژى ههر وه کی خو دزقوت ، بهلی خه لکی زهمانی یه خائین دین ، ومروفن بی بهخت دین ، وههر چه نده گه لهك جاران ده می شاعران دقیت بها قینه مه زن و کار بده ستان و بترسن ئاشکه را فی چه ندی بکه ن ، ده ا قینه زه مانى ، و چه رخ وفه له کی ، بهلی ئه ف چه نده نابته هیجه ت بو وان کو ئه و بها قینه زه مانى .

وهه ژى یه بیژین کو دورسته بو مرو فی وهك فه گپرینا واقعی بیژت : ئه ف زه مانه بی نه خو شه ، یان ئه ف ده مه بی ته نگا شه ، وه کی د قورئانی دال سه ر ئه زمانى لووط پیغه مبه ری - سلاف لی بن - هاتی : ﴿ وَقَالَ هَذَا يَوْمَ عَصِيبٍ - ووی گوت : ئه شه رۆژه کا دژوار ونه خو شه ﴾ (هود : ۷۷) .

۳ - خودی که زانا ددهته بن دادانا :

وئه ف په یقه ژى گه لهك ل سه ر ئه زمانى خه لکی هه یسه ، گا فا ئیکی دیت خودی تشته کی دایه که سه کی نه ب دللی وی ست ، یان بی نه ژ هه ژى بت - وه کی ئه و هزر دکه ت - دی بیژت : خودی که زانا ددهته بی دادانا !

وئەف گۆرتنه نیشانا بی تۆره بی یا مرۆفی به د گهل خودی ،
 یه عنی : هەر وه کی ئەو یی دبیژت : شۆلین خودی د دورست
 نین ، و د بی حکمهتن ، چونکی ئەو تشتی ددهته وی کهسی
 ژ ههژی نهست ، وئەو ب خو وەسا نینه ، خودی چو کاران
 ژ قهستا وی حکمهت ناکهت ، وئیک ژ باشناقین وی (الحکیم) ه
 یه عنی : یی کاربنه جه ، و خودی کاره کی ژ قهستا وی حکمهت
 ناکهت ، وئیلیسی به عهتی ئیکه مین کهس بوو ئەف دهر گهه بو
 سهردا چوونی قه کری ده می خو ل سهر ئه مری خودی نه رازی
 کری و بو ئاده می نه چوویه سو جوودی ب ههجه تا هندی کو ئەو
 ژ ئاده می چیه ره ، و تشتی گه له ک کهس ژ بیره خو دبه ن ئەفه یه
 کو شهرت نینه هەر جار ئەو ب عه قلی خو بگه هنه حکمه تا
 خودی ، قینجا دی رابن نه رازی بوونا خو ل سهر حوکمی خودی
 ئاشکه را کهن ، وئەفه نیشانا نه زانینا وانه .

٤ - ب ناقین خودی و ب ناقین فلان کهسی یان فلان تشنی :

چ بو سویند خواری بت ، چ بو پیروزی یی بت ، وه کسی کو
 گه له ک جاران مه گوهر لی دبت ل ده سپیکا ئاههنگه کی دی
 بیژن : ب ناقی خودی و ب ناقی فلان کهسی یان فلان تشتی ئەم
 دی قی ئاههنگی دهست بی کهین .

جاری مہسلہ لائیکی: ہندی سویندہ نہوہ مرؤف گوئننا خو
 ب ئینانا نافی مہزنہ کی و ب رہنگہ کی تاییہت مسوگر بکہت ،
 وہ کی کو بیژت : سویند ب نافی فلانی ٹہف تشتہ یی ہویہ ،
 یان : نہز ب فلان کہسی کہمہ دی ہو کہمہ ہہ .. و ہند .

ومرؤف دہمی سویندی ل سہر ناخفتنہ کی دخوت ، مہخسہدا
 وی نہوہ ژ بہر مہزنی یا وی تشتی نہو سویندی پی دخوت ، یان
 قہدر وبہایی وی ل نک ناخفتنہ کی یان پی ناخفتن بو دئیہ کرن ،
 نہو ناخفتنا خو بنہجہ بکہتہ وبکہتہ جہی باوہری ، وچونکی
 مہزنی حقی خودی بہ چی نابت بو مرؤفی موسلمان نہو سویندی
 ب ئیکی دی ژبلی خودی بخوت ، وزانایی ئیسلامی ہمی
 ل سہر ہندی کومبووینہ کو سویند ب تنی ب خودی یان
 ب ناف و سالوختین وی دئیہ خوارن ، ہہر و ہسا نہو ل سہر
 ہندی ژ کومبووینہ کو چی نابت و حہرامہ مرؤف سویند
 ب ئیکی دی ژبلی خودی بخوت .

وہندی سویند خوارنا نہ ب خودی بہ رہنگہ کی شرکی بہ ،
 ژ بہر وی ہدیسی یا (عہد لہی کوری عومہری) - خودی
 ژئی رازی بت - ژ پیعہ مہری - سلاف لی بن - قہد گوہیژت کو
 وی گوئی بہ (۱) : ﴿ من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك -

(۱) وہ کی نہجہد و ترمذی و حاکم ژئی قہد گوہیژن .

ہہچی بی سویندی نہ ب خودی بخوت ئہو وی کوفر یان شرک کر ﴿﴾ ، وئہ گہر ہات و مرؤفہ کی سویند ب تشستہ کی حوار ژبلی خودی و مہخسہ دا وی پی ئہو نہبت ئہو فی کہسی یان فی تشتی بینتہ ریژا خودی د مہزنی بی دا کاری وی - یان گوتنا وی - دی بتہ شرکا بچویکتر ، یہ عنی : ئہو شرکا خودانی خو گونہ ہکار دکہت ، نہ کو ژ ئیسلامی دہردئیخت ، ژ خو ئہ گہر مہخسہ دا وی ب فی سویندی ئہو بت ئہو وی تشتی سویندی بی دخوت وہ کی خودی مہزن و پیرؤز بینت ، وہ کی وان یین ب قہبر و مہزاران سویند خون ، و ہزر دکہن خودانین فان قہبران دشین خوشی و نہ خوشی بی بگہہیننہ وان ، ئہ قہ کافر دبن و ژ ئیسلامی دہردکھفن ، چونکی ئہو سالؤخہتہ کی تابستہ بو خودی ددہنہ چیکری یہ کی ژ چیکری یین وی .

مہسلا دی : دہسپیکرنا کارہ کی - یان ئاہہنگہ کی - ب ناقی کہسہ کی یان تشستہ کی ژبلی خودی ، چ ناقی مہزنہ کی بت یان یی مللہ تی بت یان یی شہیدان بت .. و ہتد ، ئہ قہ ژ وان عہدہ تین خہلہتہ یین کو د ناف مہ دا دبہ لاف ، و کارہ کہہ شریعتی ئیسلامی دورست نابینت ، چونکی کیماسی بی دئیختہ باوہری یا خودانی خو ، و ژ بہر گرنگی یا فی مہسہ لی و پاراستنا تہو حیدی شریعتی ئیسلامی دیبڑتہ مہ : ئہ گہر نافہک ژبلی یی

خودی - یان د گهل یی خودی - ل سهر فه کوشتنا حه یوانه کی هاته
ئینان خوارنا گۆشتی وی حه یوانی حه رام دبت .

0 - یاره بس تو ب حه قی فلان که سی که سی :

وئه فه زی گۆتنه که گه له ک جاران د دوعایان دا ژ لای بی گه له ک
که سان فه دئیته گۆتن ، گا فا ئیک ژ وان دوعایه کی بو خو دکت
دی بیژت : یا ره بی تو ب حه قی فلان که سی که یه تو فلان تشتی
بو من بکه ی ، قیجا ئه و (فلان که سی) کی بت کی نه بت ، ئه ف
گۆتنه یا دورست نینه ودقیّت مرۆقی موسلمان خو ژ ی بده ته
پاش ، ونه دورستی یا وی ژ ی ژ بهر دو ئه گه رانه :

یا ئیکی : که سی چو حه ق ل سهر خودی نین ، حه تا مرۆف
ب وی حه قی خودی بده ته سویندی ، به لکی ههر خودی یه
قهنجی یی ب وی چندی - یه عنی ب دانسا حه قی - ل چیکری یان
دکت ، وه کی وی د ئایه ته کا پیروژ دا گۆتی : ﴿ وَكَانَ حَقًّا
عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ - وسهر که فتنا خودان باوهران تشته کی حه ق
بوول سهر مه ﴾ (الروم : ۴۷) ، وئه گهر که سه ک هه ژ ی
تشته کی یان حه قه کی بت ئه و قهنجی یه که خودی - ژ که ره ما
خو - د گهل وی دکت و دده ته وی .

یا دووی : هندی ئه ف حه قه یه یی خودی ژ قهنجی یا خو دده ته
به نی یه کی ژ به نی یین خو ئه و حه قه کی تاییه ته ب وی که سی فه ،

کەسێ دى چو پەيوەندى پێقه نينه ، فېجا ئەگەر کەسە کى نه ژ هەژى وى حەقى بێت و تەوەسسولێ ب وى حەقى بکەت ، ئەو دى تەوەسسولێ ب کارى بىانى ژ خو کەت بى وى چو پەيوەندى پێقه نەهەى ، و ئەفه چو مفايى ناگەهينته وى . (۱)

٦ - يا ره بى تو ب فلان كه سى يان بو خاترا فلان كه سى

كەيه :

و ئەفه ئەوە يا ب عەرەبى دبێژنى : (التوسل) ، و تەوەسسول (يان خو نيزيکرن) ئەوە مرۆف ب تشته کى خو نيزيکى تشته کى دى بکەت و خو بگەهينتى ، و وەسيلەت نيزيکى به ، يان ئەو تشته بى مرۆفى نيزيکى تشته کى دى دکەت ، خودايى مەزن د نايەتە کى دا دبێژت : ﴿ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ - وهوين وى تشتى بخوازن بى هەوە نيزيکى وى بکەت ﴾ (المائدة : ٣٥) به عنى : هوين ب گوهدارى يا فەرمانا خودى و ب وى تشتى ئەو پى رازى ببت خو نيزيکى وى بکەن ، و (تەوەسسول) ب خو دو پشکە : تەوەسسولا دورست ، و تەوەسسولا

(١) و ئەو حەديسا تېدا هاتى : ((أسألك بحق السائلين - ئەز ب حەقى پيسار کەران پيسارى ژ تە دکەم)) حەديسه کا بى بنهجهه چونكى (عطية العوفي) د سەنەدا وى دايه ، و هەمى زانال سەر لاوازى يا وى کۆمبووينه وە کى هەندەك زانايين حەديسى دبێژن .

نه دورست ، وئهم ل فیرئ ب کورتی دی به حسی ته وه سسولا
نه دورست کهین .

ته وه سسولا نه دورست نه وه مرؤف ب تشته کی چو ده لیلین
شهرعی ل سهر نه بن خو نیزیکی خودئ بکهت ، ژ وان تشتان :

۱ - خواستنا دوعایی ژ مریان :

وه کی وان یین دچنه سهر قهر ومهزاران ودوعایان بو خو
ژ خودانین وان دکهن ، چ ئیکسه ژ وان ب خو بکهن ویژنی :
فلان تشتی بو مه بکه ، یان ژی وان بکه نه (واسطه) د ناقهرا
خو وخودئ دا ، ویژنی : دوعایان بو مه ژ خودئ بکهن دا نه
فلان تشتی بو مه بکهت ، نه شه کاره کی حهرامه ، وچی نابت
مرؤفی موسلمان بکهت ، چونکی مرؤفی مری - نه گهر خو
مرؤفه کی چاک و باش ژی بت - وه کی یی ساخ نه شی دوعایان بو
مرؤفی بکهت .

ول سهر ده می خیلافه تا عومهرئ کورئ خه ططابی - خودئ
ژئ رازی بت - ده می بوویه هشکاتی وباران نه هاتین ، وی داخواز
ژ عه بیاسی مامی پیغه مبهری - سلاف لی بن - کر دا نه ویبت
ودوعایان ژ خودئ بکهت کو بارانی بده ته ، و گوئ : « یا ره بسی
مه ته وه سسول ب پیغه مبهری ته دکر ته باران ددانه مه ، وئهم یی
ته وه سسولی ب مامی پیغه مبهری ته دکهن فیجا تو بارانی بده

مه)) وئه گهر ته وه سسولا ب مری یان یا دورست با ههوجه نه ذکر
 عومهر پیغه مبهری - سلاف لی بن - بهیلت و بچت بیژته مامی
 وی وهره دو عایان بو مه بکه .

۲ - ته وه سسولا ب خاترا پیغه مبهری - سلاف لی بن - یان

ئیکی دی ژبلی وی :

ئهفه ژی چی نابت ، وئهو هه دیسا تیدا هاتی : ((إذا سألتم الله
 فاسألوه بجاهي ، فإن جاهي عظیم - ئه گهر هه وه داخوای ژ خودی
 کر هوین ب خاترا من داخوای ژ وی بکهن ، چونکی خاترا من
 یا مهزنه)) ئهف هه دیسه دره وه ، و د چو کتیبین موسلمانان یین
 باوهری دا نه هاتی یه ، و که سی ژ زانایین هه دیسی ئه و نهفه گیرایه .
 ونه وه بت بیته هزر کرن کو ئه م دبیزین : پیغه مبهری - سلاف لی
 بن - چو خاترا یان (جاه) ل نك خودی نین ، نه خیر .. پیغه مبه
 - سلاف لی بن - خودانی شفاعه تا مهزنه ، وئه و باشتیرینی
 مرؤفانه ، به لی ئهف کاره - کو ته وه سسولا ب جاهی وی یه -
 چو ده لیلین شهرعی یین دورست ل سهر نین ، و کاره کی وه سا
 هندی بی بی ده لیل بت چی نابت مرؤف بکهت ، چونکی بی
 ده لیله کی دورست چو عیبادهت دورست نابن .

۳ - ئەو سسولا ب چیکری بان (مەخلووقان) :

وہ کی مرۆفەك بیژت : یا رہیبی تو ب فلان کہسی کہیہ تو
فلان تشتی بۆ من بکہی ، ئەفہ چسی نابت ، چونکی ئەگەر
مەخسەدا وی ب فی گۆتنا وی سویند بت ، ئەو ہنگی ئەو یی
خودی ب کہسە کی دی ددەتە سویندی ، وئەفہ چسی نابت ،
چونکی ئەگەر چسی نەبت مرۆف مرۆفہ کی ب چیکری یہ کی بدەتە
سویندی ، ژ بەر کو ئەو شرکہ - وہ کی بۆری د گەل مە - ، پا
چاوا دی چسی بت ئەو خودی ب چیکری یہ کی بدەتە سویندی ؟

وئەگەر مەخسەدا وی ب فی گۆتسی ئەگەر بت ، یەعنی :
مەخسەدا وی ئەو بت ئەو بیژت : یا رہیبی ژ بەر فلان تو فلان
تشتی بۆ من بکہ ، ئەفہ کارە کی دورست نینە چونکی خودی
داخواز کرنا ب چیکری نہ کری یہ ئەگەر بۆ بەرسفدانسی ، ووی ئەو
بۆ بەنی یین خو دورست نہ کری یہ .

۷ - ئەز یی ب خودی بم :

ئەفہ زی ژ وان پەیفانە یین کو گەلەك کہس ژ نەزاین یان
ژ بی ئەدەبی ب کار دئین ، ئیک ژ وان دی بیژتە هەفالی خو :
ئەزی بی خودی بم ، ئەگەر فلان تشت یی ہوسا بت .

وچی نابت بۆ مرۆفی موسلمان فی گۆتسی بیژت ، چونکی ئەو
ب فی گۆتسی حوکمی ب کوفری ل سەر خو ددەت ، ئەگەر ہات

وئەو تشت یی وەسا بت ، وئەگەر یی وەسا نەبت ژ ی گۆتسا وی دبتە ئەزمان دریز ی و بی ئەدەبی د دەر حەقا خودی دا ، وئەف هەر دو تشتە نە ژ هەژ ی موسلمانینە .

۸ - ئەس کافر :

هەندەك كەس هەنە دەمی عیجز دین ، یان کەربین وان ژ کەسە کی فەدین دبیژنی : کافر ی کافر ، ئەفە وەک خەبەرە کی ئەو دبیژن ، وستی د گۆتسا فی پەیقی دا هەند یا بەلاف بووی گەلەك جار ان دی ته گوھ لی بت مروّفهك دەمی ل عەبالە کی خو دحەیتینت دبیژتی : هە ی کافر ی کافر .

وئەو ب خو حەرامە ل سەر موسلمان ی ئەو فی پەیقی د دەر حەقا موسلمانە کی دی دا ب کار بینت ، ژ بەر وی حەدیسی یا (ئەبوو هورەیرە وەبدللاهی کوری عومەری) ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن - فەدگوھیزن کو وی گۆتی یە : ﴿ اَیْمَا رَجُلٍ قَالَ لِأَخِيهِ : يَا كَافِرٌ ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدَهُمَا - هەچی زەلامە کی بیژتە برایی خو : کافر ، ئەو دی ژ ئیک ژ وان گرت ﴾^(۱) ، یەعنی : ئەگەر ئەو یی ئەو فی ناخفتنی دبیژتی یی کافر نەبت ، ئەو دی کافر بت ، چونکی وی ژ قەستا موسلمانە ک کافر کر .

(۱) بوخاری و موسلم و ترمذی فەدگوھیزن .

۹ - من چو دین نه بن :

یان ئەزی بەریمە ژ ئیسلامی ، وئەفە ژ ی ژ وان گۆتسانە یین خودانی خو کافر دکەن ، دی بینی هندەك کەس هەنە گاڤا بەرەك وگوتنلەك فیک کەفتن دبیژن : من چو دین نه بن ئەگەر فلان تشت یی وەسا بت ، یان ئەز ل سەر فلان دینی بم - ژ دینی کافران - ئەگەر فلان تشت یی هۆسا بت ، یان هەر پەیفە کا ئەو خو پی ژ ئیسلامی بەری کەت . پیغمبەر - سلاف لی بن - د گۆتنە کا خو دا دبیژت ^(۱) : ﴿من قال إنه بريء من الإسلام ، فإن كان كاذباً فهو كما قال ، وإن كان صادقاً لم يعد إلى الإسلام سائلاً - ههچی یی بیژت ئەوی ژ ئیسلامی بەری یه ، ئەگەر ئەو یی درەوین بت ، ئەو وەسایه وەکی وی گۆتی ، وئەگەر ئەو یی راستگۆ بت ئەو سەر ساخ ل ئیسلامی نازفرتەفە ﴿﴾ یه عنی : ئەگەر ئەو بیژت : ئەز ژ ئیسلامی یی بەری بم ئەگەر فلان تشت یی هۆسا بت ، فینجا ئەگەر د گۆتنا خو دا یی درەوین بت ئەو ژ ئیسلامی یی بەری یه ، وئەگەر ئەو د گۆتنا خو دا یی راستگۆ بت ئەو ب سلامەتی ل ئیسلامی نازفرت ، یه عنی : سستی دی کەفتە دینی وی .

(۱) وکی نەسانی وئەحمەد و حاکم ژ ی فەدگوهیژن .

۱۰ - فلان که سن کافر یان فلان دهسته کا کافر

نه کافرن :

یہ معنی : مرؤف د کوفرا کافران دا بکهفته شکي ، یان هزر کهت نهو ژي د خودان باوهرن ، یان بهحشینه ، وئەف گوتن وهزره ل نک گهلهک کهسان ژ مه یا بهلاقه نه گهر سوجهت ل دور خودانین وان دینان بت یین کو دبیژنی : دینین عهسمانی ، وه کی جوھی وفهلان ، دهمی ئیک ژ وان گوھ لسی دبت مرؤف دبیژت : نهفه کافرن ، نهو عهجیگرتی دمینت ودبیژت : مانئ وان ژي باوهری ب خودی ههیه ، نهف گوتنه خودانی خو کافر دکهت ، چونکی دبتنه نه باوهری ئینان ودره ودریختنا قورئانی ، قورئان ل گهلهک جهان و د گهلهک نایهتان دا حوکمی ب کوفرا وان دکهت ، قیجا نه گهر کهسه کی خو ب موسلمان بزانت بیست و د کوفرا وان دا بکهفته شکي ، مهعنا نهو د راستی یا فان نایهتان دایي ب شکه ، وشکا د نایهتین قورئانی دا خودانی خو کافر دکهت .

۱۱ - سبحان ، حنان ، غفران ، سلطان ، برهان ، ستار :

ب کارئینانا فان په یقان د کباره ودوعایان بو خودی نشته کی نه یی دورسته ، چونکی د چو نایهت وحه دیسین دورست دا نه هاتی به کو نهفه ژ باشناقین خودینه ، ههر چهنده

هندهك ژ فان دبنه سالۆخهت بۆ خودى ژى ، وئاشكهرايه كو
دانانا نافه كسى بۆ خودى چى نابت نه گهر چو دهليلين شهرعى
ل سهر نهبن .. وئف خهلهتى يا هه ل هه يفا ره مه زانى ل نك مه
گهلهك دئيه كرن ژ لايى هندهك (موئه ذنان) فه د كيارى دا ، يان
ل ده مى كرنا تهراويجان .

هه و گۆتینن په یوه ندی ب دوعا کرنی هه هی

۱ - کرنا دوعایین ژ نیکیس ژبلیس خودس :

ئهفه شرکه ، خودایی مهزن د قورئانی دا دییژت : ﴿ فَلَا تَدْعُ
مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ - ژ بلی خودی تو دوعایی
ژ چو خودایین دی نه که ، نه گهر تو دی ژ وان بی یین عهزاب
گه هشتی یی ﴿ (الشعراء : ۲۱۳) و د نایه ته کا دی دا دییژت :
﴿ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا - وهندی
مزگهفتن بو خودی ب تنی نه ، فیجا هوین په رستنا که سی دی
لی نه کهن ، وهوین دوعا و په رستنی بو وی ب تنی لی بکهن ﴿
(الجن : ۱۸) .

ژ بهر فی چه ندی چی نابت مرژف دوعایی ژ کهسه کی دی
ژبلی خودی بکهت ، نه گهر خو نهو کهس ملیا که ته کی خودان
قهدر بت ، یان پیغه مبه ره ک بت ، یان چاک ووه لی بهک بت ، چونکی
دوعا کرن عبادته وه کی پیغه مبهه - سلاف لی بن - دییژت :

﴿الدعاء هو العبادة - ههما دوعا عبيادهته﴾^(۱) ، وپيشكيشكرنا عبيادهته بۆ ئيكي دى ژبلى خودى شرکه . ههر وهسا چى نابت ده مى مرؤف دوعايى ژ خودى دکهت کهسه کى دى بکهته واسطه د ناڤهرا خو و خودى دا^(۲) ، وه کى وان بين ههوارين خو دگههيننه هندهک مرؤفان دا بۆ خاترا وان خودى وى بۆ وان بکهت يا وان دقيت ، خودايى مهزن دبيت: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ - و خودايى ههوه گۆتى يه : هوين دوعايان ژ من ب تى بکهن و عبيادهته من بکهن نهز دى د بهرسفا ههوه ئيم ، هندى نهون بين خو ژ باوهرى ئينانا ب پهريستا من ب تنى مهزنتر لى دکه ، نهو ب رهزىلى وشهرمزارى فه دى چنه جههنه مى﴾ (غافر : ۶۰) ، ههر وهسا ژ قى نايهته دئيه زانين کو دقيت مرؤف خو ژ دوعا کرنا ژ خودى نهدهته پاش ، چونكى نه کرنا دوعايى ژ خودى رهنگه کى خو بى منه تکرنى يه ژ وى .. وئهفه کارى موسلمانان نينه .

(۱) وه کى بوخارى د (الأدب المفرد) دا ، وئهبوو داوود ، وترمذى ، وئبن ماجه ، وئهمده ژ نوعمانى كورى بهشیری فه دگوهين .
 (۲) وهسا تى نهبت مرؤف بيتته مرؤفه کى چاك دوعا بۆ من بکه ، چونكى دوعايين چاكان نيژيکتره بيتته فه بويلكرن .

۲ - دوعایین من قه بویل نابن ، یان : من دوعاکر ودوعایا من

قه بویل نه بوو :

ئەف گۆتته ژى مرۆڤى ژ گەلەك كەسان گوھ لى بت ، ئىك
ژ وان بەرى دوعايە كى بو خو ژ خودى بکەت ، دىيژت : وەلەو
دوعایا من قه بویل نابت ژى بەلى پا ئەز دى فلان دوعایى كەم
، ودبت ئەو فى ئاخفتى ب دەفى نه ييژت ژى بەلى ئەو د دل دا
هزر دكەت كو دوعایا وى قه بویل نابت .. ئەف گۆتته یان ئەف
هزره یا خەلەتە ، (ئەبوو هورەیره) دىيژت : پىغەمبەرى - سلاف
لى بن - گوٲ : ﴿ ادعوا الله وأنتم موقنون بالإجابة ، واعلموا أن
الله لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه - دوعایى ژ خودى
بکەن وهوين ژ قه بویل كرنى د پشت راست ، و بزنان كو
خودى دوعایى ژ دلە كى بى ئاگەه و موژیل قه بویل ناکەت ﴾ (۱) .
ووە كى فى يە مرۆڤ دوعايە كى بکەت و لەزى د قه بویل كرنى
دا بکەت ، (ئەبوو هورەیره) دىيژت : پىغەمبەرى - سلاف لى
بن - گوٲ (۲) : ﴿ يستجاب لأحدكم ما لم يعجل ، يقول دعوت
فلم يستجب لي - دوعایا ئىك ژ هەوە دى ئىتە قه بویل كرن هندی
ئەو لەزى نەكەت ، دىيژت : من دوعا كسر ودوعایا من نه هاتە

(۱) ترمذى و حاكم فه دگوھين .

(۲) بوخارى و موسلم فه دگوھين .

قه بویلکرن ﴿ مهعنا : ئەف گۆتنا هه دبته ئەگهرا نه قه بویلکرن
دوعایی .

۳ - گۆتنا (ان شاء الله - ئەگهرا خودن ههز بکهت) د

دوعایی دا :

کا چاوا دەمی مرۆف دوعایی دکهت دقیت ژ بهر سفدانئیی
پشت راست بت ، وهسا د کرنا دوعایی ژئی دا دقیت عهزیمه
ل نک ههبت ، (ئەبوو هورهیره) دبیژت : پیغه مبهری - سلاف
لی بن - گۆت : ﴿ لا یقولن أحدکم : اللهم اغفر لی ان شئت ،
اللهم ارحمني ان شئت ، لیعزم المسأله - نیک ژ ههوه بلا نه بیژت : یا
رهیبی ئەگهرا تو ههز بکهی گونههین من ژئی بیه ، یا رهیبی ئەگهرا
تو ههز بکهی رهحیی ب من بیه ، بلا عهزیمی د دوعایی دا
بکهت ﴿ (۱) .

ژ قی هه دیسی ناشکهرا دبت کو چی نابت مرۆف د کرنا
دوعایی دا بی لاواز بت و ب جهینانا دوعایی ب (مهشینه تی -
ههز کرنی) فه گری دهت ، چونکی ئەف رهنگی دوعایی وهکی
خۆ بی منه تکرنی لی دقیت ، دەمی دوعاکهرا دبیژت : یا رهیبی
گونههین من ژئی ئەگهرا تو ههز بکهی !

(۱) بوخاری وموسلم فه دگوهین .

ہر وہ سا ژ فقیٰ حدیسیٰ خہلہ تی یا وان کہ سان دئیتہ زانین
ئہوین پہیفا (إن شاء الله) د دعایئ دا ب کار دئینن دەمی
دبیزن : (إن شاء الله) خودی ژ تہ رازی بیت . وەلەو دەمی
ئەم ب کوردی (ئیشلاھی) ب کار دئینن مەخسەدا مە پی
(تەئکیدە) نہ کو (تەعلیقہ) ، بەلی د گەل ہندی ژی دقیت
ئەم خو ژی بدەینە پاش ژ بەر ئەمری پیغەمبەری - سلاف لی
بن - .

٤ - کرنا نفرینن د دعایئ دا :

ونفرین ئەوہ مروّف دو عایا خرابی بی ل خو یان ل کہسە کی دی
بکەت ، ئەفە کارە کی دورست نینە (جابری کوری عەبدللاھی)
دبیزت : پیغەمبەری - سلاف لی بن - گوّت : ﴿ لا تدعوا علی
أنفسکم ، ولا تدعوا علی أولادکم ، لا توافقوا من الله ساعة يسأل
فيها عطاء فيستجاب لکم - نفرینن ل خو نہ کەن ، ونفرینن
ل عەیاالی خو نہ کەن ، نہ کو بکەفتە وی سەعتی یا خودی
دوعایان تیندا قەبویل دکەت فیجا ئەو نفرین ژ هەوہ بیتە
قەبویلکرن ﴿^(١) ، و د حدیسە کا دی دا (عوبادەیی کوری
صامتی) دبیزت : پیغەمبەری - سلاف لی بن - گوّت : ﴿ ما
علی وجه الأرض مسلم يدعو الله بدعوة إلا آتاه إياها ، أو صرف

(١) موسلم فەد گوھیزت .

عنه من السوء مثلها ، ما لم يدع يائمه أو قطيعة رحم - موسلمانہك
ل سہر روئی بیّ عہدی نینہ دو عایہ کیّ ژ خودی بکہت نہ گہر
خودی ویّ نہدہ تیّ یا وی داخواز کری ، یان ہندی ویّ خرابی بیّ
ژیّ بدہ تہ پاش ، ہندی نہو دو عایا خرابی بیّ یان برینا مروّ قاینی بیّ
نہ کت ﴿ ئینا زہ لامہ کی گوت : پائہم دی گہلہک دو عایان
کہین ، پیغہ مہری - سلاف لی بن - گوت : ﴿ اللہ اکثر -
خودی گہلہ کترہ ﴾ (۱) .

مہنا : خواستنا تشتہ کیّ خراب ونہ دورست - وہ کی برینا
مروّ قینی بیّ - دبتہ نہ گہرا نہ قہ بویلکرا نا دو عای بیّ .

۵ - خواستنا مرنی د دو عایین دا :

ونہ قہ ژ لای بیّ ہندہک ژ وان کہ سان قہ دئی تہ کرن یین کو
نہ خوشی وتہ نکافی بہ کا مہزن ب سہر دا دئی تہ قیجا ژ بیزار ی
خو نہو داخوازا مرنی دکہن .

(نہبوو ہورہیرہ) دبیژت : پیغہ مہر - سلاف لی بن -
دبیژت : ﴿ لا یتمن أحدکم الموت إما محسنأ فلعلہ یزداد ، وإما
مسیئأ فلعلہ یستعتب - کہس ژ ہدوہ داخوازا مرنی نہ کہن ، نہ گہر
بیّ باش بت بہلکی باشی یین خو زیدہ بکہت ، ونہ گہر بیّ خراب

(۱) ترمذی قہ دگوہیژت .

بت بهلکی داخوآزا تۆبئی بۆ خوۆ بکهت ﴿^(۱)﴾ ، و د ریوایه ته کا دی دا (نه نهس) ژ پیغه مبهری - سلاف لسی بن - فه د گوهیژت ، دبیت : ﴿ لا یتمنین أحدکم الموت لضرر أصابه فإن کان لا بد فاعلاً فلیقل اللهم أحمینی ما كانت الحیاة خیراً لی وتوفنی إن كانت الوفاة خیراً لی - کهس ژ هه وه داخوآزا مرنسی نه کهن ژ بهر نه خووشی یا گه هشتی بی ، و نه گهر ههر وی گۆت بلا بیژت : یا ره بی تو من بهیله ساخ نه گهر ژین بۆ من چیتیر بت ، و تو من بمرینه نه گهر مرن بۆ من چیتیر بت ﴿^(۲)﴾ .

ژ فان ههر دو حه دیسان دئینه زانین کو چی نابت بۆ مروقی موسلمان نه و داخوآزا مرنسی بکهت ، چونکی ژینا وی بۆ وی چیتیره ، چ ژ بهر زنده کرنا باشی یان بت ، یان تۆبه کرنا ژ خرابی یان بت .

(۱) بوخاری و موسلم فه د گوهیژن .

(۲) بوخاری و موسلم فه د گوهیژن .

هندهك پهيف وزاراڤين ههڤچاخ

هژماره كا پهيف وزاراڤين نوى دهر كهفتى هه نه ل سهر ئه زمانى
خهلكى دئينه گيړان ، و مروڤى گوه لى دبت د دهزگههين
راگههاندنى دا ، و ژ لايى هندهك نفيسهران ژى فه دئيه
ب كارئينان ، ههر چهنده ئه و ژ لايى شريعتى فه د دورست
نينن ، ووهك بيرئينان مه دڤيت ل ڤيړى ئيشارهتى بدهينه هندهك
ژ وان :

۱ - رهئيا شريعتى ، يان رهئيا دينى :

ئهفه ئيك ژ وان پهيفين نه دورسته يين كو گهلهك جاران
مروڤى گوه لى دبت دئينه ب كارئينان ، بهحسى تشتهكى دى
ئيته كرن كانى چاوايه ، ئيك دى پسيار كهن : ئهري رهئيا دينى
دڤى تشتى دا چيه ؟ يان رهئيا شريعتى چيه ؟

ومه گوت : ئهفه ژ پهيفين نه دورسته ژ بهر كو هندی پهيقا
(رآي - رهئى) يا عه رهههه به د بناخههه خو دا بو ديتنى دئيه
ب كارئينان ، دهههه ئههه دبيژين : رهئيا فلان كهسى دڤى مهسهههه

دا ئه فہیہ ، یه عنی : دیتنا وی بو فی مہسہلی یا ب فی رہنگی یہ ، ودیتن دو دیتن : دیتنا ب چافی ، وئاشکہرایہ کو یا خہلہ تہ ئه فہ بو دینی یان شریعتی بیٹہ ب کارئینان ، ودیتنا زانینی و فی ئحتمالا راستی بی و نہ راستی بی تیدا ہدیہ ، لہو یا خہلہ تہ ئہو ژی بو دینی و شریعتی بیٹہ ب کارئینان ، ویا دورست ئہوہ ئہم بیژین : حوکمی شریعتی د فی مہسہلی دا ئه فہیہ ، و دەمی خودی و پیغہ مہر - سلاف لی بن - فہرمانی ب تشتہ کی ل مہ دکہن یان مہ ژ تشتہ کی ددہ نہ پاش ، دقیت ئہم بیژین : حوکمی دینی د فی مہسہلی دا ئه فہیہ ، چونکی ہندی حوکمہ دقیت پیگیری بی بیٹہ کرن ، نہ وہ کی رہئی بی یان دیتن و بو چوونی ئه فی شہرت نینہ تو پیگیری بی بی بکہی ، چونکی - وہ کی مہ گوتی - ئحتمالا راستی و نہ راستی بی بو دیتنی ہدیہ ، بہلی ئہ گہر ہات گوتن گوتنا زانایہ کی بت ئہ گہر خو زانایہ کی (موجتہ ہد) ژی بت ، ہنگی دی بیژی : رہئا فلان زانایی د فی مہسہلی دا ئه فہیہ .

۲ - ہزرا نیسلا مہ :

ئہ فہ ژی ژ لایی گہلہ ک نفیسہر و ہزرقانین موسلمانان ب خو فہ بہری خہلکی دی دئیتہ ب کارئینان ، دی بینی ئیک ژ وان دەمی بہ حسی شریعتی نیسلا می دکہت ، و پیپک و بناخہ یین دینی

ناشكهرا دكهت دى بىژت : هنرا ئىسلامى يا ب فى رهنگى به ..
وئەو ب خو پالقه دانا (هزرى) بو ئىسلامى كارەكى دورست
نینه ، وئەقە چاقلىكرنه كا سور و سورە بو پەيف وزاراڤين بيانى
ژ ئىسلامى و شريعة تى ، وئەگەر د پشت نه دورستى يا ب كارئنانا
فى پەيفى دا ئەو هندی هنره قەرپزا عقلى به ، يەنى : ئەو
تشتى ژ پەدرى وى عقل بت و عقلى مرۆقى ب خو
وستاندى بگهتتى دپيژنه وى تشتى : (هزر) و هندی
ئىسلامه ژ پەدرى وى (وەحيه) ، و (وەحى) تشتهكى
(مەصوومه) يەنى : بى پاراستى به ژ خەلەتى بى ، و (عقل)
ژ خەلەتى بى بى پاراستى نینه ، قىجا چاوا بپيژنه شريعة تى
ئىسلامى هنر ؟!

۳ - ته قالىديڭ ئىسلامى ، يان عەدەتتە ئىسلامى :

هندهك كەس هەنە دەمى به حسى تشتهكى ژ شريعة تى ئىسلامى
دكەن ، وەكى : ئەخلاقى ، يان جلكى ، يان هندهك
سەرو بەرپن جفاكى ، دى بپژن : ئەقە ئىك ژ ته قالىديڭ
ئىسلامى به ، يان ژ عورف و عەدەتتە ئىسلامى به .

وئەقە زى ژ وان پەيف وزاراڤين نه دورسته بو موسلمانى
ب كار بينت ، چونكى ئىسلام وەحيا خودى به ژ كىتابا وى
وسوننه تا پيغەمبەرى وى - سلاف لى بن - دئيتە وەرگرتن ،

وموسلمانی نه گهر پیگیری یه کا دورست ب فیّ وه حی یّ کر و کار پیّ کر نهو بو وی دیّ بته نه خلاق ورهفتار ، ونه گهر بو مروّفه کی ههبت هندهك عورف وعهده تان ژ بهر چی نه گهره کا ههبت ژ دهست بدهت وپشت بدهتیّ ، قهت بو موسلمانی نابت نهو تشته کی ژ ئیسلامیّ ژ دهست بدهت .

۴ - هشیاری یا ئیسلامی :

ل روژ نایفا وپشتی شوړه شا فرهنسی یا نافدار ملله تین روژ نایفای ب گشتی ژ دینی که نیسیّ ره فین ، ودهمهك ب سهر وان دا هات وان دین د ناف ههر چار دیوارین که نیسیّ دا کوم کر ، وپشتی نیژیکی دوسه د سالان پیلا زفرینا ل دینی د ناف وان دا پهیدا بوو ، ونقیسه ر وهزرقانین وان نافیّ (هشیار بوونی) ل سهر فیّ پیلیّ دانا ، وهندهك موسلمانین مه ژی وهك چافلیکرن نهف نافه ل سهر گازی یا ئیسلامخوازی یا نه فرو دانا .

ومروّف نه گهر دیروک ئیسلامیّ بخوینت دیّ زانت کو چو جاران ئیسلام ب رهنگه کیّ وهسا ژ ژینا موسلمانان دهر نه کهفتی یه کو د ناف ههر چار دیوارین مزگهفتیّ ب تنیّ دا بیته گریدان ، دا نهم بیژیین : ل فلان دهمی جاره کا دی ئیسلامیّ بهر پی بیین خو د ناف جفاکیّ دا فرهکرن ، وموسلمان پشتی خه وه کا گران هشیار بوونه فیه ، راسته ل هندهك ده مان راستی یا ئیسلامیّ ل بهر

گهلهك موسلمانان يا هاتي به شيليكرن ، وهندهك ريپر وزانايين
دلسوز هاتينه و كارى چاكرنا خهلكى ب ستويى خو فته
گرتى به ، بهلى نه فته هندی ناگههينت كو موسلمان د خه و بووينه
وئو ريپر يان زانا ژ نوى هاتي به وئو هشير كرينه .

وههژى به بيژين : (الصحوه - هشياربون) ئيك ژ وان
زارافانه بين صووفى يان ژ كهفن وهره د كتبيين خو دا ب كارئيناى
ومهخسه دا وان پى نهوه مورف پشتى بى هوشى بى ب نه گهرا
(وارده كى) ب هيزل (ئحساسى) بزفرته فته .

۵ - جاهلييه تا سه دسال بيستن :

وئه فته ئيك ژ وان زارافانه بين كو نفيسه رى ناقدار (سيد
قطب) - خودى ژى رازى بت - وچاقل كهرين وى مشه
ب كاردئين ، ومهخسه دا وان پى نهوه خهلك ب گشتى
ل جاهلييه تى زفرينه ، يان ب جاهلييه تى رازيووينه ده مى خو
ل سه ر حوكمى جاهلييه تى بى دهنگ كرى و كاره كى بهرچا ف بو
زفراندا حوكمى ئيسلامى نه كرى .

و ب كارئينا فى زارافى دو خرابى بين مهزن ب دويف خو دا
ئيناينه :

خرابى يا ئيكى : هندهك كهس - و ب تايه تى بين كيم زانين
هه - وه تى گه هشتن كو نه ف زانايه وهر ئيكى فى زارافى

ب کار دئینت وهسا هنر دکهن کو فهرق د ناقبهرا جاهلییه تا نوکه ووی جاهلییه تی دا نینه یا پیغه مبهری - سلاف لی بن - شهر د گهل کری .. وئهو ب خو وهسا نینه ، چونکی پشتی هاتنا ئیسلامی (جاهلییه تا گشتی) نینه و د ناف موسلمانان دهسته کهک - نه گهر خو یا کیم ژی بت - دی مینته ل سهر حهقی بی و خه ما وان نابت خه لک نه یاره تی یا وان بکه ن .

خرابی یا دووی : هندهک کوم ودهستهک پهیدا بوون حوکم ب کوفرا جفاکی دا ، وکوشتنا خه لکی وتالانکرنا مالی وان ب جهاد زانی ، وچو فهرقی نه ئیخسته ناقبهرا مروقی تاوانبار وی بی گونه چونکی مهسه له - ب دیتنا وان نه هیلانا جاهلییه تی یه ! وههر چاوا بت سالو خدانا ده می مه بی نوکه ب جاهلییه تی (موباله غه کا) بهر چافه دقیت مروقی موسلمان بی پی ناگه هدار بت .

٦ - زه لامین دینس :

ومه خسه د بی نه و مروفن بین کو خو د دینی دا زانا دکهن ، و ب کاری به لافکرنا دینی د ناف خه لکی دا رادبن ، وئفه ئیک ژ وان زارا فانه بین کو ب ریکا بی دینان ووهک چاقلیکرن بو ره و شه نیبری یا روظنایبی د ناف مه دا به لاف بووین . ئیسلامی وه کی دینی که نیسی زه لام لی کفه نه کرینه ل سهر زه لامین دینی

وزه لامین دنیایی، و موسلمانان د دیرۆکا خو ههمی دا
(زه لامین دینی) نه نیاسینه، چونکی موسلمان ههمی زاناییین
دینی بووینه، و نه گهر هات و مرۆقه کی کاری خو کرته
خو شاره زا کرنا د دینی دا، و ب کاری به لافکرنا دینی رابست
موسلمانان نا قی (زانایی) ل سهر دانایه، لهو د ئیسلامی دا
زاناییین دینی هه نه نه کو زه لامین دینی .

۷ - نهف تشته یی گرنکه ونه فه نه یی گرنکه (بو وان

تشتین دین پی هاتس) :

ژ وان ئاتافین مهزن یین نوکه ب سهر موسلمانان دا هاتین
ئه وه گه له ک موسلمان - و ب تاییه تی ئه وین خو دیین تیگه هشتی
- ده می به حسی دینی دکهن دینی دو پشک : کاکل و تیقل،
یان تشتی گرنگ ویی نه گرنگ، یی گرنگ - ب دیتنا وان -
دقیت ههمی کهس و ل ههمی هلکه فتا به حس ژی بکهن و دوبار
بکهن دا د سهری خه لکی دا بیته چاندن، ویی نه گرنگ دقت
به حس ژی نه ئیته کرن، و کهس ل دۆر نه ئاخفت، هه ما بهس ئه و
مرۆقین (ئختصاصی !) وان شریعت بلا بخوینن و بو کهسی
نه بیژن، چونکی چو فایده د گۆتنا وان نینه .

و مرۆف ده می به ری خو دده ته لیگفه کرنا فان بو تشتین گرنگ
ونه گرنگ د دینی دا دی بینت گه له ک ژ وان تشتان یین نه فه

د لیسته یا تشتین نه گرنګ دا دهرمیرن ژ وان تشتانه یین پتر
 ژ سهد جاران قورنانی به حس ژی کری ، وپیغه مبهری - سلاف
 لی بن - خو ل بهر مرنی شیرت یی ل موسلمانان کری .. بو
 نمونه : نه گهر جاره کی خوتبه خوینه ک یان زانایه ک به حس
 عه قیدی بو خه لکی بکته ووان ژ سویند خوارنا ب باب
 وبایران یان دو عاکرنا ژ مری یان بده ته پاش ، نهو که سین هه دی
 هزر کهن نهف خوتبه خوینه یان زانایه وهختی خه لکی یی زه عی
 دکهن ! بوچی ؟ چونکی نهو یی هزرا وان ب تشته کی نه یی
 گرنګ فه موژیل دکته !

راسته دین ب خو - وه کی زانایین ئیسلامی دیبژن - ل سهر دو
 پشکا دئیته لیکفه کرن : بناخه یان (ئو صوولان) وچه قان
 (فورووعان) به لی مه عنا وی نهو نینه تشتی نه ژ ئو صوولان بت
 تیقله ونه یی گرنګه ودقیقت نه ئیته گوتن ، پشتی هنگی ههر
 شریعه ته (ئو صوولان) و (فورووعان) لیکفه دکته ، نه کو
 نه مین - ل دو یف گیولی خو - وی چه ندی دکهن .
 ونه دورستی یا فی گوتنی ژ بهر چه ند نه گهره کانه :

یا ئیکي : نهف گوتنه تشته که خودی وپیغه مبهری وی - سلاف
 لی بن - نه گوتی یه و ژ سه حابی یان ودویکه فتی یین وان یین

سهرراست ژى نه هاتى به فه گوهاستن كو وان دين ل سهر تشتى
گرنگ ويى نه گرنگ ليكفه كربت .

يا دووى : نه گدر نه ف دهر گهه بيته فه كرن هدر كه سه كى
خوب زانا بزانت دى نيئت وليسته به كا تشتين گرنگ ونه گرنگ
بو مه دانت ، ويژته مه : به حسى فان تشتان بكنه وبه حسى فان
نه كهن .

يا سى بيى : نهو كه سين ب فى رهنگى دينى ليكفه دكهن - يان
بلا بيژين : پتري يا وان كه سان - مه صلحه تى دكته بناخه بو
بابه تكرنا تشتى گهنگ ويى نه گرنگ ، يه عنى : فه كرنا فى
دهر گهه رى بو مه صلحه تين نه ساخلم به رفرهه دكته .
يا چارى : يا غريب نه وه نهو كه سين ب فى رهنگى دينى
ليكفه دكهن عه قيدى ومه سه لين په يوه ندى ب باوره رى بيى فه ههين
ددانه سهرى ليسته يا تشتين نه گرنگ .

يا پينجى : ژ به رهه مى خراب بيى ب فى ليكفه كرنى فه هاتى
نهو بوو فان توخمه كه سان خو ژ علمى شهرعى دا پاش
ب هيجه تا هندى كو نهو تابعى مه لانه ، ومانه ب هندهك
تشتين بيخير فه ب وي نيه تى كو نه فه ره وشه نيرى يا نوى يه
وختصاصى وانه .

۸ - چو سیاست د دینس دا نینه ، یان دین تشته که

وسیاست تشته که :

ئەقە ئیک ژ وان پەیفانە یین کو ب رپکا بی دینی یا هەقچاخ
کەفتی یە سەر ئەزمانی گەلەک موسلمانان ، و هەندەک کەس ژى
دەمی سیاستا توی وفەند و فیلین وی دینن هزر دکن هەما
سیاست هەر ئەقە یە لەو دبیژت : دین تشته که وسیاست
تشته کی دی یە ، ئەو ب خو دینی مە موسلمانان ئەوی
پەغەمبەری خودی - سلاف لی بن - پی هاتی و ژ قورئانی
وسوننتی هاتی یە وەرگرتن بو هندی یی هاتی دا پە یو هندی یین
مروقی د گەل خودی ژ لایە کی قە ، و د گەل مروقان ژ لایە کی
دی قە دورست بکەت ، و دا موسلمان هەمی ژبنا خو
هەمی یل دویش وی ب رپقە بەن .. و هەما سیاست د بناخەیی
خو دا هەر ئەقە یە ، یە عنی : سیاست رەنگ و پرویی
ب رپقە برنا ژینی یە ژ لایی مروقی قە ، ئەو کەسین دبیژن :
دینی سیاست تیدا نینه ، مەخسە دا وان ئەو بیژن : خەلک یی
سەر بەستە وان چاوا دقیت بلا وەسا سەر و بەری ژینا خو ب رپک
و پیک بیخن ، و چی نابت دین مایی خو د ژینا مروقی دا بکەت ..
وو هەکی ناشکەرا ئەف گازی یە بی دینی یە کا سۆروسۆرە و لادانە کا
بەرچاقە بو دینی لەو دقیت مروقی موسلمان یی لی هشیار بت .

ومرؤف دهمی ژیاننامه‌یا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن -
وخه‌لیفین وی یین سه‌رراست دخوینت باش تی دئینته‌ده‌ر کو
ئارمانجا وان یا سه‌ره‌کی ب کارئینانا سیاسته‌ته‌کا داد‌کهر بوو ، و
ب رپشفه‌برنا کاروبارین خه‌لکی یین دینی و دنیایی بوو ،
وژیکفه‌کرنا دینی ژ دنیایی د دیرؤکا ئیسلامی ههمی بی دا نه‌هاتی‌به
دیتن یان زانین ، وه‌رده‌م خه‌لیفه‌مه‌زنی موسلمانان یی دینی
و دنیایی بوو ، له‌و ژ بناخه‌یین نه‌لقه‌ د دینی مه‌ دا کو : سیاستا
راستگو و داد‌کهر پشکه‌که‌ ژ ئیسلاما دورست ، وئهو‌ی بیژت :
ئیسلامی و سیاستی چو د گهل ئیک نینه ، یان دین تشته‌که
وده‌ولت تشته‌کی دی ، ئه‌و ب دورستی د ئیسلامی نه‌گه‌هشتی‌به
وه‌ژی‌به‌ل دویماهی یا فی خالی ناشکه‌را بکه‌ین کو به‌رانبه‌ری فی
گازی‌بی ئه‌وا دب‌یژت : سیاست د دینی دا نینه ، یان ژ
ب هیجه‌تا به‌ر گرتنا فی گازی‌بی هنده‌ک ده‌سته‌که‌ کین هه‌فچاخ
د ناف موسلمانان دا ده‌رکه‌فتن به‌ر گریان کر کو گرنگی‌بی بده‌نه
لایی سیاسی ب تنی د ئیسلامی دا ، وخه‌م ژ لایین دی یین
ئیسلامی نه‌خوار !

وئهو ب خو ئیسلاما دورست نه‌ئه‌فه‌یه‌ونه‌وا‌ه‌یه‌ ، ئیسلاما
خودی یا ناقجی‌به‌د ناقبه‌را فان هه‌ر دو گازی‌یان دا .

ئەو گۆتن و کریارین په یوه ندی ب نئیژی فه هه ی

ئیک : یین په یوه ندی ب جگلی و فه شارتن عه وره تی فه هه ی :
ل بهر خو کرنا جلکه کی و هسا کو عه وره تی نئیژ کهری بیته
فه شارتن شه رته که ژ شه رتین نئیژی ، و هه ر جاره کا شه رت
ب دورستی ب جه نه هات کار ژ یی دورست نابت ، مه عنا
چی گا فا جلکی نئیژ کهری ب وی رهنگی نه بت یی شریعه تی
گۆتی نه و نئیژا ب وی جلکی دئیه کرن یا دورست نابت ، یان
یا تمام نابت ، و ل فییری ئەم دی ئیشاره تی دینه هندهک
ژ گرنگترین خه له تی یین په یوه ندی ب جلکی نئیژ کهری فه
هه ی .

۱ - ل بهر خو کرنا جلک تهنگ :

چ بو زه لامی بت چ بو ژنکی ، نه گه ر خو ئه ف جلکه وی
جهی هه می یی بگرت ژ یی دقیت د نئیژی دا بیته گرتن نه وی
د کتیبین فقهی دا دیبژنی : عه وره ت ، چونکی جلک نه گه ر یی
تهنگ بت و هه صفا له شی دکه ت ، و نه فه کاره کی دورست نینه
وزه لامی موسلمان و ژنا موسلمان دقیت خو ژ یی بده ته پاش .

۲ - ل بهرځۆکرنا جلکە تەنک :

ئەفە ژى بۆ ژنكى وهزلامى هەر دووان چى نابت ، نه د نقيژى
دا ونه ژ دەرڤه يى نقيژى ، چونكى ژ شهرتين دورستى يا جلکى
موسلمانى يه - چ ژن بت چ ميژ - کو جلکە کى تەنگ و تەنک
نەبت .

۳ - نه و جلکە عورەتى هەمى يى نه ڤه شيرت :

وه کى وان يين جلکە کى کورت دکەنه بهر خو ڤيجا دەمى
رادين و دروين ، يان دچنه رکوعى وسوجوودى هندەك ژ وى
جهى کو دڤيت بيته ڤه شارتن ئاشکەرا دبت ، بو غونوه : وه کى
وان زهلامان يين (تەرە کسۆتى) يان (قەميسه کى) کورت دکەنه
بهر خو ڤيجا گاڤا دچنه رکوعى يان سوجوودى پشتا وان
ئاشکەرا دبت ، يان وان ژنکين دەر سوکە کا وهسا نه کەنه سەرى
خو کو موى يى سەرى وان هەمى يى ڤه شيرت ، يان ژى کراسين
کورت دکەنه بهر و دەمى خو بو رکوعى دچەميين پى يين وان
ئاشکەرا دبن .

۴ - کرنا نقيژين ب وهس جلکە يى د بن گۆزه کان دا بت :

ئەفە ب نسبت زهلامى ، ئەبوو هورەيره ژ پيغەمبەرى - سلاف
لى بن - ڤه دگوهيژت ، دبيژت : زهلامه کى جاره کى نقيژت دکر
و کراسى وى وهسا شور بوو بوو هاتبوو د بن گۆزه کان دا ، ئينا

پيغه مبهري - سلاف لي بن - گوتی : ﴿ هه ره ده سنقيژي بشو ﴾
ئينا نهو چوو ده سنقيژ شويشت وهات ، جاره كا دي پيغه مبهري
- سلاف لي بن - گوتی : ﴿ هه ره ده سنقيژي بشو ﴾ ئينا
زه لامه كي گوته پيغه مبهري : نهی پيغه مبهري خودی ! ته خيره تو
فی فرماني لي دکهي ؟ ئينا پيغه مبهري - سلاف لي بن - گوتی
: ﴿ انه كان يصلي وهو مسبل إزاره ، وإن الله لا يقبل صلاة رجل
مسبل إزاره - نهوی نقيژ ذکر و کراسی وی بی شور بوو ، و خودی
نقيژا وی زه لامي قه بويل ناکهت بی کراسی وی بی شور بت ﴾^(۱)
ومعنا فی نهو نينه نقيژا وی يا به طاله ، بهلکي نهو دی یی
گونه هکار بت و نقيژا وی کیماسی دی که فتی .

۵ - دانانا جلکس ل سهر ملی :

بی کو ده ستین خو د هچکان دا ده ریخت ، وه کی وان یین
چاکیتی یان قه مسله ی یان کورکی ب سهر ملین خو داددهت
وژوردا بهرددهت .

۶ - پیچانا ده قس ب ده رسوکی :

وه کی وان یین ژ بهر سهر مایی ده رسوکی یان (لفاحی)
د دهف و دفنا خو دنالین ، و دهلیل سهر خهله تی یا قان ههردو
کاران نهو حدیسه یا ژ نه بوو هورهیره ی هاتی یه قه گوهاستن ،

(۱) نهجهد و نه بوو داوود و نه سائی قه دگوهین .

دبيٽ : پيغهمبهرى - سلاف لى بن - نم ژ هندی داینه پاش کو
جلکی ب سهر ملین خو دا بهردهین د نقيٽی دا ، یان کو زهلام
دهٿی خو بیچت . (۱)

۷ - هلدانا جلکی :

چ هچکین خو هلدت یان دهلنگ ودههمه نی بهری دهست
ب نقيٽی دکهت بو نقيٽی ، یان د نقيٽی ب خو دا ، نهٿه ژى
کاره کی خهله ته .

۸ - کرنا نقيٽین ب فانیلی (علاقه) ٿه :

یان ب هر جلکه کی ٿه کو مل وبن کهفش ناشکهره بن ،
نهٿه بو زهلامی ، هندهک زهلام هه نه هزر دکه عوره تی زهلامی
ژ نافکی حدتا چوکانه ، لهو یا ژ وان ٿه کرنا نقيٽی ب کراسی
بی هچک ٿه یان ب فانیلی علاقه ٿه دورسته وئو ب خو وها
نینه ، (بوخاری وموسلم) هدیسه کی ژ پیغهمبهری - سلاف
لى بن - ٿه دگو هیژن دبيٽ : ﴿ لا یصلین احدکم فی الثوب
الواحد لیس علی عاتقه منه شیء - کس ژ هه وه نقيٽی
ب جلکه کی ب تنی ٿه نه کهن کو چو ژى ل سهر ملی وی
نه بت ﴾ .

(۱) وه کی نه بو داوود وترمذی وئهمه د ژى ٿه دگو هیژن .

و ل نك هندهك زانايان نهو كهسى ب فى رهنگى نقيژى بكت
نقيژا وى قه بويل نابت وهنده كيڻ دى ديڙن : نقيژا يا دورسته
بهلى نقيژ كهر دكهفته د خهله تى بى دا .

۹ - نهو جلکى ته صوير ل سهر بن :

وئهقه ل نك جحيلان گهلهك يا به لاقه ئيك ژ وان جلکه كى
ته صوير ل سهر دى كهته وئته مزگهفتى بو كرنا نقيژى ، نهقه چى
نابت وكرنا نقيژى ب وى جلکى فه بى ته صوير ل سهر بت
كاره كى خهله ته .

۱۰ - سهر كولى :

كرنا نقيژى ب سهر كولى بو زهلامى كاره كى مه كروهه ،
ودقيت ژبير نه كهين كو سهر كولى ب خو تشته كى
نوييه د ناف موسلمانان دا به لاف بووى وئو نه ژ عده دتین
موسلمانانه ، ومه عنا قى نهو نينه نقيژ ب سهر كولى چى نابت
يان يا به طاله وه كى هندهك هزر دكهن ، بهلكى نهو كاره كى
مه كروهه ، و ل بهر خو كرنا كولا قى بو نقيژى ب تنى ژى
كاره كى دورست نينه .

۱۱ - كرنا نقيژى ب جلکين پيس و قريش فه :

نهقه ژى كاره كى دورست نينه ، چونكى شهرتى جلکى نهوه
بى پاقر بت ، وئهقه گهلهك جار ان ژ لايى وان كه سان فه پهيدا

دبت یین کرئیکاری و پالہ تی بی دکهن ، ئیک ژ وان هند زہمہ تی بو
خو چی ناکت کو جلکی خو بی کاری بگوهورت وئیکسی پاقر
بکہ تہ بہر خو لہو ب جلکی خو بی کاری فہ دی ئیتہ مزگہفتی
و بیئین نہ خوش ژئی دفرن ، فیجا نہ خوشی بی دگہ ہیئتہ نقیژ کہران ،
وئہ فہ کارہ کی دورست نینہ .

دو : یین پیوہندی ب جہی نقیژی فہ ہہی :

پاقری یا وی جہی نقیژ ل سہر دئیتہ کرن ئەو ژئی ئیک ژ شہرتین
نقیژینہ ، و ہندہک خہلہ تی ہہنہ پیوہندی ب جہی نقیژی فہ ہہنہ
ئەو ژئی ئەفہنہ :

۱ - کرنا نقیژن ل سہر جہن تہ صویر ل سہر ہہین :

وہ کی وان شہملکین تہ صویرین مزگہفتان ل سہر ، بیان وان
مہ حفویرین نہ خش و نیگارین و ہ سال سہر کو نقیژ کہر پیفہ موژیل
بت و ہای ژ نقیژا خو نہ مینت ، ئەفہ کارہ کی مہ کرووہہ .

۲ - کرنا نقیژن ل وی جہن قہبر لئ :

یان بہر یخوردانا قہبری د نقیژی دا ، ئەفہ چی نابت ،
ویفہ مہبری - سلاف لی بن - د ساخی یا مرنی دا لہ عنہت
ل وان کری یہ یین قہبران بو خو دکہنہ جہی نقیژان (۱) ،
و ب دیتنا ہندہک زانایان ئەو نقیژا ل وی جہی دئیتہ کرن بی قہبر

(۱) وہ کی بوخاری و موسلم ژئی فہ دگوہیزن .

لی ههبن یا بهطاله ، وهندهك دیژن : نفیژ یا دورسته بهلی
نفیژ کهر یی گوننهکاره ، وهه چاوا بت دقیت نفیژ ل وی جهی
نهئیته کرن یی قهبر لی ههبن ، ودقیت مروّف خو ژ وان
مزگهفتان ژ ی بدته پاش بین کول سهر قهبران دئینه ئافاکرن
ئه گهر هات مزگهفت ژ قهبران یا جودا نهبت .

۳ - دهسینشانکرنا جهه کس ل مزگهفتی بو نفیژ :

یهدنی : مروّف جهه کی ل مزگهفتی بو خو دهسینشان
بکته وهه جار نفیژی ل وی بکته ونههیت کس بچته وی
جهی ، ئهفه تشته کی مه کرووهه ، وئاشکه رایه کو ئهفه ژ ئیمامی
ناگرت .

۴ - نه دانا نفیژ کهری بو سترهس بهران بهری خو :

یا دورست بو نفیژ کهری ئهوه دهمی نفیژی دکته تشته کی بو
ستره بدانته بهر سنگی خو دا کس د بهر نفیژا وی رانهچت ،
و ژ خهلهتی بین هندهك کس دکهفتی ئهوه دی بینی ئیک ژ وان
ستره ی نادانت ، یان ژ ییلاقی ونهعالی ددانته بهر سنگی خو
دا بو وی بته ستره ، وئهفه کاره کی خهلهته ، دقیت ستره
تشته کی ب نفیژ ویاقر بت ، و نفیژ ئه گهر یا ب جماعت بت
ئیمامی ب تنی ستره ههبت بهسه ، چونکی ستره یا ئیمامی
ستره یه بو (مه ئومومان) ههمی یان .

سى : يېن پهبه ندى ب چاوانى يا كرنا نقيزى قه هه ي :
نقيز ب نيه تى و گوتنا (الله أكبر) ى ده ست پى دکه ت ،
و ب سلافا ملان ب دويمه ي ديت ، و د چاوانى وسه رويه رى
كرنا نقيزى دا هژماره كا خه له تى يان هه نه نقيز كهر دکه قى ل قيرى
دى ئيشاره تى ده ينه يېن به لاقتر .

أ - يېن ده مى رابوونى :

۱ - گوتنا نيه تن ب ده قى :

ئه قه ژى تشته كى نه يى دورسته ، ب تاييه تى ئه گهر
بيته ئه گه را په يدا كرنا (ته شويشى) ل سه ر نقيز كهران ، وهندى
نيه ته جه ي وى دلّه ، له و يا دورست نينه بو نقيزى نيه ت
ب ئه زمانى بيته گوتن .

۲ - نه گوتنا (نه ذكارين) نقيزى ب نه زمانى :

ئه قه ژى ئيك ژ خه له تى يېن به لاقه ل نك هنده ك نقيز كهران ،
ويا دورست ئه وه ده مى مروّف نقيزى دکه ت ئه زمانى خو
ب خواندنا قورئانى و نه ذكاران بلقشينت دا بيته خواندن ،
چونكى ئاشكه رايه كو نقيز گوتن و كيراره و گوتن نابته گوتن هه تا
ئه زمان پى نه لقت ، ومه عنا قى ئه و نينه نقيز كهر
دهنگى خو ب خواندننى بلند بكه ت و (ته شويشى) ل سه ر

نقیژکه ران بکەت ، چونکی ئەو ژێ خەلەتی یە کە هەندەك كەسێن
دی دكەفنی .

۳ - خەلەتی یین بلندکرنا دەستان :

و ئەو خەلەتی یە ل سەر دو پشکان دئینه لیکفە کرن :

۱ - ئەو جەهین کو سوننەتە بو نقیژکەری هەردو دەستین خو
لی بلند بکەت و دەلیل پی هەین ئەفەنە : ل دەمی (تکبیرة
الإحرام) ل دەسپیکا نقیژی ، و ل دەمی چوونا روکووعی و پشتی
رابوونا ژ روکووعی ، و پشتی رابوونا ژ تەحیاتی ، فئجا خو
دویر کرنا ژ فی سوننەتی ژ خەلەتی یانە دئیت نقیژکەر یی لی
هشیار بت .

۲ - وچاوانی یا بلندکرنا دەستان ب فی رەنگی یە : تیلین
دەستی دئیت ددریژکری بن ، گەلەك دژیک فر نەبن و دپیكفە
ژی نەبن ، و بەری کەفین دەستی دئیت ل قبیلی بن ، و هەند بیئە
بلندکرن حەتا بیئە راستا گوهان ، و دورستە بلندکرنا دەستان
د گەل گوئنا (الله أكبر) بت یان بەری وی یان پشتی وی .

۴ - بەردانا دەستان و نەدانانا وان ل سەر سنگی :

یا سوننەت ئەو هە ل دەمی رابوونی د نقیژی مروقی نقیکەر
دەستی خو یی راستی بدانتە سەر پشتا کەفا دەستی وزەندکی و هەر
دوووان پیكفە بدانتە سەر سنگی خو ، و د هەندەك حەدیسین

دورست دا هاتی یه کو هندهك جاران پیغمبهری - سلاف لی
بن - زهندا دهستی چدبی ب دهستی خو بی راستی دگرت .

۵ - خواندنا فاتحن پتر ژ جارهکن :

خواندنا فاتحن جاره کی د ههر رکاعته کی دا کاره کی واجبه ،
ویبی قی چندی نقیژ یا دورست نابت ، بهلی دوباره کرنا خواندنا
فاتحن د ئیک رکاعت دا تشته کی خهله ته دقیت نقیژ کهر خو ژی
بدهته پاش ، حهتا دهره جده کی د هندهك مهزه بان دا - وه کی
مهزه بی شافی - نه گهر ئیک خهلهت بوو و د ئیک رکاعته تی دا
دو جارن فاتحه خواند دقیت بچته سجدا سهوی .

۶ - خواندنا قورئان د نقیژن دا ب دهنگه کن بلند :

نه بوو سه عیدی خودری دبیژت : جاره کی پیغمبهری - سلاف
لی بن - ئعتکاف د مزگفتی شه دکر ئینا گوه لی بوو
هنده کان قورئان ب دهنگه کی بلند دخواند ، پیغمبهری - سلاف
لی بن - پرده راکر و گوت : ﴿أَلَا إِنَّ كَلِمَٰتٍ مِّنَاجٍ رَّبِّهِ فَلَا
يُؤذِنُ بَعْضُكُم بَعْضًا ، وَلَا يَرْفَعُ بَعْضُكُم عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ أَوْ
قَالَ فِي الصَّلَاةِ - نِي هُوَ هَمِي يِي د گهل خودایی خو دناخفن
قیجا بلا هندهك ژ هه وه نه خوشی بی نه گه هیینه هنده کان ، وهندهك
دهنگی خو ب خواندنی یان د نقیژی دا بلال سهر دهنگی

هنده کان بلند نه کهن ﴿^(۱) ژ ڦی حدیسا دورست ناشکهره دبت کو چی نابت بو نڤیژه کی نهو دهنگی خو د نڤیژی دا - ل مزگهفتی - بلند بکته ، چونکی نهف کاری وی دبتسه نه گهرا ته شویشی ل سهر نڤیژ کهرین دی ونه دویره بینه نه گهرا هندی کو نهو که سین ب رهخ وی ڦه خهلهت بن ، دیسا ژ ڦی حدیسی ناشکهره دبت کو نه گهر مرڤه کی ڦیا بو خو قورنانی ل مزگهفتی بخوینت ، یان زکری خودی بکته دڤیت دهنگی خو بلند نه کته دا ته شویش چی نهبت ، و ژ ڦی دئیتسه زانین کو کاری وان موئه ززان یین پشتی نڤیژی زکری ب دهنگه کی بلند دکهن کاره کی دورست نینه چونکی دبتسه نه گهرا ته شویشی ل سهر وان که سان یین نڤیژی دکهن ، ونه گهر خواندنا قورنانی ، یان گوتنا زکری ب دهنگه کی بلند چی نهبت پا ناخفتن وقه ره بالغا ژ قهستا ئیکجار چی نابت .

۷ - بلند به ریخودان د نڤیژن دا ، یان نه به ریخودانا جهی

سوجوودی :

یا سوندهت نهو ل دهمی نڤیژی بهری نڤیژ کهری بمیتسه ل وی جهی یی نهو سهری خو ددانتی بو سوجوودی ، ل دهمی روینشتنا بو ته حیاتی نهبت هنگی نهو بهری خو دی دهته تبالا خو یا

(۱) نه بو داوود ونه جهه د ڦه دگو هیژن .

شاهدی، ئەڤه سوننه ته و بهر ئیخۆدانا بۆ ههر جهه کی دی کاره کی خه له ته، و ب تایبه تی بهر ئیخۆدانا بلند بۆ عه سمانی یان بانی مه زه لی یان بهر ئیخۆدانا دۆر وره خان، وه هر چه نده نفیژ ب فی چه ندی به طال نابت به لی نفیژ کهر دکه فته خه له تی بی.

۸ - گرتنا چاقان د نفیژن بئ نه گهر :

ئەڤه کاره کی مه کرووه هه، ژ خو ئە گهر مرۆڤه ک بی بجه سیی ده می ئەو چاقین خو دگرت گوهی وی پتر دمیته ل سه ر نفیژی، یان خوشووعا وی زیده تر لی دئیت دورسته بو وی ئەو چاقین خو بگرت، به لکی یا باشتهر بو وی ئەوه ئەو چاقین خو بگرت.

۹ - حهره کین زیده :

حهره کین زیده د نفیژی دا، و ب تایبه تی مرۆڤی هه و جه بی بی نه بت، تشته کی نه بی دورسته چونکی دبتسه ئە گه را هندی چو خوشووع د نفیژی دا نه مینت.

۱۰ - خواندنا قورنانن د نفیژن دا زوس و ب لهز :

ئەڤه ژی کاره کی خه له ته، و دژی خوشووعی به.

۱۱ - زیده ژیکه فه کرنا پس یان :

ده می بی ژ بی یان فه، یان ده می دچته رکووعی، ب په نگه کی وه سا کو نه خو شی بی بگه هینته وان که سین ب په خ فه ئە گهر نفیژ یا ب جماعت بت، یان ژ مه عنایی

دهر كهفت نه گهر بی ب تنی ژى بت ، نهفه ژ خهله تی یانه ودقیّت
ژیکفه کرنا بی یان ب رهنگه کی عده تی بت .

ب - یین رکووعی وړابوونا ژ رکووعی :

۱ - نه گوتنا نه ذکاران د گهل فه گوهاستنا ژ روکنه کی

بوئیکی دس :

وه کی کو بیژت : (الله أكبر) بهری بچته رکووعی یان پشتی
دچته رکووعی ، یا دورست نه وه دگهل چوونا رکووعی ته کبیری
بدهت ، ههر وه سا د گهل هه می خو فه گوهاستین دی ژى .

۲ - گوتنا (ربنا ولك الحمد) ب تنن ل دهسن پابوونا ژ

رکووعی :

گافا مروّف ژ رکووعی پابووفه یا دورست نه وه د گهل
پابوونی بیژت : (سمع الله لمن حمده) وپشتی راست دبت بیژت :
(ربنا ولك الحمد) ، وگوتنا نیک ژ فان هه ردو نه ذکاران ب تنی
خهله ته ، ونهفه گهله ک جاران د نقیژا جماعهت دا چى دبت ،
هندهک نقیژکه ر هزر دکه ن گوتنا (سمع الله لمن حمده) بو
نیمامی یه ، و (ربنا ولك الحمد) بو مه نمومانسه ، ونه و ب خو
نیمام ژى دقیت هه ردو وان بیژت ومه نموم ژى .

۳ - خواندنا قورناني د روکووع وسوجوودن دا :

ئيمام عدلی - خودی ژی رازی بت - دبیژت : پیغه مبهری
- سلاف لی بن - نه ز هندی دامه پاش کو قورناني د روکووع
وسوجوودی دا بخوینم ^(۱) .

ژ فیّ حه دیسیّ دئیته زاین کو حه رامه مروّقیّ نقیژ کهر هنده کیّ
ژ قورناني د روکووعیّ یان سوجوودی دا بخوینت ، چونکی
روکووع وسوجوود بو زکری ودوعایانه نه کو بو خواندی ،
وبوخاری وموسلم ژ (عایشایی) شه دگوهیژن ، دبیژت :
(پیغه مبهری - سلاف لی بن - د روکووع وسوجوودی دا
گه له ک دگوت : ﴿ سبحانک الله ربنا وبحمدک ، الله اغفر لي ﴾ وی
قورناني مهعنا دکر) ﴿ مه خسه دا عایشاییّ نه وه پیغه مبهری
- سلاف لی بن - نه ف نایه ته ب جه دئینا نه وا خوداییّ مه زن
تیدا فه رمانی لی دکهت ودبیژت : ﴿ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ
إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴾ فیجا تو ته سبیحیّ ب حه مدها خودی بکه و گه له ک
داخواز کرنا ژیرنا گونه هان ژ وی بکه ، هندی نه وه نه وه پرتوبه
وهر گری وان بوویه یین ته سبیحا وی دکهن وداخوازا ژیرنا
گونه هان ژ وی دکهن ﴿ (النصر : ۳) ، وه هر ژ بهر فیّ چهندی
زانا دبیژن : چی نابت خو مروّف وان نایه تیّن دوعا ژی تیدا هاتین

(۱) موسلم فه دگوهیژت .

د روکووع وسوجوودی دا بخوینت خو ب ئیهتا دو عایی
ژی ، ویا دورست ئه وه مروّف گوهوړینی بیختی دا ژ بن
(نه هی بی) دهر کهفت .

۴ - په ننگن دورست یی رکووعی :

دهمی مروّف دچته رکووعی دقیت ب فی رهنگی بت :

- دهستین خو بدانته سهر چوکان .

- تیلین دهستان ژیک فر کهت .

- پشت ب رهنگه کی (ئوفوقی) راست بت .

- دهمه کی بمینت ههتا ههر گهههک دچته جهی خو .

و ژ فی چهندی خهله تی یا وان کهسان بو مه دیار دبت ئه وین

ب لهز دچنه رکووعی وب لهز رادبن بی فان خالین ژوری

ب جه بینت .

۵ - بهر یخوودانا پشنا پی یی :

دهمی مروّف د رکووعی دا یا دورست ئه وه بهری وی ل جهی

سوجوودی بت ، و ژ خهله تی یین به لاقه دهمی هندهک بهری خو

ددهنه پشته پی یین خو ، چونکی ب فی رهنگی راستبوونا

پشتی د گهل سهری یا دورست نابت .

٦ - راست نه کرنا پشتی ل دهمی رابوونا ژ رکوعی :

پشتی نقیژ کهر ژ رکوعی رادبت دقیت پشتا خو راست کهت و بیژت : (ربنا ولك الحمد) ئەبوو هورهیره دبیژت : پیغه مبهری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿ إذا قال الإمام : سمع الله لمن حمده ، فقولوا اللهم ربنا لك الحمد ، فإنه من وافق قوله قول الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه - ئە گەر ئیمامی گۆت : سمع الله لمن حمده ، هوبین بیژن : اللهم ربنا لك الحمد ، چونکی ههچی بی گۆتسا وی بکهفته د گهل گۆتسا ملیاکهتان گونیهین وی یین بۆری ههمی دی بۆ ئینه ژ ییرن ﴿^(١) مهعنا : دهمی ئیمام دبیژت (سمع الله لمن حمده) ملیاکهت دبیژن : (اللهم ربنا لك الحمد) فیجا ههچی بی گۆتسا وی ویا ملیاکهتان بکهفته د گهل ئیک گونیهین وی یین بۆری دی بۆ ئینه ژ ییرن .

ودیسا ژ سونته تییه ل دهمی رابوونا ژ رکوعی مرۆف بیژت : (ربنا ولك الحمد حمداً طیباً مبارکاً فيه) ژ بهر کو جاره کی پیغه مبهری - سلاف لی بن - نقیژ ل بهرا سهحابی یان دکر مرۆفه کی ئەف گۆتسه گۆت ، پشتی نقیژ ب دویمای هاتی پیغه مبهری - سلاف لی بن - گۆت ئەو کی بوو ئەف گۆتسه کری ؟ زهلامه کی گۆتی : ئەز بووم ، پیغه مبهری - سلاف لی

(١) بوخاری فی حه دیسی فه دگوهیژت .

بن - گوٲ : ﴿ من دیت سیه و تشتهك ملیا كه تان لهز كر هه ر
ئیكى دقیا نهو بهرى خیرا وى گوٲنى بنفیسٲ ﴾ .^(۱)
قیجا یا خهلهته مرزف خو ژ فی خیری بی بار كهت .

ج - یین سو جوودی :

۱ - پهنگی دورست یین سو جوودی :

یا دورست نهوه ل دهمی نقیژ كهر دچته سو جوودی كو حهفت
نه ندامین لهشى بكهفته عهردی : نهى و دفن ، ههردو كهفین
دهست ، ههردو چوك ، بنین تبلین ههردو بیان ، ودانا نا قان
نه ندامان ل عهردی دهمی سو جوودی تشتهكى واجبه بیى وى
چه ندی سو جده یا دورست نابت ، وئه گهر سو جده یا دورست
نه بوو ، نقیژ ژى یا دورست نابت .

ویا دورست نهوه تبلین دهستی ژیک فر نه كهت وبهرى وان
ویین تبلین بی ژى بدهته قبلى بت ، ودهستین خو بدانتبه راستا
ملین خو وهندهك جاران راستا گو هیئ خو ، وزه ندك وئه نیشك
ژ عهردی دبلندكرى بن و ب تهنشتین خو فه نهنت ، وپیچه كى
خو ژیک بینته دهرى ، یه عنى : زكى خو ژ رانین خو دویر بكهت
وپی یین خو ههردووان پیکفتهنت ژ گوزه كى حهتا رانان .. نه فه
پهنگی سو جوودی بی دورسته .

(۱) بوخارى فه دگو هیٲت .

۲ - نهرهتسيا د سوجوودن دا :

وهكى كو ب لهز سهريّ خو بدانت ، و ب لهز راکهت بيى رحهت ببت وهدر گههك بچنه جهىّ خو ، نهفه ژ خهلهتى بين بهلاّفه .

د - بين روينشتنا د ناقهرا هردو سوجوودان دا :

۱ - نهرهتسيا د قى روينشتنن دا :

ييعنى : دهمى سهريّ خو ژ سوجوودا ئيكي راکهت وهسا رانهكهت هتا پشتا وي راست ببت ومرؤف بزانت نهفه رابوو ، بهلكى ژ لهزان دا سهريّ خو پيچهكى ژ عهردى بلند بكهت وجارهكا دى بدانتنهفه ، نهفه كارهكى خهلهته ، يا دورست نهوه دهمهكى روينته خواريّ ونه گهر قى دوعايى بيژت باشتره :
(اللهم اغفر لي ، وارحمي ، وعافني ، واهدني وارزقني) .^(۱)

ه - بين روينشتنا بو خواندنا تهحيياتى :

روينشتنا دويمهيهي بو خواندنا تهحيياتى ، وخواندنا تهحيياتى تيدا ، ژ ئهركاين نقيژييه ، وهندهك خهلهتى ههنه نقيژكه ر دكهئى پهبوهندى ب قى روينشتنى وخواندننى فه ههيه ، ل قيرى ئيشارهتى دى دهينه هندهك ژ وان :

(۱) وهكى نهوو داود ژ بيغهمبهري - سلاف لى بن - فه دگوهيژت .

۱ - پهنگی روینشتنا دورست :

دو ره نگی روینشتنی بؤ خواندنا ته حیياتی هه نه :
پهنگی ئیکی : دبیژنی (افتراش) وئه فه بؤ خواندنا ته حیياتا
ئیکی یه ، ب نسبت وان نقیژان یین دو ته حیيات تیدا ههین ،
وته حیياتا ئیکانه ب نسبت وی نقیژی یا ئیک ته حیيات تیدا
هه ، وئفراش ئه وه مرؤف ل سهر پی چه پی روینت وپی راستی
ژ بن خو بدهریخت و بچکلینت و بنی تیلین پی راستی بدانتنه
عهردی و بهری وان بده ته قبلی .

پهنگی دووی : دبیژنی (تورك) وئه فه بؤ خواندنا ته حیياتا
دووی یه ب نسبت وان نقیژان یین دو ته حیيات تیدا ههین ،
وته وهرروك ئه وه مرؤف پی خو پی راستی بچکلینت و بنی تیلین
وی بدانتنه عهردی و بهری وان بده ته قبلی ، وپی خو پی چه پی
د بن پی راستی را بهت ، وروینته عهردی .

ئه فه روینشتنا دورسته یا (بوخاری) ژ پیغه مبهری - سلاف
لی بن - فه گوهاستی .

۲ - گوتنا په یفا (سیدنا) د ته حیياتن دا :

خواندنا (ته شه هودی) یان (ته حیياتی) وه کی ئه م دبیژین
روینشتی ئیک ژ ستوینین نقیژی یه ، وپی وی نقیژ یا دورست
نابت ، وکانی چاوا پیغه مبهری - سلاف لی بن - کار وقه سین

نقیژی نیشا مه داینه وهسا وی (تهحییات) ژی یا نیشا مه دای ،
 ودقییت ئەم پیگیری بی ب وان په یشان بکهین بین پیغه مبهری
 - سلاف لی بن - نیشا مه داین بی ئەم چویی لی زیده کهین
 یان چویی ژی کیم بکهین ، و ژ وان په یقیین گهلهک کهس
 ژ نه زانین ل (تهحییاتی) زیده دکهن په یقا (سهیدنا) یه دهمی
 دبیزت : (وأشهد أن سیدنا محمداً رسول الله) یان : (الله صل
 علی سیدنا محمد) ، و مروّف دهمی وان هه می حه دیسان دخوینت
 بین (تهحییات) تیدا هاتی ب هه می ریوایه تین وی فه ، نابیت
 جاره کا ب تنی ژی - خو د ریوایه ته کا زه عیف ژی دا -
 په یقا (سیدنا) د گهل (تهحییاتی) هات بت ، له و ئەو که سین
 فی په یقی ل تهحییاتی زیده دکهن ئەو تشته کی ژ نک خو ل قه سین
 نقیژی زیده دکهن ، و ئەف کاره بی دورست نینه .

ژ دهرقهیی نقیژی دورسته مروّف ل دهمی صلاوه تان بیژت :
 (اللهم صل علی سیدنا محمد) هه ر چه نده ژ دهرقهیی نقیژی ژی
 ئەف په یقه (وارد) نه بوویه ، به لی چونکی مه سه لی ژ دهرقهیی
 نقیژی چو توخویب وه کی نقیژی بو نین ، زانا دبیزن : قهیدی
 ناکهت مروّف فی په یقی زیده دکهت ، چونکی بی گومان پیغه مبهر
 - سلاف لی بن - سه ییدی مه .

۳ - رهنگان دورست یان تبلین دهستی :

یا سوننهت نه وه ل دهمی روینشتی بو خواندنا ته حیاتی
نقیژ کهر ههر دو دهستی خو بدانته سهر رانین خو یان چو کین
خو ، و تبلین دهستی چه بی قه کت ، و یین دهستی راستی بگرت
تبلا شاهی نبت دی وی دریژ کت ، و بهری خو دهتی ، و یا
سوننهت نه وه تبلا شاهی بهژینت وه کی د وی حه دیسی دا هاتی
یا (وائل بن حجر) قه دگوهیژت ، به حسی نقیژا پیغه مبهری
- سلاف لی بن - دکهت و دیژت : (ثم رفع أصبعه ورأيت
بحر كها ، يدعو بها) ^(۱) یه عنی : دهمی ته حییات دخواند و دوعا
دکرن تبلا خو یا شاهی بلند دکر و دلقلقاند ، قیجا چو مهعنا بو
هندی نینه هندهک کهس خو بینته ننگ بکهن دهمی دینن
هندهک کهس فی سوننهتا پیغه مبهری - سلاف لی بن - ب جه
دینن ، و چو دهلیلین دورست نین کو نهف بلندکرن و لقلقاندنا
تبلی بهس دهمی شاهده دانی یه .

و - یین سلافا ملان :

سلافا ملان نیک ژ روکین نقیژی یه ، و بی وی نقیژ یا دورست
نابت ، و هندهک خهله تی هه نه په یوه ندی ب سلافی قه هه یه ، نه وه
ژی نه قه نه :

(۱) وه کی نه حه د و نه سائی و نه بو و داوود و بن خوزه یه ژی قه دگوهیژن .

۱ - چه ماندنا سهري د ناقبهرا ههردو سلافان دا :

هندهك كهس دهمي سلافا ملي راستي ددهن وبهري وان
دكهفته سنگي سهري خو دجه مينن پاشي ل ملي چهبي دزقرن بو
سلافي ، نهفه كاره كي خهلهته وچو دهليل ل سهري نين .

۲ - پهنگن سلافن :

عبداللاهي كورپ مهسعوودي ديپرت : پيغمبهري - سلافا
لي بن - سلافا راستي ددا ودگوت : (السلام عليكم ورحمه
الله) هتا روي بي وي بي راستي دهاته ديتن ، وبو سلافا چهبي
زي دگوت : (السلام عليكم ورحمه الله) هتا روي بي وي بي
چهبي دهاته ديتن ^(۱) . ژفي چهديسي خهلهتي يا وان كهسان ديته
زانين نهوين هند سهري نهزقرين كو روي بي وان ل پشت وان
بيته ديتن .

ز - بين پشتي سلافي :

نهو ب خو نقيز ب سلافي ب دويمهي دييت ، بهلي پشتي
سلافي زي هندهك خهلهتي ههنه هندهك كهس ژ نهزانين دكهن ،
وخهلهتي يا ژ ههمي ان بهلاقتر چوونا دهستي به پشتي
نقيزي ، دهمي نيك دچته دهستي وي بي ل رهخي راستي پاشي

(۱) نهسائي فه دگوهيتر .

نهوی ل ره خی چه پی د گهل گوتنا (تقبل الله - خودی قه بویل
بکته) .

ئه فه ژ بیدعه یانه ، ودقیت مروّف نه کته ، وئهو ب خو
چوونا دهستی نهوا ب عه ره بی دبیزنی : (موصافه حه) کاره کی
سوننه ته ، ودوعا کرن ژ ی عیاده ته به لی گریدانا فان هه ردو
کارین دورست ب فی جهی فه - کو پشتی نقیژی یه - دهلیل پی
دقیت وچو دهلیل سه نینن ، لهو یا دورست نهوه مروّقی
نقیژکهر خو ژ ی بده ته پاش .

ئەو گۆتن وکریارین پەيوەندی ب نھیژا جماعت ئە هەوی

و بۆ ب ساناھیکرن فی بابەتی ژێ دی ل سەر چەند خالەکان
لێکفە کەین :

ئیک : بین پەيوەندی ب بانگی وگوهدانا بانگی ئە هەوی :

ل سەری دی بیژین : هندی بانگهلدیڕه ئەوی ب عەرەبی
دبیژنی : (مؤذن) جیگری ئیمامی یه ، جھی وی دگرت
ئە گەر هات و جارە کی ئەوی ئامادە نەبوو ، و ژ بەر گرنگی یا فی
کاری پیغەمبەری - سلاف لی بن - هندیك صحابی بین خو بین
شارەزا وەکی (بلال) ی و (عەبدللاھی کوری ئوم مەکتوم) ی
بۆ فی (مەنصی) دەسنیشان کربوون ، و هندیك جاران دەمی ئەو
ژ باژیری دەرکەتبا دگۆتە صحابی یان : بلا فلان کەس نھیژی
ل جھی من بکەت . ژ فی چەندی گرنگی یا (مۆنەزنی) و کاری
وی بۆ مە ئاشکەرا دبت ، ویا فەرە کەسە کی دەسنیشان کری بۆ فی
کاری ل مزگەفتی هەبت ، نە کو وە لی بیئ بانگدان ل مزگەفتی
بیتە جھی خو جەرپاندنا خودائین دەنگان هەچی بی بیئ خو بکەتە
مۆنەزنی و بانگ بەدەت ئە گەر خو نەزانت ب دورستی بانگ

بدهت ژى ، يان مرؤفه كى ب كير چو نهئيت وچو نهزانت نهم بينين بكهينه مئه ززن ، كارى مئه ززنى گلهك ژى ئيمامى كيتر نينه لهو دقيت خدم ژى بيته خوارن .

۱ - هزركرن كو دانا بانگى سونهته :

يا مه شهوور ل سهر ئه زمانى گلهك كه سان ئه وه دييژن : بانگ بو زه لامانين خووجه سونهته ، وهندهك مه زهه ب ژى بو قى چه ندى دچن ! ويا دورست ئه وه بانگ (فرض كفاية) يه ، وخو ئه و زانايين بو هندی دچن كو بانگ (سنة مؤكدة) يه ، ئه و ژى دييژن : هيلانا خهلكى باژيره كى بو بانگى ، وان گونه هكار دكهت ، چونكى دانا بانگى مه زنترين شعارى موسلمانانه .

۲ - گوئنا هندهك په يقين زيده تر بانگى د گهل

بانگى :

هندى بانگه تشته كى (ته ويقى) يه ، يه عنى : په يقين وى ژ لايى خودى ويغه مبه رى وى شه بين هاتينه ده سني شانكرن ، وصه حابى يان - خودى ژى رازى بت - ئه و په يقى بو مه شه گوهاستينه ، و بانگ ب (الله اكبر) ده ست بى دكهت ، و ب (لا اله الا الله) ب دويماهى دئيت ، وهه ر په يقه كا دى يا مئه ززن ل بانگى زيده كهت به رى بانگى يا پشتى بانگى ، وه كى گوئنا ته سبيحاتان به رى بانگى سپيدى ، يان دانا صلاوه تان

پشتی هندهك بانگان ، تشته کی نه یی دورسته وچی نابت
بیته کرن چونکی کا چاوا چیی نابت تشتهك ژ بانگی بیته
کیمکرن و هسا چیی نابت تشتهك لی بیته زیده کرن زی .

۳ - بانگدانا ب ناوازین وهکس سترانان :

گهلهك موئه ززن هه نه هزر دکهن ده می ئه و بانگ ددهن هندی
ژی بیته دقیت دهنگی خو دریز کهن و فله رزین ، هزر دکهن ئه و
دهنگ خو شکر نه ، و ئه و ب خو ئه ف کاره یی دورست نینه
، بانگدان دقیت ب رهنگه کی عده تی بت ، و بانگدانا ب ناواز
کو موئه ززن دهنگی خو وه کی یی سترانیژان لی بکته
تشته کی دورست نینه ژ عه بدلاهی کورپی عومه ری دئیتسه
فه گوهاستن کو جاره کی زه لامه کی گۆتی : بو خودی نهز حه ز
ژ ته دکهن ، ئینا عه بدلاهی گۆتی : پانه ز بو خودی حه ز ژ ته
ناکه م ! وی گۆت : بوچی ؟ عه بدلاهی گۆتی : « چونکی بانگی
خو وه کی سترانان لی دکهن ، وتو به رانه ر دانا بانگی کری
وهر دگری »^(۱) ، و ژ فی گۆتنا عه بدلاهی کورپی عومه ری دئیتسه
زانین کو بانگدانا ب ناواز تشته کی دورست نینه ، هه ر و هسا
وهر گرتنا کری یه کی به رانه ر دانا بانگی ، و ل سه ر فی مه سه لا
دویماهی یی فقهزان دبیزن : نه گه ر مه زنی موسلمانان که سه ك

(۱) عه بدرزاق و طبه رانی فی چه ندی ژی فه دگوهیزن .

بۆ موئه ززنی بی (ته عین) کر و راتبه ک ژ مالی دهوله تی بۆ وی ده سنیشانکر دورسته بۆ وی نهو وی راتبی وهر گرت ، ههر چه نده یا باشتر نهوه بانگدان یا بی به رانبه ر بت .

۴ - نه دانا جابا بانگی :

گهله ک کهسان دی بی بی گافا بانگ ددهت نهو خو ب ناخفتی وقهره بلغی فه موژیل دکهن ، و جابا بانگی نادهن و نهفه خهله ته ، یا دورست نهوه ده می مروّفی گوهل موئه ززنی دبت بانگ ددهت مروّف ژ وی بیژت یا نهو دیژت ، و نهفی خیره کا مهزن تیدا ههیه ، و د جابا بانگی دا چی نابت مروّف بهری موئه ززنی را کهت ، و بۆ ههشیار کرن دی بیژین : جابا بانگی نهوه مروّف د دوپف موئه ززنی دا وی بیژت یا نهو دیژت و ل فیرو دو خهله تی بین به لاف هه نه فهره ئیشاره تی بدهینی :

- گافا موئه ززنی گوّت : (حي على الصلاة) و (حي على الفلاح) یا دورست نهوه مروّف ژ وی وه کی وی بیژت پاشی بیژت : (لا حول ولا قوه إلا بالله) بۆ هندی دا عمه لسی ب وان هه می حه دیسان بکهت بین د فی دهر باره بی دا هاتین .

- د بانگی سپیدی دا ده می موئه ززن دیژت : (الصلاة خير من النوم) هنده ک دیژت : (صدقت) نه فی چو ده لیل بی نه هاتینه ، و یا دورست نهوه مروّف ههر وه کی موئه ززنی بیژت ، ژ بهر

(عومومى دهليلان) ، هەر چهنده گۆتسا (الصلاة خير من النوم) ژ لايى مونه زرنى فه بۆ بانگى ئيكي يه يى بهرى بانگى سپيدى بۆ هشار كرنا خهلكى دئيتهدان نه كو بۆ بانگى دووى يى ل ده مى هاتا ده مى نقيژا سپيدى دئيتهدان وه كى نو كه ب خهله تى فه ل نك مه دئيتهدان .

5 - زيده كرنا هندهك په يقان د جابا بانگى دا :

جابا بانگى وئو دو عايا پشتى بانگى ژى دئيتهدان گۆتن وه كى بانگى تشته كى ته و قيفى يه ، چى نابت بۆ مروقى ئهو ژ نك خو تشته كى لى زيده كهت يان ژى كيم كهت ، ويا سوننهت ئه وه پشتى بانگى مروف صلاوه تان بده ته سهر پيغهمبهرى - سلاف لى بن - پاشى وى دو عايا نافدار بيژت ئه وا (بوخارى) ژ پيغهمبهرى - سلاف لى بن - فه دگو هيژت وتيدا هاتى يه : ﴿ اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آت محمداً الوسيلة والفضيلة وابعثه مقاماً محموداً الذي وعدته ﴾ ويا خهله ته مروف صلاوه تان بهيلىت زقى دو عايى ب تنى بيژت ، هەر وه سا يا خهله ته مروف هندهك په يقان ژ نك خو ل قى دو عايى زيده كهت وه كى هندهك : (الدرجة الرفيعة العالية ..) لى زيده دكهن يان : (إنك لا تخلف الميعاد) ئه فه ب ريكيىن دورست نه هاتينه ريوايه تى كرنا له ويا دورست ئه وه مروف نه بيژت .

دو : د ناقهرا بانگی وقامهتی دا :

۱ - هاتنا ب لهز بو کرنا نقیژن :

نیمامی بوخاری ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن - فه د گو هیژت
دییژت : ﴿ إِذَا سَمِعْتُمُ الْإِقَامَةَ فامشوا إلى الصلاة ، وعلیکم
بالسکينة والوقار ، ولا تسرعوا ، فما أدرکتُم فصلوا وما فاتکم
فأتوا - نه گهر هه وه گوهل قامه تی بو وه رنه نقیژن ، ورحهت
وته نا هه رن ، ولهزی نه کهن ، چه ندی هوین گه هشتنی بکن ، ویا
ژ هه وه چوو تمام بکن ﴿ ژ فی چه دیسی چه له تی یا وان که سان
دیار دبت نه وین ب غار دئینه نقیژن ، ودی بینی ئیک ژ وان
دهمی دگه هته مزگه فتی بیهنا وی یا چک بووی ونیزیکه نه شیت
قورنانی بخوینت ژ بلی کو دبتنه نه گه را په یدا کرنا ته شویشی ل سهر
نقیژ کهران .

۲ - چیکرنا کووم وجقاتان د مزگه فتنن فه بو به حسکرنا ژ

دنیایس :

هندی مزگه فته بو کرنا نقیژن و زکری ودوعا و عیاده تی یا
هاتی به چیکرن ، لهو پیئقی به پاراستنا فی چه ندی بیته کرن
ومزگه فت وه کی چه یخانی نه بته جهی گریدانا کووم وجقاتان بو
به حسکرنا گوئنین بی خیر و ژ قه ستا و کرنا غه یسه تی ، (نین
حبیان) چه دیسه کی ژ عه بدللاهی کوری مه سعوودی فه د گو هیژت

دېيۆت : يېغەمبەرى - سلاف لى بن - گۆت : ﴿ سىكون فى آخر الزمان قوم يجلسون فى المساجد حلقاً حلقاً إمامهم الدنيا ، فلا تجالسوهم ، فإنه ليس لله فيهم حاجة - دوپماهى يا زەمانى ھندەك مروڤ دى ڤەر كەڤن خەلەك خەلەك د مزگەفتان ڤە دروينن ، ئىمامى وان دنيايە ، ل نك وان نەروينن ، خودى چو شۆل ب وان نىنە ﴿ مەنا : ئەگەر ھەو ھەو ڤە ھندەك مروڤان كارى خۆ كره روينشتتال مزگەفتى ، وھەر ھندەك ژ وان ل جھەكى بوونە خەلەك ، دا سوھەتا دنيايى ب كەن فلانى ھۆ كر فلانى ھۆ گۆت ، وو ان مزگەفت بو خۆ كره جھى ل خۆ كۆمكرنا خەلكى يېخەمەت خاپاندانا وان ھوين خۆ ژ وان دوپر ب كەن وتىكەلى وان نەبن خودى چو منەت ب وان نىنە ئەگەر خۆ ئەو - ژ درەو - ڤان كۆمبوونىن خۆ بو خودى ژى حسيب ب كەن !

ويا ژ ڤى ژى كرىتتەر ئەو ڤە دى بينى ھندەك ژ وان كەسىن بەطال و ڤەتال كىسك و ڤەلىنىن خۆ دئىننە مزگەفتى و كۆمپرىن خۆ ل مالا خودى ددانن (جەووى) مزگەفتى د بىنا جگاران را دھىلن و خەلكى ب بىنا خۆ يا پىس دئىشىنن .

ونىزىكى ڤى يە ئەو پىن مزگەفتان وەكى پىشانگەھان لى دكەن ، دىوارا ب بوستەر وروڤەھان درەشىنن ، ئايەت و ھەدىس و شەران

بیته دهلاویسن ، وهزرا نفیژ کهران به لاقه دکهن .. وهقار وپاقری یا مزگهفتی دقیت پاراستی بمینت دا بینه جهی خوشووعی .

۳ - نه کرنا (تحیة المسجد) :

یا سونندت نه وه دهمی مرؤف دئیتسه مزگهفتی بهری روینتسه خواری دو رکاعه تین سونندت (تحیة المسجد) بکهت ، وهیلانا هندهک نفیژ کهران بو فی سوننه تی ژ قهستا کاره کی خهله ته ، و ژ بهر گرنگی یا فی سوننه تی جار ه کی دهمی پیغه مبهری - سلاف لی بن - خوتبه دخواند ، دیت زهلامهک هاته مزگهفتی وروینشت ، ئینا پیغه مبهری - سلاف لی بن - خوتبا خو قهعه کر وگوته وی زهلامی : رابه (تحیة المسجد) بکه ، نهفه دهلیله کو نهف سوننه ته نه یا هندی یه مرؤف خیرا وی ژ دهست خو بکهت .

سی : ل دهمی قامه تی :

۱ - فهرمان ب گرتنا قامه تنی حه قن ئیمامس ب تنن یه :

دانا فهرمانی ب گرتنا قامه تی حه قن ئیمامی یه ، ویا دورست نینه بو مونه زرنی کو بی دهستویری یا ئیمامی قامه تی بگرت ، وهسا نهبت ئیمام فی حه قن بده تی ، ونه گهر نهف چهنده بو مونه زرنی چی نهبت پا بو خه لکی دی ئیکجار چی نابت ، و ژ فی خهله تی یه کا نفیژ کهران بو مه ناشکهرا دبت نهو زی نهفه یه دهمی

نقیژ کهر ژ کرنا سوننه تی خلاس دبن و دبینن قامهت پیچه کی
گیرو دبت دبت قهره بالغا وان ، وهدر نیک ژ جهی خو فهرمانی
ل موئه ززی دکهت کو رابت قامه تی بگرت بی نحترامه کی بو
نیمامی بگرن ، نهو ب خو دانا فهرمانی ب گرنا قامه تی - وه کی
مه گۆتی - حقی نیمامی به ، پشتی هنگی نهف ده می دکه فته
د ناقبه را بانگی وقامه تی دا ژ وان ده مانه بین دوعا وزکر تیدا
گه له کی ب خیر ، وحق نهوه نقیژ کهر حهز بکن نهف ده مه
دریژ بیت دا پتر خیرین خو زیده بکن ، نه کو بیهنا وان تهنگ
ببت و حهز بکن زوی نقیژی بکن ودهر کهفن !

۲ - زیده کرنا هندهک په یقان ل قامه تی :

په یقین قامهت ژی وه کی یین بانگی د ته و قیفینه ، و بو
موئه ززی چی نابت نهو ژ نک خو هندهک په یقان ل قامه تی زیده
بکهت ، وه کی نه م دبینن ده می هندهک ژ وان بهری قامه تی
صلاوه تان دده نه سه ر پیغمبه ری ، یان په یقا (سیدنا) - د قامه تی
۱ - ل شاهدی زیده دکن .

۳ - نه دانا جابا قامه تی :

یا سوننهت نهوه مروقی گوه ل قامه تی بیت جابا قامه تی بدهت
کانی چاوا جابا بانگی ددهت ، و جابا قامه تی نهوه مروقی وی
بیژت یا موئه ززی دبیت ، و گوتنا (أقامها الله وأدامها) ژ لایستی

نقیژ کهری فه ده می وی گو ه ل موئه ز زنی دبت دیبژت : (قد قامت الصلاة) کاره کی دورست نینه .

وئهو چه دیسا (ئه بوو داوودی) د قیّ دهر باره بیّ دا فه گو هاستی یا (صه حیج) نینه وه کی زانایین چه دیسیّ دیبژن ، لهو کار بیّ نائیسه کرن ، ویا دورست ئه وه مروّف ژی وه کی موئه ز زنی بیبژت : (قد قامت الصلاة) .

چار : یین په یوه ندی ب راوه ستیانئ و دورست کرنا ریژان فه

هه ی :

۱ - نه تمام کرنا ریژین بیبش یس :

(ئیمام موسلم) ژ (جابری کوری سه مورهی) فه دگو هبژت دیبژت : پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوّت : ﴿ ئه ری هویسن وه سا خوّب ریژ ناکه ن وه کی ملیاکه ت ل نک خودایّ خوّ خوّب ریژ دکه ن ؟ ﴾ گوّت : مه گوّت : ئه ی پیغه مبهری خودیّ ما چاوا ملیاکه ت ل نک خودایّ خوّ خوّب ریژ دکه ن ؟ گوّت : وی گوّت : ﴿ ئه و ریژان تمام دکه ن ، یا ئیکی پاشی یا د دویف دا ، و د ریژان دا خوّ دگه هینه ئیک ﴾ .

ژ قیّ چه دیسیّ خه له تی یا وان که سان ئاشکه را دبت ئه وین ریژه کا نوی دگرن هیشتا ریژا ل بهر سنگیّ وان تمام نه بووی ، هدر وه سا وان که سین خوّ ژ وی که سیّ ب ره خ خوّ فه دویر

دكهن و قالاتي بي د نابقهرا خو ووي دا دهيلت ، ئيمامي
بوخاري ژ نه نه سي كوري مالكي فه دگوهيژت ديژت : من ديست
ئيك ژ مه ملي خو ب ملي هه قالى خو فه دنا ، وبي خو ب پي
وي فه دنا ، وئه گهر تو نه فرؤ وه بكهى دى بينى ئيك ژ وان ههر
وه كى هيستره كا شه نيوزه . يه عنى : نه گهر تو بي خو بگهيني يه
بي وي وه كى مه - صه حابى يان - دكر ، دى بينى نهو وه كى وي
دهوارا دقه رست ودچت دى ژ ته رهفت !! نه فه ل وه ختى
نه نه سي ، پا نه گهر في كافي وي نه م ديتباين دا چ بيژت ؟

وبهري نه م خو فه گوهيژينه خاله كا دى حه ديسه كا پيغه مبهري
- سلاف لى بن - دى فه گوهيژين ، نه بوو داوود ژ (النعمان بن
بشير) ي فه دگوهيژت ، ديژت : پيغه مبهري - سلاف لى بن -
جاره كى ل مه زفري وسى جاران گوت : ﴿ اقيموا الصوف -
ريژين خو پيك بين وراست بكن ﴾ پاشى گوت : ﴿ والله لتقيم
صوفكم او ليخالفن الله بين قلوبكم - سويند ب خودى يان هوين
دى ريژين خو راست كهن يان خودى دى دليين هه وه زي كفه
كهت ﴾ وئه فه گه فه هندی دگه هينت كو نه راستكرنا نقيژ كهران
بو ريژين نقيژى دبنه نه گهرا هندی خودى نه فيانى بهاقيته دليين
وان ، مه عنا : مه سه له يا سقك نينه وه كى هندهك هزر
دكهن .

۲ - نه راستکرنا ئیمامس بو پیرین نفیژکهران :

بهری ئیمام دهست ب نفیژی بکته واجبی وی نهوه بهری خو
بدهته ریژین نفیژکهران و کیماسی یان تیدا نه هیلت ، و گوتنا ئیمامی
بو په یقا (استوا) ب تنی بی بو نفیژکهران ب رهنگه کی واقعی
ناشکرا بکته کانی مهنا (استوا) چیه ، نهغه خهله ته !
و ئیمامی عومهر زه لامهک ده سنیشان کربوو کو ریژین نفیژکهران
دورست بکته ووی دهست ب نفیژی نه ذکر حهتا وی زه لامی
نه گوتبایی ریژ دورستن ، و ئیمامی عهلی ب خو ل سهر ریژان
دگه ریا و دگوت : فلان پیشفه وهره ، وفلان پاشدا ههره .. و حهتا
ریژ دورست بیان ژ نوی وی دهست ب نفیژی ذکر .

۳ - بهنگن راوهستانا نفیژکهران نه گهر نه و دو کهرس

ب تنن بن :

نه گهر جماعت دو کهرس ب تنی بن ، ئیک ئیمام بت ویسی دی
مهئوموم ، یا دورست نهوه مهئوموم ل رهخی ئیمامی یی راستی
راوهست ، و ههردو ل راستا ئیک راوهستن ، نه کو ب پیش
مهئومومی بکته و ه کی نه نوکه دبیین .

۴ - کرنا نفیژن ل پیرین کهرکهرس :

جاره کی نه نهسی کوری مالکی هندهک مرؤف دیتن نفیژ
د ناقبهرا ستونینن مزگهفتی دا ذکر ، یه عنی : ستونینن مزگهفتی

دكهفتته د نافع رپزا وان را ، و ژ بهر هندی رپزا وان دهاته
كهركرن ، ئينا نههسي گۆت : ل سدر دهمی پيغه مبهري - سلاف
لی بن - مه خو ژ فی چندی ددا پاش .

ژ بهر فی چندی یا دورست نهوه رپزل جهه کی وه سا بيته
گریدان کو ب چو ئاستهنگان وه کی منبهري یان دنگان نه بيته
كهركرن .

5 - هندهك دوعايين خهلهت بهري نقيژي :

هندهك دوعا هه نه هندهك نقيژكهري بهري نقيژا ب جماعت
ديژن ، و نهوه ب خو چو دهليل پي نههاتينه ، ويا دورست
نهوه ئهف دوعايه نه بيته گۆتن ، ژ وان دوعايان : (اللهم أحسن
وقوفنا بين يديك) يان (أقامها الله وأدامها وجعلنا من صالح
أهلها) يان گۆتنا (علينا وعليكم الرحمة) دهمی ئيمام
ديژت : (استنوا) ئهف دوعايه هه می د بي دهليلن ، ويا
دورست نهوه مروژ نه بيژت .

پنج : يين پهيوهندی ب نقيژا ب جماعت ب خو فه هه :

1 - پهنگي گۆتنا (بسم الله) ژ لايي ئيمامس فه :

د نقيژا ب جماعت دا نه گهر يا جهري بت ، يا دورست نهوه
هندهك جاران ئيمام دهنگي خو ب گۆتنا (بسم الله) ي بلند
بكهت ، وهندهك جاران دهنگي خو پي نزم بكهت ، چونكي

پیغمبهری - سلاف لی بن - ئەف هەردو رەنگه کرینه و پتر
 جاران وی دەنگی خو نزم ذکر - وه کی ژئی هاتی یه فه گوهاستن -
 ، و کاری هندهك ئیمامان دەمی هەمی گافان دەنگی خو ب (بسم
 الله) ی بلند دکهن ، یان هنده کین دی دەمی هەمی گافان دەنگی
 خو پی نزم دکهن کاره کی خه له ته .

۲ - دو عاکرنا بهری په یفا (آمین) :

هندهك كهس هه نه دەمی ئیمام فاتحی دخوینت و دگه هته ﴿ غیر
 المغضوب علیهم ولا الضالین ﴾ ئەو دو عایه کی دکهن و دیژن :
 (اللهم اغفر لي) پاشی دیژن : (آمین) و ئەفه کاره کی
 خه له ته و چو دهلیل ل سه ر نین .

۳ - گوژنا (آمین) بهری ئیمام :

یا سوننهت ئەوه دەمی ئیمام فاتحی ب دو عاهی دئینت
 ب دهنگه کی بلند بیژت : (آمین) و پیغمبهری ب خو ژئی
 - سلاف لی بن - ئەف چەنده ذکر ، وه کی ئەبوو هورهیره قی
 چەندی ژئی فه دگوهیژت ، و هتا ئیمام نه بیژت : (آمین) چئی
 نابت مه ئمووم بیژن : (آمین) ژ بهر وی حەدیسای تیدا هاتی :
 ﴿ إذا أمن الإمام فأمنوا - ئەگەر ئیمامی گوژت : آمین ، هویسن ژئی
 بیژن : آمین ﴾ یه عنی : بهری وی رانه کهن ، و گوژنا په یفا (آمین)
 ژ لای مه ئموومان فه بهری ئیمامی ژ خه له تی بین گه له ك به لاقه

نوكه ، گاڤا ئيمامي گۆت : (ولا الضالين) وهيشتا وي نه گۆتي :
 (آمين) جماعت بهري وي رادكەت ، و ب في چه ندى دكه فنه
 خه له تي بي ژ لايه كي فه ، و ژ لايه كي دي فه ئه و خو ژ خير ه كا
 مه زن بي بار دكه ت ، ئه و ژي ئه وه يا د وي حه ديسي دا هاتي يا
 بوخاري ژ پيغه مبهري - سلاف لى بن - فه گوهاستي وتيدا
 هاتي به : ﴿ إذا أمن الإمام فأمنوا ، فإنه من وافق تأمينه تأمين
 الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه - نه گهر ئيمامي گۆت : آمين ،
 هويين ژي بيژن : آمين ، چونكي هه چي بي د گهل مليا كه تان
 بيژت : آمين ، گونه هين وي بين بوړي دي بو ئينه ژيبرن ﴿
 مه عنا : ئه و مليا كه تين ل ده مي نقيژي دحازر ئه و ژي ديژن :
 (آمين) فيجا هه چي مه ئموومي (ئامينا) وي ويا مليا كه تان كه فته
 د گهل نيك گونه هين وي بين بوړي دي بو ئينه ژيبرن ، وحه تا
 ئيمام نه بيژت : (آمين) مليا كه ت نايژن : (آمين) مه عنا : ئه وي
 بهري ئيمامي بيژت : (آمين) چو جار ان (ئامينا) وي ويا
 مليا كه تان ناكه فته د گهل نيك .

٤ - گۆتنه ك ل ده من خواندنا (سورة التين) :

گه له ك مه ئمووم هه نه ده مي ئيمام (سورة التين) د نقيژي دا
 دخوينت وديژت : ﴿ أليس الله بأحكم الحاكمين ﴾ ديژن : (بلي
 وأنا على ذلك من الشاهدين والشاكرين) وئه ف چه نده

ب ږهنگه کي دورست ژ پيغه مبهري - سلاف لي بن - نه هاتي يه
ريوايه تکرڼ ، لهو يا دورست نه وه مروف وه نه بيژت .

۵ - دريژکرنا نقيژي زېدهس عهده نسي :

دريژکرنا هندهک ئيمامان بو نقيژي ب ږهنگه کي زيدهي
عهده تي ، کومهموموم نه خوشي يا خو ژي بيبن کاره کي خه له ته ،
ول قيژي هندهک مه سلين گرنګ هه نه پيټفي به ئيشاره تي بده ني :
- گه له ک کس نو که خه له ت د دريژکرني دگه هن ، هزر
دکن چي گاڤا ئيمامي دو نايه ت خواندن نه و نقيژ دريژکر ،
ويک ژ وان بو تشته کي بي خيژ د شيت سه عه ته کي ل سهر بي بين
خو ږاوه ست ، به لي گاڤا ئيمامي سووره ته کا وه کي : (اذا
زلزت) د نقيژي دا خواند دي بته پتا وي ودي بيژت : نه ز
نه شيم خو ل سهر بي يان بگرم !

- وهند هک ئيمام ژي هه نه هزر دکن دريژکرنا نقيژي يا
ب خيژ نه وه نه و گه له ک قورناني تيډا بخوينت بلا روکووع
وسو جوودا وي وه کي سهر چه ماندا دار کوکي ژي بت ، نه و
ب خو وه سا نينه ! يا دورست نه وه روکووع وسو جوود
د دريژي يي دا د نيزي کي خواندني بن نه گهر د دريژتر نه بن .

- ئيمام دقيت حالي مه نومومان ل بهر چاف بگرت ،
ول دويډ حالي وان نقيژي کورت کت يان دريژ کت ،

موسلم ژ پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - فه‌دگوه‌یزت ، دیبژت : ﴿إني أدخل في الصلاة وأنا أريد أن أطيلها فأسمع بكاء الصبي فأتجوّز - ئەز دچمه د نقیژی دا ومن دقیت نقیژی دریش کهم ، به‌لی ده‌نگی گری یا زارۆکی دئینه من فیجا ئەز نقیژی کورت دکهم ﴿ی‌ه‌عنی : ئەز دترسم ده‌یکا وی زارۆکی د گهل من بت د نقیژی دا وه‌زرا وی بمینته ل نک زارۆکی وی فیجا ژ به‌ر وی ئەز نقیژی کورت دکهم ، وپی‌تفی یه ئیمام - وه‌کی پیغه‌مبه‌ری سلاف لی بن - هنده حالی مه‌ئموومان ل به‌ر چاف بگرت ، نه کو بیژت : بی نه‌فیت بلا نه‌ئینه مزگه‌فتا مه ، وه‌کی مه گوه لی دبت هنده‌ک ئیمام نوکه دیبژن !

٦ - رابوون وروینشتنا به‌ری ئیمام :

د نقیژا ب جماعت دا مه‌ئمووم دقیت (ئقتدائی) ب ئیمامی بکه‌ت ، یه‌عنی : کانی که‌نگی ئیمام رادبت ودروینت دقیت نه‌و ژی هنگی رابت وروینت ، ورابوونا وروینشتنا به‌ری ئیمامی خه‌له‌تسی یه‌کا مه‌ز نه هنده‌ک که‌س دکه‌فنی ، و ژ خو نه‌گه‌ر د (تکبیره‌ الإحرام) دا مه‌ئموومی به‌ری ئیمامی را کر نقیژا وی دی یا به‌طال بت ، وخوگیرو کرنا ژ قه‌ستا ژی پشتی ئیمامی یا دورست نینه ، ویا فه‌ره ئیمام ده‌نگی خو ب (ته‌کیراتان) بلند بکه‌ت دا مه‌ئموومان گوه ل ده‌نگی وی بست وکه‌س به‌ری وی

رانه کهت ، ونه گهر ئیمام نه شیا دهنگی خو بلند بکهت
 دقیت کهسهک پیش وی فه - پشتی وی - دهنگی خو بلند
 بکهت ، یان ئامیره تی بلند کرنا دهنگی (مکبره) نهو ب کار
 بینت .

۷ - (مکبره) وتیبینی به ک :

و ب هلکه فتنا به حسکرنا ژ (مکبره) یی تیبینی به کا گرننگ
 هدیه فه ره ئیشاره تی پی بدهین : نوکه ئهم دینین ل گه لهک
 مز گه فتان ئیمام نفیژی ناکهت نه گهر (موکه بری) هل نه کهت ،
 بلا مه ئموومین وی ریژه کا ب تنی ژی بن ، نه بهس هنده .. مه یی
 دیتی هندهک ئیمامان یا خو ژ ئیمامه تی یی دایه پاش نه ژ بهر چو
 ب تنی چونکی (موکه برا دهنگی) ل مز گه فتی نینه !

و گرفتاری ل هدیقا ره مه زانی مه زن دبت ، ل دهمی کرنا
 تهر او یجان دی بینی ل ههمی مز گه فتان سماعه دهلکرینه هدر چه نده
 سی چاریکین فان مز گه فتان ههوجهی ب هلکرنا سماعی نینه ژی ،
 و پتر ژ سه عه ته کی دهنگی ئیمامی ب خواندن ویی
 موئه زنی ب زکری (مویته دع !) مه حه لی ههمی یی ده ژنیست ،
 ئهف کاره ب حوکی شریعه تی بیدعه یه ، و ب دیتنا هونهری
 (نه شاهه کا موزعه) ، و ب بوچوونا (زهوقی) قدره بالغه کا بی
 مه عنایه !! نه گهر بو هندی بت دا مه ئموومان گوهل دهنگی

ئىمامى بىت (سماعا داخلى) تېرا قى چەندى ھەيە ، وئە گەر بۆ ھندى بىت دا ئىمام دەنگى خۆ يى خوش بگەھىتە خەلكى مەھەلى د مالېن وان دا ئەف چەندە ب جھ نائىت ، چونكى ھەقالى وى ئىمامى مزگەفتا دى مەجالى نادەتى دەنگى وى صافى بگەھتە خەلكى ، و د ئەنجام دا نە مروّف دزانت ئەف ئىمامە چ دىبىت نە يى دى !

ب راستى ئەف (دياردا نەشەرى) ب بەلاقبوونا خۆ يا بى مەعنا قە بىي كو لايىن شۆلەژى مابىي خۆ تى بکەن روى يەكى كرېت ددەتە مزگەفتىن مە .

۸ - خۆگىرۆكرنا ژ قىپرا گەھشتنا نقيژى :

ھىندەك كەس دەمى دئىنە نقيژى نقيژى و دىبىن ئىمام يى د روکووعى يان سوجوودى دا خۆ دگرن ھەتا ئىمام رادبىت ژ نوى دەست ب نقيژى دكەن ، وئەقە يا خەلەتە ، ويا دورست ئەوہ گاقا ئەو گەھشتە نقيژى ئىكسەر خۆ ب نقيژى را بگەھىت ، و خىرا روکووعى و سوجوودى ژ دەست خۆ نەكەت .

۹ - كيشانا نقيژكەرەكى ژ پىژى :

ھىندەك كەس دەمى دئىنە مزگەفتى و دىبىن رېزى يا تژى يە دى رابىن نقيژكەرەكى ژ رېژى كېشەن دا د گەل وى راپوھست ، چونكى ئەو ھزر دكەت ئە گەر ئەو ب تى ل رېزەكى راپوھستيا

نقیڑا وی یا دورست نینه ، وئو ب خو وهسا نینه ، یا دورست
 ئه وه ئه وه که سی ژ ریژی نه کیشت ، و ب تسی ل ریژا پشتی
 را وه ست .

شہش : ہندہک خہلہ تی بین پہ یوہندی ب ژنگی و نقیڑا ب

جماعت فہ ہی :

ل سدري دقيت بيژين : ہندی حو کمی ہاتنا نقیڑا ب جماعتہ
 ل مزگہفتی بو ژنگی - چ نقیڑا خوتی بت یان ہر نقیڑہ کا دی
 بت - یی جو دایہ ژ حو کمی زہلامی ، ہاتنا نقیڑا ب جماعت بو
 ژنگی کارہ کی سونہتہ ، ئہ گہر ئہ گہر ئہ و بیٹہ نقیڑا ب جماعت
 خیرہ وئہ گہر نہ ئیت گونہہ نینہ ، بەلی ئہ گہر ہات و دہر کہفتنا
 وی بو مزگہفتی بو ئہ گہرا ہندہک گونہہین دی ہنگی چی نابت
 بو وی ئہ و بچتہ مزگہفتی .. و ل قیری چہند مہ سہلہ کین پیٹھی
 روہنکرنی ہنہ :

۱ - بوخاری و موسلم ژ (عہ بدللاہی کوری عومہری)
 فہدگوہیرن ، دبیژت : پیغہ مہری - سلاف لی بن - گوٹ :
 ﴿ إذا استأذنت أحدکم امرأته إلى المسجد فلا يمنعها - ئہ گہر ژ نکا
 ئیک ژ ہوہ دہستویری ژ ہوہ خواست کو بچتہ مزگہفتی بلا
 ئہ و وی مہنعہ نہ کہت ﴾ دو حوکمین شہرعی ژ قی حہ دیسی
 دئینہ زانین :

حوكمى ئىككى : چى نابت بۇ ژنى ئەو بىي دەستورىي يا زهلامى
خو بچته مزگهفتى بۇ كرنا نقيزا ب جماعت ، وئه گهر هات ووى
زانى زهلامى وى ب قى دهر كهفتى نه خوشه وئەو هەر چوو ، ئەو
دى يا گونەهكار بت ، چونكى بى ئەمرى يا وى بۇ زهلامى حەرامه
، وچوونا وى بۇ مزگهفتى سوننه ته ، وبۇ موسلمانى چى نابت
حه تا كارەكى سوننهت بكهت خو تووشى كرنا حەرامى يەكى
بكهت .

حوكمى دووى : چى نابت بۇ زهلامى موسلمان مەنعا ژنكا خو
بكهت ژ چوونا مزگهفتى ئەگەر چو مانعین شەرى نەبن ، وئەگەر
مانعه كى شەرى هەبت چى نابت بۇ زهلامى بهيلىت ژنك بچته
مزگهفتى ، ومەخسه د ب مانعى شەرى ئەوه ژن ل دەمى چوونا
مزگهفتى تووشى گونەهە كى بت ، وهكى تىكهلى يا زهلامىن بىانى ،
يان دهر كهفتنا ب جلکه كى نه بى شەرى .. وهتد .

۲ - دهر كهفتنا ژنى بۇ مزگهفتى هندەك شەرت بۇ هەنه ،

ژ وان شەرتان :

أ - دقيت ئەو چو بىيىن خوش ل خو نه كهت ، چونكى
د حەديسين دورست دا هاتى يه پيغەمبەر - سلاف لى بن -
دبيوت : ﴿ إذا استعطرت المرأة فمرت على القوم ليجدوا ريحها ،
فهي زانية - ئەگەر ژنكى بىيىن خوش ل خو كرن و د بەر هندەك

زهلامان را چوو دا بینا وی بچته وان هدر وه کی وی فاحشه کری ﴿^(۱) چ ئەف دەر کەفتنه بو نقیژی بت یان ژى بو جهه کی دی بت ، و د حەدیسە کا دی دا ^(۲) پیغمبەر - سلاف لی بن - ناشکەرا دکەت کو ئەو ژنا بینین خوۆش ل خوۆ دکەت ودئیته مزگەفتی نقیژا وی نائیته قەبویلکرن حەتا دزقپرتە مال وسەری خوۆ دسۆت !

ب - دقیت چو فتنە د دەر کەفتنا وی دا نەبن ، چ ژ وی بگههته خەلکی یان ژ خەلکی بگههته وی ، بوخاری وموسلم ژ عایشایی قەدگوھیزن ، دیبۆت : ((ئەگەر پیغمبەری - سلاف لی بن - زانیبا پشتی وی ژنک دی چ کەن ئەو دا وان ژ چوونا مزگەفتی مەنعە کەت وه کی کو ژنکین ئسرائیلی یان هاتینه مەنعە کرن)) .

ومەخسەدا عایشایی ئەو دەمی ژن ب چەك و جلکین جوان و بینین خوۆش قە هاتینه مزگەفتی .

ج - هاتنا ژنکی دقیت ب دەستویری یا زهلامی وی یان (وهلی) یی وی بت ، وه کی بەری نوکە مە گۆتی .

(۱) وه کی ئەبوو داوود و ترمذی و ئەحمەد ژ ئەبوو موسایی ئەشعەری قەدگوھیزن .

(۲) ئەوا ئەبوو داوود و ترمذی و ئەحمەد ژ ئەبوو هورەیرە قەدگوھیزن .

د - دهر كهفتنا ژنې بۆ مزگهفتي دقيت نه بته نه گهرا هندى ئهو سستى بى د كارى خوئى مالى دا بكهت ، يه عنى : نه گهرا زهلامى ديت دهر كهفتنا ژنكا وى بۆ مزگهفتي دته نه گهرا تيكدانا كارى وى ل مالى حهقى وى ههيه ئهو رى نه دهتى كو ئهو دهر كهفته مزگهفتي .

۳ - هندهك ژن هه نه هزر دكه ن كرنا وان بۆ نقيژى ل مزگهفتي ب خيتره ژ كرنا نقيژى ل مال ، وئەف هزره يا خه له ته ويا دورست ئه وه نقيژا ژنكى ل مال ب خيتره ژ نقيژا وى ل مزگهفتي .

وده ليل ل سه ر فى چه ندى گوتنا بيغه مبه رى يه - سلاف لى بن - ده مى دبيت : ﴿ لا تمنعوا نساءكم المساجد وبيوتهن خير لهن - هوين مه نعا ژنكين خو ژ مزگهفتان نه كه ن ومالين وان بۆ وان دچيترن ﴿^(۱) وگوتنا وى : ﴿ خير مساجد النساء قعر بيوتهن - چيترين مزگهفتين ژنان نيقا مالين وانه ﴿ وگوتنا وى : ﴿ اقرب ما تكون المرأة من وجه ربها وهي في قعر بيتها - ژن ژ هه مى ده مان پتر يا نيژيكى كنارى خودايى خو يه ده مى ئهو د مالا خو دا دروينت ﴿^(۲) .

(۱) ئه بوو داوود وبن خوزهيمه فى حديسى فه دگوهين .

(۲) فان ههردو حديسان بن خوزهيمه فه دگوهيت .

و ژ فان حدیسان و گله کیں دی دئیته زانین کو نفیژا
ژنی ل مالا وی بو وی ب خیرتره ژ نفیژا وی ل مزگهفتی .

۴ - ئە گەر هات وژنی فیا کاری ب (رخصه تی) بکەت
ونفیژا خو ل مزگهفتی بکەت ، دقیت ئەو قهستا نیزیکتیرین
مزگهفتی بو مالا خو بکەت ، نه کو د سەر کومه کا مزگهفتان را
ببورت و بچت قهستا مزگهفته کا دویر بکەت ، ب هیجده تا هندی
کو دهنگی فی ئیمامی خوشتره ، یان خه لکی فی مزگهفتی پتر
ب دلئ وینه ! ئەف کاره یی خه له ته ودبت ژنی تووشی هنده ک
گونه هان بکەن ، و ب تایه تی ئە گەر نفیژ ب شهف بت وه کی
نفیژین ته راویحان ل ره مه زانی ، و پشته هنگی ئە گەر وی ئەف
چه نده کر هنگی مه خسه دا وی نابته کرنا نفیژی به لکی دی بته
گه ریانال خوشی یی ، و ئەفه کاره کی دورست نینه .

و ل فیژی دی حدیسه کی فه گوهیزین په یوه ندی ب فی
نوقطی ویا بهری وی ژی فه هه یه : (ئبن خوزه یمه)
فه دگوهیزت کو جاره کی ژنکا ئە بوو حمیدی ساعدی هاته نک
پیغه مبهری - سلاف لی بن - و گوئی : ئەی پیغه مبهری خودی ئەز
حه ز دکه م نفیژی د گهل ته بکه م ^(۱) ئینا پیغه مبهری - سلاف لی

(۱) و ژ سیاقی حدیسی دئیته زانین کو مالا وی یا دویر بوو ژ مزگهفتا
پیغه مبهری - سلاف لی بن .

بن - گۆتی : ﴿ ئەز دزانم تو حەز دکە ی نقیژێ د گەل من بکە ی ، بهلی نقیژا ته ل جهی ته بو ته ب خیرتره ژ نقیژا ته ل مهزەلا ته ، و نقیژا ته ل مهزەلا ته بو ته ب خیرتره ژ نقیژا ته ل مالا ته ، و نقیژا ته ل مالا ته بو ته ب خیرتره ژ نقیژا ته ل مزگهفتا تاخی ته ، و نقیژا ته ل مزگهفتا تاخی ته بو ته ب خیرتره ژ نقیژا ته ل مزگهفتا من ﴾ .

۵ - ئە گەر کۆمه کا ژنکان نقیژ ب جماعت کر وئیک ژ وان بوو ئیمام دقیت ئەو د ناف ریزی دا بمینت ، نه وهکی ئیمامی زهلام پیشفه بچت ، و ئە گەر کۆمه کا مرو فان نقیژ ب جماعت کر وژنک و زهلام د ناف دا هەبت ، ریزی ژنکان دقیت ژ یین زهلامان دجودا بن ، و ئە گەر ژنکه کا ب تنی ژ ی بت ئەو ب تنی دی بته ریزهک و ب رهخ زهلامان فه راناوهستت ئە گەر خو مه حره ما زهلامی ژ ی بت ، و زهلام وژنکا خو یان دهیکا خو ب تنی ژ ی ئە گەر نقیژێ بکەن ژنک دی ل پشت راوهستت ، ل ریزه کا تایبەت .

۶ - هندهک ژن هزر دکەن کو چی نابت ئەو ل مالا نقیژێ بکەن حەتا نقیژ ل مزگهفتی نه ئیتە کرن ، یه عنی ئە گەر ئیک ژ وان قبا نقیژا خو ل مال بکەت دی خو گیرۆ کەت حەتا نقیژ ل مزگهفتی بیتە کرن ، و ئەو ب خو ئەف هزره یا خەله ته ،

وهدر گافه کا بانگ هاته دان دورسته بو ژنی نهو ل مال نقیڑا خو
 بکته ووی چو پدیوهندی ب نقیڑا زهلامان قسه ل مزگهفتی
 نینه ، وهندی زویتر نهو نقیڑا خو بکته بو وی ب خیرتره .

۷ - و ل فیڑی مهسهله کا گرنگ وتایهت ب ژنی قه هدی مه
 دقیت ئیشهارتی بدهینی : نه گهر دهمی نقیڑی هات وژنی خو گیرو
 کر پاشی بهری نهو نقیڑا خو بکته بی نقیڑ بت ، هنگی نهو نقیڑ
 دمیته ل سهر و گاغا پاقر بوو دقیت نهو وی نقیڑی بکته ، لهو
 نهم دیبیزن یا باش بو ژنی نهو دهمی بانگ دئیه دان زوی نهو
 نقیڑا خو بکته ، و ژ قهستا خو گیرو نهکته دا نهف
 حالته ب سهر دا نهئیت ب تایهتی ل روژین ژقانی خو .

حفت : کرنا پتر ژ نقیڑه کا ب جماعت ل مزگهفتی :

کرنا پتر ژ نقیڑه کا ب جماعت ل مزگهفتی ژ وان خهله تی بین
 زیده بهلاقه نوکه ل مزگهفتین مه ، وقی مهسهلی پیتقی
 ب دریڑ کره نه کی هدیه :

۱ - بارا پتر ژ فقهرانین ئیسلامی - و ژ وان : نه بوو حه نیفه
 ومالك وشافعی - دیبیزن : نه گهر ئیمامی ل مزگهفتی نقیڑ ل بهرا
 موسلمانان کر وکسهک نه گه هشته نقیڑی وحه تا هاتی دیت نقیڑ
 یا خلاس بووی ، یا دورست بو وی نهو نهو نقیڑا خو ب تنی
 بکته ، یان بچته مال ونقیڑا خو ل مال د گهل هندهک که سان

ب جماعت بکەت ، چونکی کرنا دو جماعتان د ئیک مزگەفتی ڤه
یا دورست نینه ، وده لیلی وان ل سەر ڤی چه ندی ئەو حەدیسە یا
(طه برانی) ژ (ئەبوو بەکره) ی ڤه دگوهیزت دبیژت : جارەکی
پیغمبەر - سلاف لی بن - ژ دەرڤه یی مەدینی ھاتە مزگەفتی دا
نقیژئی بکەت ، دیت خەلکی نقیژا کسری ، ئینا ئەو زڤری مال
ومروڤین خو کۆمکرن ونقیژل بەرا وان کر .

و ژ حەسەنی بەصری دئیتە ڤه گواستن ، دبیژت :
صەحابی یین موحمەدی - سلاف لی بن - ئەگەر ھاتبانە مزگەفتی
ودیتبا نقیژ یا ھاتی یە کرن ، ھەر ئیکی نقیژ بو خو دکر .

ژ ئەڤا بۆری خەلەتی یا وان کەسان بو مە دیار دبت ئەوین
دەمی دئینە مزگەفتی ودبینن نقیژ یا ھاتی یە کرن ، دەست
ب جماعتە کا دی دکەن ، یان دەستی خو ل ملی ئیکی ددەن
و د گەل وی نقیژئی ب جماعت دکەن ، ئەڤه خیلافی سونەتا
پیغمبەری یە - سلاف لی بن - ، ھەر وەسا وەکی کاری
صەحابی یان ژ ی نینه .

۲ - ئەگەر مروڤەك ھاتە مزگەفتی ودیت جماعت یا خلاس
بەوی ، وھندەك کەس جماعتا دووی یین دکەن ، ئەو خو بدەتە
د گەل وان ؟ یان ژ ی تنی نقیژا خو بکەت ؟

د بہرسقیّ دا زانا دبیژن : یا باشتر بو وی ئەوہ ئەو نقیژا خو
ب تنی بکەت و خو نہ دەتە د گەل جماعەتا دووی ! بوچی ؟

۳ - چونکی زانایین مەزن د حوکمی جماعەتا دووی دا
ب خیلاف چووینە ، و مەسەلا یا گەهشتی یە دەرەجە کیّ ھندەك
زانا دبیژن : جماعەتا دووی یا بەطالە ، و ھندە کیّ دی دبیژن :
نقیژا وان یا دورستە و ئەو د گونەھکارن ، و ھندەك دبیژن : نقیژا
بەطال نینە و ئەو د گونەھکار ژى نینن بەلسی خیژا جماعەتی بو وان
نائیتە نقیسین و یا ب خیرتر بو وان ئەو بوو وان وە نہ کرنا !!
و ب چی حالیّ ھەبت دقیت مرؤف خو ژ فی کاری بدەتە پاش
دا ژ فی سەرگیژی بیّ خلاس بت .

۴ - و ئەگەر کەسەك پيسار کەت : بوچی د فی مەسەلی دا
زانایان ھندە شداندن کری یە ؟ دی بیژن : ژ بەر گەلەك
ئە گەران :

ئیک : چونکی ئەو خیلافی سوننەتی و کاری صەحابی یانە .
دو : چونکی دانا دەستویری بیّ ب کرنا جماعەتا دووی دی
بتە ئە گەرا سسی یا د ھاتنا جماعەتا ئیکی .

سی : ئەف چەندە دی دەرگەھی بو ژیکشە کرنا ریزا
موسلمانان فە کەت ، و ھەر کەسە کیّ ئاقلی وی ژ ئیمامە کی

نەبرت - ژ بەر چی ئەگەرا هەبت - دی خۆ گێرۆ حەتا جماعت
 خلاس دبت و پشستی هنگی دی نیتە مزگەفتی و نقیژی کەت .

۵ - و بەری ئەم فی مەسەلی ب دویماهی بینین حەدیسەك هەیه
 پینتی یە بۆ هەوە فەگێرین : ئەحمەد و ئەبوو داوود و نەسائی
 ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن - فەدگوهیژن ، دیبژت : ﴿ من
 توضعاً فأحسن وضوءه ثم راح فوجد الناس قد صلوا ، أعطاه الله
 مثل أجر من صلاها وحضرها ، لا ينقص ذلك من أجرهم شيئاً -
 هەچی بی دەسنقیژا خۆ بگرت و تازە و ب دورستی بگرت ، پاشی
 بچت و وینت خەلکی نقیژا کری خودی وەکی خیرا وان یین
 نقیژا کری و لی ئامادە بووین دی دەتی ، بی تشتەك ژ خیرا وان
 کیم بیت ﴿ .

مەعنا : ئەگەر مرۆف بی حەریص بت ل سەر کرنا نقیژا
 ب جماعت ، و جارەکی وەسا چیبوو حەتا وی کاری خۆ کری
 و چوو یە مزگەفتی دیت نقیژا ب جماعت یا خلاس بووی ، بلا ئەو
 نقیژا خۆ ب تنی بکەت و خیرا جماعەتی دی گەهتی ، نە کو
 جماعەتا دووی د مزگەفتی فە بکەت و خیرا جماعەتی ژ خۆ بکەت
 و خۆ گۆنەهکار زی بکەت !

تشتی دی بی هویر بی کو ژ فی حەدیسە دئیتە زانین ئەوە کو
 یا باشتر ئەوە مرۆف دەسنقیژا خۆ ل مال بشۆت و بچتە

مزگهفتی نه کو بچت ل مزگهفتی بشوت ، چونکی د گهل
حه دیسان دا هاتی به : ﴿ إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ .. ثُمَّ خَرَجَ إِلَى
الصَّلَاةِ ﴾ وئغه ئیشه ته کا هویره زوی ب زوی مروّف خو لى
هشيار ناکهت .

ههشت : جماعه تا نه ل مزگهفتی :

ئهو نقیڑا ب جماعهت یا نه ل مزگهفتی بیته کرن د خیری
دا وه کی وی نینه یا ل مزگهفتی بیته کرن ، وهندهك كهس هه نه
دهمی بانگ ددهت خو ب سوحه تین بی خیر فه موژیل دکن
وناچنه نقیڑی ل مزگهفتی ، ودلی ب هندی خو دکن کو ئهو
دی نقیڑی ل مال ب جماعهت کهن ویا ژ وان فه ئهف نقیڑه ژى
ب بیست وحه فتانه ، وئهو ب خو وها نینه ، وئیمامی بوخاری
- وه کی ئبن حه جهر ژى فه دگو هیزت - ل وی باوهری بوو کو هدر
حه دیسه کا د خیرا نقیڑا ب جماعهت دا هاتی به حسی وی نقیڑی به
یا ل مزگهفتی دئیه کرن .

گۆتن وکریارین خهلهت یین پشتی نفیژی

نفیژ ب سلافی ب دویماهی دئیت ، وپشتی ب دویماهی هاتنا
نفیژی - چ نفیژ یا ب جماعت بت چ یا ب تنی بت - هندهك
خهلهتی هه نه مروقی نفیژ کهر دکهفتی مه دئیت ل قییری بهحسی
هندهك ژ وان خهلهتی یان بکهین :

۱ - چوونا دهستی پشتی نفیژی وگۆتنا (تقبل الله) :

وبهری نوکه مه بهحسی قی چهندی کری به ، وههوجه ناکهت
دوباره بکهینهفه .

۲ - برینا تهسیباحتان پشتی نفیژ کهرس :

گۆتنا تهسیباحتان پشتی نفیژی ژ لایی نفیژ کهری فه سوننهته ،
ودبت موسلمانهك ههبت پشتی نفیژی بو خو وان (نهذکاران)
بیژت یین هه دیس یی هاتین ، ونه کهر هات وئیکی ئهف چهنده
کر ، ل مزگهفتی بت یان ل ههر جهه کی دی یی ههبت ، یا
خهلهته بو کهسه کی دی بیئت (نهذکارین) وی ببرت
ونه خووشی یی بگه هینتی ، ب چوونا ، دهستی یان ناخفتنا د گهل ،
یان په ییدا کرنا قهره بالغی .. دیسا یا خهلهته کهسهك زکری

ب دهنگه کی بلند بکعت ، چونکی نهفه دبتنه نه گهرا په یدابوونا
ته شویشی ل سهر که سین دی .

۳ - هیلانا ته سیبحاتان :

گوتنا ته سیبحاتین پستی نفیژی ژ لای نفیژ که ری فه تشته کی
سوننه ته و واجب نینه یی بقیت وان (نه ذکران) بیژت یین
پیغه مبهری - سلاف لی بن - نیشا مه داین و صهحابی یان ژ ی
فه گوهاستین دی یی خودان خیر بت ، ویی نه قیت بیژت چو
گونه ل سهر نینه ، ههر چه نده یا خله ته مروقی فان نه ذکران
بزانت وبشیت بیژت ئیکجار پشت بده تی و چو جارانه بیژت .

۴ - کرنا دو عایین ئیکسه پشته نفیژان :

یا سوننه ته وه پشته سلافا ملان مروف هنده ک ژ وان نه ذکر
وته سیبحاتان بیژت یین کو د سوننه تی دا هاتی ، وه کی : خواندنا
(آیه الکرسی) یان سووره تا (قل هو الله احد) یان سووره تا (قل
اعوذ برب الفلق) و (قل اعوذ برب الناس) یان گوتنا (سبحان
الله والحمد لله والله اکبر) وهتد ژ (مأثورات) سان .. و یا خله ته
مروف پشته سلاقی ئیکسه دو عایان بکعت ، مه عنا :
ژ خله تی یانه دهمی نه م دینین هنده ک که س پشته سلاقی
ئیکسه دهستین خو بلند دکه ن و دو عایه کی دکه ت پاشی دهستین

خۆ د سهر وچاقفین خو ددهت ، ئەفا هه کاره کى خه له ته
و ژ پیغه مبهرى - سلاف لى بن - نه هاتى به فه گوهاستن .

5 - کرنا ته سبب حاتان نه ب تبلین دهستن راستن :

عه بدلاهی کورپى عه مری دبیزت : ((من پیغه مبهر - سلاف
لى بن - ددیت ده مئ ته سبب حات دگۆتن ب تبلین دهستى خو یى
راستى ده ژمارتن)) ⁽¹⁾ ، و د هه دیسه کا دی دا پیغه مبهر - سلاف
لى بن - دبیزته هندهك ژنکان : ((ذکرى خودى بکهن و غافل
نه بن ، دا ته و حید - یان رهحم - ژ بیرا هه وه نه چت ،
و ب سه ری تیلان زکری بکهن ، چونکی پسپار ژ وان دى
ئینه کرن وئهو دى ئینه ئاخافتن)) ⁽²⁾ یا سوننهت ئەفهیه ،
وزکر کرنا ب تزیبان یان بهرکان یان دهستى چه بی یان هه
تشته کى دی نه ژ سووننهت یه و دقیت هه ژیکه رى سووننهت ی خو
ژى بدهته پاش .

6 - زکر کرنا پشتن سوننهتان :

ئهو زکر و ته سبب حاتین کو د هه دیسان دا هاتین هه مى بو
پشتى نقیژین (فهرضه) و د چو هه دیسان دا نه هاتى به کو
پیغه مبهرى - سلاف لى بن - پشتى سوننهتان ته سبب حات گۆتن ،
لهو یا خه له ته مروّف پشتى نقیژا فهرض رابست سوننهت ی بکهت
(1) وه کى ئه بو داوود و ترمذى و حاکم و بهیهه قى ژى فه دگوهیژن .
(2) ئه بو داوود فه دگوهیژت .

و پشٹی سوننه تی ژ نوی ته سییحاتان بیژت ، و ل فیژی فره
 ئیشاره تی بدهینه خهله تی یه کا به لاف ل گهله ک مزگه فتین مه نه و
 ژ ی ل ده می کرنا ته راویحانه ل ره مه زانی ، دی بینی پشٹی نفیژا
 عهیشا دئینه کرن ئیکسه ر مونه ذذن ژ نفیژ که را دخوازت نه و رابن
 سوننه تی بکه ن ، و پشٹی سوننه تی ده ست ب ته راویحان دکه ن ،
 و پشٹی (وتر) ژ ی خلاص دبت ژ نوی ته سییحاتین پشٹی نفیژی
 دئینه گوئن ، و نه فه کاره کی خهله ته ، یا دورست نه وه پشٹی نفیژا
 عهیشا مه جال بیته دان بو وی که سی بقیت ته سییحاتان بیژت ،
 و پشٹی هنگی ژ نوی سوننه تا پشٹی نفیژی بیته کرن ، و پشٹی
 ته راویحان چو ته سییحات نه ئینه گوئن ، چونکی ته راویح سوننه تن
 و نه ذکار و ته سییحات پشٹی سوننه تان نینن !

۷ - کرنا زکرس پیکفه و ب دهنگه کس بلند پشتنس

نفیژس :

نه فه ژ ی ژ نه ژ سوننه تی یه ، و نه هاتی یه زاین کو پیغه مبه ری
 - سلاف لی بن - یان صه حابی یه کی وی پشٹی نفیژی زکر پیکفه
 و ب دهنگی بلند گوئ بت ، و ژبلی کو نه ف کاره نه
 ژ سوننه تی یه نه و دبتنه نه گه را پهیدا بو نا ته شویشی ل سه ر
 نفیژ که ران ، چونکی دبیت که سه کی (مه سبوق) هه بت یی نفیژا
 خو تمام دکه ت ، یان که سه ک هه بت سوننه تی بو خو بکه ت ، فیجا

زكرى ب دهنگى بلند دى بته نه گهرا تهشويشى ل سهر وى
ونه دويره نهو نقيژا خو خهلهت كهت ! قيچا يا دورست نهوه
ههر كهسهك بو خو ب دهنگه كى نرم زكرى بكهت ، ونهفه يا
سوندهت بى هاتى .

۸ - خواندنا سووره تا فاتحن :

د چو حه ديسين دورست دا ژ پيغه مبهرى - سلاف لى بن -
نه هاتى يه فه گوهاستن كو وى د نه ذكارين پشتى نقيژى دا
سووره تا فاتحن خواند بت ، يان فه رمان ل صه حابى به كى
خو كربت كو نهو فاتحن بخوينت ، ژ بهر قى چهندي نه م
دبيژين : تشته كى خهله ته ده مى هندهك كهس د نه ذكارين پشتى
نقيژى دا دهستين خو بلند دكهن وفاتحن دخوينن و پشتى هنگى
سهر وچاقين خو ب دهستين خو فه مالن ، نهف چهندا هه
د سوندهتى دا نه هاتى يه . . وهه ژى يه بيژين : بلند كرنا دهستان
ل ده مى كرنا دوعا بى نهفه تشته كى سونده ته ، بهلى فه مالينا سهر
وچاقان پشتى خلاس كرنا دوعا بى ، نه ل پشتى نقيژى ونه ل ههر
جهه كى دى بى هه بت ، ب رهنگه كى دورست ژ پيغه مبهرى
- سلاف لى بن - نه هاتى يه فه گوهاستن .

و د كهفن دا يا هاتى يه گۆتن : ههر بيدعديه كا دهر كهفت
سونده ته كى ل جهى خو دميرنت ، ونهف گۆتنه ل قيژى ب جه

دئیٽ ، گہلہک کہ سان تو دی بینی پشتی نقیڑی فاتحی دخوینت
وئو ب خو بیدہ عہیہ ، وسوورہ تا (الناس والعلق) ناخوینن
وئو ب خو خواندنا وان سونہتہ .

۹ - قہ مالینا لہ شس ب دہستان پشتی خواندنا (آیة

الکرسی) :

خواندنا (آیة الکرسی) پشتی نقیڑی تشتہ کی سونہتہ وہ کی
مہ گوتی ، بہلی بلند کرنا دہستی ل دہمی خواندنی ، پاشی
پفکرنا ہر دو دہستان ، وقہ مالینا لہ شی ب دہستان ئہ قہ کارہ کی
خہلہتہ و د سونہتی دا نہ ہاتی یہ .

گۆتن وکریارین خهلهت یین په یوهندی ب نقیژا نهینی یی فه هه ی

ل سهری دی بیژین : حوكمی نقیژا نهینی یی بۆ زهلامی بالغ
وئاکنجی واجبه ، وئهو کهسی سی نهینی یا نهئیه نقیژا نهینی یی بی
کو وی عوزرهك ههبت ئهو دی ژ منافقان ئیه هژمارتن ، ودهلیل
ل سهر فی چهندی ئهو حه دیسه یا (بهیههقی) ب سه نه ده کا باش
ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن - فه گوهاستی ده می دیبیت : ﴿ من
سمع النداء يوم الجمعة فلم یأتها ، ثم سمعه ، فلم یأتها ، ثم سمعه فلم
یأتها ، طبع الله علی قلبه ، وجعل قلبه قلب منافق - هه چی یی رۆژا
نهینی یی گوهل بانگی بیت ونهئیتی ، پاشی گوهل لی بیت
ونهئیتی ، پاشی گوهل لی بیت ونهئیتی ، خودی خهتی دی ل سهر
دلی وی دهت ، ودلی وی دی کهته دلی منافقی ﴿ وگه لهک
حه دیسین دی ژ ل سهر فی چهندی و ب فی مهعنا یی هه نه ..
وقی نقیژا - کو نقیژا نهینی یی به - ئهوا ب خوتبه
و ب ههردو رکاعه تین خو یین جهه ری دئیه نیاسین ، هه نه که
خهلهتی هه نه دکهفتی ، چ ژ لایی ئیمامی ب خو فه بت چ ژ لایی

مهئومومان فه بت ، لهو مه دقیت ب کورتی ئیشاره تی بدهینه
هندهك ژ وان ژی .

وخهله تی یا ژ هه می یان مه زنتر سستی یا د هاتنا نقیژا ئهینی بی
دا : وئه گهرین سستی یا د هاتنا نقیژا ئهینی بی دا گهله کن ، هندهك
که سان دی بی بی یا بو خو کری یه عهدهت هه می ئهینی یا
دور دکه فته سیرانان ، هندهك ل ده می نقیژا ئهینی بی ب تشتین
بیخیر فه دموزیلن وه کی بهریخو دانا ته پانی یان ته له فزیوونی ،
وهنده کان ئیمام وخوتبا وی ب دلی نینه فیجا نایته
نقیژا .. وهنت ژ فان هیجه تان ، وئهو ب خو وه کی د هه دیسا
بووری دا هاتی ئهو که سی سی خو تیان ل دویش ئیک وبی عوزر
نه ئیته نقیژا خودی خه قی ل دلی ددهت ، یه عنی دلی وی تاری
دکته فیجا نه رو ناهی یا باوهری بی ناچتی وخیر خوازی ریکسا خو
بو ناینت .

پشتی قی چهندی خهله تی بین نقیژا ئهینی بی ئه م دی ل سه ر دو
پشکان لیکفه کهین : بین په یوهندی ب ئیمامی فه هه ی ، ویین
په یوهندی ب مهئومومان فه هه ی .

أ - ئه و خهله تی بین په یوهندی ب ئیمامی فه هه ی :

ل سه ری دی بیژین : ئه و که سی دبه ئیمام وبو کاری
خوتبه خوینی بی دئیه دانان دقیت مرؤفه کی عه قیده پاقر بت دا

د سهردا نهچت وخهلكى ژى د سهردا نه بهت ، ودقيت
ب شريعتى و ب تايهتې فقهي نقيزي يې زانا بت ، ههر و هسا
دقيت زمانى عهده يې ژى باش بزانت ، دا بشيت ئايهتېن قورئانې
وحده سيېن پيغه مبهري - سلاف لى بن - ب دورستى بو خهلكى
تهفسير بكهت ، ودقيت ب واقعي خهلكى و ب ئيش ودهرد
وهيقي وئوميدېن وان يې شارهزا بت ، دا بشيت وى تشتى بو وان
بيوت يې نفايې وان تيدا بت ووان ژ خهله تى يان بده ته پاش ، ههر
وهسا دقيت ئهو مروقه كى چاك و ب تهقوا بت ، دا وه عز
وناخفتيېن وى كارى د خهلكى بكهت .

ومخابن گه لك جاران و ژ بهر گه لك نه گهران هنده ك كهس
بو خوتبه خوينا يې دئينه ده سني شانكرن بيى كو ئهو ب كيى قى
كارى بين ، وههر ژ بهر قى چهندي هنده ك خوتبه خوينا ههنه
دكه فنه هنده ك خهله تى يان ، وبو پتر مفا ئه م ل قيرى دى
ئيشاره تى دهينه هنده ك ژ وان خهله تى يان ، وهيقي يا مه ئه وه
سه يدايېن مه ب سنگه كى بهر فرهه گوهدارى يا فان گوتنا بكهن ،
چونكى دين - وهكى پيغه مبهري سلاف لى بن دبيوت - نصيحه ته ،
گوتن : بو كى نه ي پيغه مبهري خودى ؟ گوت : بو خودى و كيتابا
وى و پيغه مبهري وى وئيمامين موسلمانان و عامي بين وان .

قیجال قیروی مه دقیت بهحسی هندهک ژ وان خهله تی یان
بکهین بین کو د ناف خوتبه خوینان دا دبه لاف .

۱ - دریژکرنا خوتبیل و کورتکرنا نقیژیل :

نیمام (موسلم) ژ عماری کوری یاسری فه دگو هیژت ،
دبیژت : من گوهل پیغه مبهری - سلاف لی بن - بوو دگوت :
﴿ ان طول صلاة الرجل وقصر خطبته مئنة من فقهه ، فأطيلوا
الصلاة وأقصروا الخطبة وإن من البيان سحراً ﴾ یه عنی : هندی
دریژکرنا زهلامی یه بو نقیژی و کورتکرنا وی یه بو خوتبی نیشانه که
ل سهر زانینا وی ، قیجا هوین نقیژی دریژ بکهن و خوتبی کورت
بکهن ، وهندی ناخفتنا ره هوانه سحر تیدا هه یه . وئه گهر تو
(مدهوومی) فی حه دیسی بخوینی دی بیژی : دریژکرنا زهلامی بو
خوتبی و کورتکرنا وی بو نقیژی نیشانا نه زانینا وی یه ..

ومخابن خوتبه خوینین مه نه فرۆ موخالهفا تشته کی ناکه ن هندی
موخالهفا فی حه دیسی دکهن ، نیک ژ وان دی بینی خوتبا خو
سه عده ته کی یان پتر دریژ دکته و نقیژا وی سی چار دهقیقه یه کا
فهنا کیشت !

ودا ئەم بزاین مه خسه د ب دریژکرنا نقیژی د فی حه دیسی دا
چی یه دقیت بهری خو بدهینی کانی پیغه مبهری ب خو - سلاف
لی بن - نقیژا نهینی بی چهنه دریژ دکر ، د حه دیسین دورست

دا هاتی یه کو پیغه مبهری - سلاف لی بن - هندهك جاران سووره تا (الجمعة) و (المنافقون) وهندهك جاران سووره تا (الأعلى) و (الغاشية) دنقیژا ئهینی یی دا دخواندن ، وهکی (موسلم) ژئی فه دگوهیژت .

۲ - دریژکرنا خوتبا نیکی و کورتکرنا یا دووی :

(موسلم) ژ جابری فه دگوهیژت ، دییژت : « پیغه مبهری - سلاف لی بن - دو خوتبه دخواندن د ناقبهری دا دروینشت قورئان دخواند و بیرا خه لکی دئینا فه » .

ویغه مبهری - سلاف لی بن - د ههردو خوتبین خو دا قورئان بو خه لکی دخواند و بیرا وان ل زکری خودی دئینا فه ، نه وهکی خوتبه خوینین مه ئه فرۆ ئه وین خوتبا خو یا ئیکی دریژ دکهن ، و خوتبا دووی بهس بو دو عاکرنی دهیلن ، ئه فه یا خه له ته ووه عز و نصیحت و نیشادان دقیت د ههردو خوتبان دا بت .

۳ - بلندکرنا دهستان ل دهسن کرنا دو عایی :

هندهك خوتبه خوین هه نه ل ده می کرنا دو عایی د خوتبی دا دهستین خو بلند دکهن و ئه فه خیلافی سونه تی یه ، (موسلم) ژ (عه ماره ی) فه دگوهیژت کو جاره کی وی بشری کوری مهروانی ل سه ر مینه ری دیت دهستین خو بلند کربوون ، ئینا عه ماره ی گۆت : « خودی فان ههردو دهستان کریت بکهت ، من

پیغهمبهر - سلاف لی بن - ل سهر مینبهری دیتوو وی ژ فی
پیغهمتر بلند نه ذکر)) ووی ب تبلا خو یا شاهدی ئیشارهت کر .
وبلند کرنا مهئومومان ژی بو دهستان ل دهمی ئیمام دو عایان
دکته وه کی فی یا خهلهته ، وه کی پشتی دهمه کی دی دی
بهس ژی کهین نه گهر خودی چهز بکته .

۴ - دهرکهفتنا ژ نارمانجا خوتبسن :

خوتبا رۆژا نهینی بی بو هندی یا هاتی به دانان دا مروقه کی زانا
ههر حهفتی بی جاره کی شیرهتان ل خهلکی مزگهفتی بکته و بیرا
وان ل حهقی بی بینتهقه ، و بهری وان بدهته زانینا شهرعی یا
دورست ، و مروقه نه گهر ل سوننه تا پیغهمبهری - سلاف لی بن -
بزقوت و خوتبسن وی بخوینت دی بینت خوتبسن وی ل دور شهش
مهسهلان دزقپین :

۱ - دانه نیاسینا خهلکی ب خودی ، و کو نهو سالوخهتین وی
ب دورستی بزائن ، و حهقی پیغهمبهری ژی - سلاف لی بن -
ل سهر خو بزائن .

۲ - نیشادانا ستوین و نهرکانین ئیسلامی وه کی رۆژی بی
ونقیژی و زه کاتی و حهجی و دیار کرنا راستی و مفایی فان عیبادهتان .

۳ - دیار کرنا باشی و خرابی بی بو وان ، و شرینکرنا
خیر خوازی بی ل بهر وان و کو نهو خو ژ خرابی بی بدهنه پاش .

۴ - تهشجيعا وان ل سهر كرنا چاكي يى ، وييرئينانا وان ل هندى كو ههر نه فسهك ب كارى خو فله يا گر يدايه .

۵ - تهشجيعا وان ل سهر هاريكاري يال سهر كارى باش ، وييرئينانا وان ل ويى براينى يى يا ئيسلامى د نابقهرا وان دا پهيدا كرى .

۶ - پاقر كرنا دلين وان ژ هزر وييرين خهلهت و گومان وباوهرى يين نه دورست بو هندى دا نهو ببنه نمونديه كى باش ل سهر ئيسلاما راست و دورست .

نهفه نهو نارمانجن يين خوتبه ژ بهر هاتى يه دانان ، و كارى وان خوتبه خوينان يين نوكه نهم دبين دهمى خوتبين خو دكهنه جهى (ته حليلاتين سياسى) و ل شوينا كو بيژن : خودى هو گوت ويغه مبهرى هو كر ، دهنگ و باسين جهريده و موجه لان بو خهلكى فه دگو هيژن ، و كانى چاوا با دئيت نهو و هسا بيدهرى ددهنى ، و بى نهو ب خو بجه سين نهو منبهرى دكهنه جهى هافينا فالانى و شكاندنا بيقانى وسه عهته كى يا پتر سهرى خهلكى ب سياسه تا دره وين فه گيژ دكهن ، نهفه ددويرن ژ سونه تا بيغه مبهرى - سلاف لى بن - ويا خه ليفين وى يين راشدى و صه حابى يين وى يين سهر راست .

ئیمامی شافعی - خودی ژئی رازی بت - دبیرت : « ئەز حەز دكەم ئیمام د خوتبا خو دا حەمدا خودی بکەت و صلاوەتان بدەتە سەر پیغەمبەری - سلاف لئی بن - وشیرەتان لە خەلکی بکەت ، و قورئانی بۆ وان بخوینت ، و چو یا دی زێدە نە کەت » .

ونەهاتی یە ریوایەتکرن ژ پیغەمبەری - سلاف لئی بن - و خەلیفین وی - هەر چەندە ئەو مەزنین دەولەتی ژئی بوون - کو وان بابەتین سیاسی یان مەسەلین پەیوەندی ب ریڤەبرنا دەولەتی ڤە هەدی د خوتبیین ئەینی یی دا گۆتین ، بەلئی وان ھندەك جاران خەلك ل مزگەفتی کۆم دکر و ئەڤ رەنگی خوتبا بۆ دخواندن بەلئی ژ دەرفەدی خوتبا ئەینی یی بوو ، و خوتبا ئەینی یی بەس بۆ وەعز و نصیحەتان تەرخان دکر ، و ئەو گازی یین نوکە مە ژ ھندەك لایان ڤە گوھ لئی بن دەمی ژ مەلا دخوازان ئەو خوتبیین خو یین ئەینی یی بکەنە جەھێ بەلاڤکرنا گازی یین سیاسی ب ھێجەتا ھندی کو دڤیت مەلا یی نیریکی خەلکی بت ، ئەڤان داخوازان چو بناخەیین شەرعی بۆ نینن ، و پیستی یە مەلا گوھ نەدەنی ، و مەعنا ڤی گۆتتا مە ئەو نینە مە دڤیت مەلا و خوتبە خوینین مە دویر ژ خەلکی و واقعی وان بژین و گوھ نەدەنە ھیقی و خەم و خیالین وان ، نەخیر ! مەلا دڤیت ژ ھەر کەسە کئی دی پتەرب واقعی خەلکی یی شارەزا بت ، و ب دەرمانی شریعەتی دەردین وان چارەسەر بکەت بەلئی

نه ب رپکا هندی خوتبا خو بکته پاشبهند (مولحق) بو
به لاقو کین دهنگ وباسان نهوین ل سهر دره وان هاتینه ئافاکرن ،
ومه جالی په یوه ندی یا مه لای د گهل خه لکی نه ب تنی خوتبا
نهینی بی یه ، ب تایه تی ل ده می مه یی فی گافی یی ده زگه هین
راگه هاندنی تیدا زیده بووین !

۵ - دوباره کرنا نقیژا نهینیس پشتنی نقیژا خوتبس :

هندهك مه لا هه نه پشتنی نقیژا نهینی بی دکن رادبن نقیژا نیقرو
ژی ل بهرا خه لکی ب جماعت دکته ، وهیجه تا وان یا
ژ هه می یان مه زنتر نه وه نهو دبیژن : هه بوونا پتر ژ خوتبه کی
ل باژیره کی ل نك هندهك زانایان یا دورست نینه ، فیجا دا نهو
ژ فی خیلای فی دهر کهفن ، رادبن نقیژا نیقرو ژی دکن ، وهف
کاری وان بی خه له ته و د گهل شریعه تی نه یی رپکه هفتی یه ،
ونهو هیجه تا نهو بو خو دگرن ژی نه چو هیجه ته .. چونکی یا
ناشکه رایه کو خودی دو نقیژین فهرض ل نیک ده می ل سهر مه
واجب نه کرینه ، ونه گهر نهو نقیژا نهینی بی یا نهو دکن ل نك
وان یا دورست نینه بلا نه کن ، بلا نقیژا نیقرو ب تنی بکن ،
ونه گهر ل نك وان یا دورسته پا نهو چ نقیژا نیقرو یه نهو دکن !?
و ل ده می صه جابی یان وزانایین موجته هه دهندهك باژیر هه بوون
پتر ژ خوتبه کی لی دهاته کرن ، وژی نه هاتی یه ریوایه تکرن کو

ئیک ژ وان نقیژا نیفرۆ ئیعاذه کربت ، وئەفە ئیمامی شافعی
 - خودی ژۆ رازی بت - دەمی هاتی یه بهغدا خوتبه ل پتر
 ژ مزگهفته کۆ دهاته کرن ، ووی ب خۆل ئیک ژ فان مزگهفتان
 نقیژا خۆ یا ئەینی بی ذکر وژی نههاتی یه فه گوهاستن کو وی پشتی
 هنگی نقیژا خۆ دوباره کربت .

ب - ئەو خەلەتی یین په یوهندی ب مهئموومان فه هەمی :

وهندهك خەلەتی هەنە په یوهندی ب مهئموومان فه هەمی ، ئەو
 ژۆ ئەفەنه :

۱ - زوی نههاتنا مزگهفتی :

یا سونەت ئەو مەرۆف رۆژا ئەینی بی زوی قەستا مزگهفتی
 بکەت ، وەر چو نەبت بەری ئیمام دەست ب خوتی بکەت ئەو
 بگههته مزگهفتی ، وهندی مەرۆف زویتر قەستا مزگهفتی بکەت
 ب خیرتره .

(بوخاری وموسلم) ژ ئەبوو هورەیره ی قەدگوهیزن ،
 دبیژت : پیغمبەری - سلاف لی بن - گوت : ﴿ إذا كان
 يوم الجمعة وقفت الملائكة على باب المسجد ، يكتبون الأول
 فالأول ، ومثل المهجر كمثل الذي يهدي بدنة ، ثم كالذي يهدي
 بقرة ، ثم كبشاً ، ثم دجاجة ، ثم بيضة ، فإذا خرج الإمام طوّوا
 صحفهم ، يستمعون الذكر - ئەگەر بوو رۆژا ئەینی بی ملیاکەت

ل بهر دهري مزگهفتي رادوهستن ، نافيئ خهلكي دنقيسن يي ئيكي پاشي يي دي ، ومهتلا وي يي لهزي دهاتني دا بكهت وهكي مهتلا وي به يي حيشترهكي دكهته قوربان ، پاشي وهكي وي يي چيلهكي دكهته قوربان ، پاشي بهرانه كي ، پاشي مريشكه كي ، پاشي هيكه كي ، وئه گهر ئيمام دهركهفت دا خوتبي بخوينت نهو دهفتهرين خو دپيچن وگوهي خو ددهنه خوتبي ﴿﴾ و ژ في حدديسي دئيته زانين كو هندی مروف زويتسر بچته خوتبي خيرا مروفي پترة ، وئهو پشتي دهسيكرنا خوتبي دچته دمزگهفتي فه ملياكهت نافي وي د دهفتهرين خو دا نانقيسن ، ههر وهكي نهو نهچووي .

ودبت ئهف خهلهتي به ئهنجامي خهلهتي يا وان خوتبهخوينان بت يين خوتبي گهلهك دريژ دكهن ، يهعني : دهمي مهلا موخالهفا سوننهتي كرى ودهست ب دريژكرنا خوتبي كرى ، خهلكي ژ لايي خو فه موخالهفا سوننهتي كر وزوي نههاتنه مزگهفتي ، وئه گهر خوتبا دكورت بان دزير نينه خهلك ژي زوي هاتبانه مزگهفتي ، ههر چهنده خهلهتي يا في بو فان نابته (موبهري) .

۲ - هيلانا خو پاقركرن :

يا سوننهت نهو دهمي مروف دئيته مزگهفتي خو پاقر بكهت ، وهندهك جلکيت جوان ويين خوش بكهته بهر خو ، ووان تشستان ب كار نهئينت يين دنبه نه گهر بيين نه خوش وهكي خوارنا

بیقازی ، یان کیسانا جگاران ، بو هندی دا نه خوشی بی نه گهینته
 نقیژ کهران ، ویا باشتر نه وه ل رۆژا نهینی بی نه وه سهری خو
 بشوت ، وهندهك زانا دبیت : سهرشویشتا نهینی بی واجبه ،
 دیسا دقیت نه وه دهقی خو ب سیواکی یان فرچهی بشوت وئیکا
 هند نه کت خه لکی نه خوشی یا خو ژی ببینت ، وبو بیرئینان دی
 بیژین : هندهك کس هه نه ب جلکین نفستنی وه کی بیجامان یان
 تهره کسوتان قهستا مزگهفتان دکهن ، ونهقه کاره کی کریتنه ونه
 ژ ههژی به ، دقیت مرۆف خو ژی بدهته پاش .

۳ - ناخفتن ل دهمن خوتبه دنیته خواندن :

گافا ئیمامی دهست ب خواندنا خوتبی کر دقیت مهئمووم خو
 بی دهنگ بکته و خو ب تشته کی وهسا قه موژیل نه کت کو
 های ژ خوتبی نه مینت . (بوخاری وموسلم) ژ نه بوو هوریره ی
 قه دگوهیزن دبیت : پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوته : ﴿ إذا
 قلت لصاحبك يوم الجمعة : أنصت ، والإمام يخطب فقد لغوت -
 نه گهر رۆژا نهینی بی دهمی ئیمام خوتبی دخوینت ته گوته هه قالی
 خو : نه ناخقه ، نه وه ته خیرا خو به طال کر ﴿ یه عنی : خو
 ناخفتنه کا هنده کیم ژی تو باخقی خیرا خو یا خوتبی تو دی به طال
 که ی ، نقیژ دی ژ سهر ته رابت به لی خیرا نهینی بی بو ته نائیته
 نفیسین ههر وه کی ته نقیژا خو یا نهینی بی ل مال کری .

وههر ئاخفتنه كا ههبت يا مهئمووم بېژت - ژبلى وى يا نهو
د گهل ئىمامى باخفت - دكهفته د بن قى حوكمى دا ، يهعنى :
دهمى ئىمام دوعايه كى بكهت چى نابت مهئمووم بېژت : (آمين)
وئىمامى نهوهوى - د مهجووعى دا - دبېژت : « يا دورست نهوه
حهرامه بو وى نهو جابا بېژىنى و سلافي ژى بدهت » يهعنى :
نه گهر ئيك ل نك وى بېژى و گۆت : (الحمد لله) ^(۱) چى نابت
نهو بېژتى : (یرحمك الله) و نه گهر ئىكى سلاف كر دقئيت نهو جابا
سلافي نهدهت ، وخو نه گهر نافي پيغه مبهرى ژى - سلاف لى
بن - هات ، دقئيت نهو صلاوه تان نهدهته سهر ، چونكى هديسا
مهنعى يا عامه .

۴ - دهستكرنا بهركان :

(موسلم) ژ پيغه مبهرى - سلاف لى بن - قه دگو هيژت ،
دبېژت : ﴿ من مس الحصى فقد لغا - هه چى پى دهست بكهته
بهركان نهو وى خوتبا خو به طال كر ﴾ و ناشكهرايه كو بنى
مزگه فتا پيغه مبهرى - سلاف لى بن - هنگى حهسحاس (بهرك)
بوون ، قيچا هندهك كهسان خو ب فان بهركان قه موژيل دكر ،
ژ بهر هندی پيغه مبهرى - سلاف لى بن - نهف ئاخفتنه
گۆت .

(۱) ويا دورست نهوه نهو نه بېژت : (الحمد لله) .

ووہ کی فقیہی یہ ٹھوین خۆب تزیی یان قہ موژیل دکهن دهمی
 ئیمام خوتبی دخوینت .

۵ - نه به ریخۆدانا ب لایین ئیمامس قہ :

ژ ئادایین خۆتبا ئهینی بی یہ کول دهمی ئیمام خوتبی دخوینت
 مه ئمووم ب لایینی وی قہ بزقپن ، و ژ صه حابی یان دئیته
 ریوایه تکران کو دهمی پیغه مبهری - سلاف لی بن - دست
 ب گۆتتا خوتبی ذکر وان بهری خۆ ددایین ووی ژی بهری خۆ ددا
 وان ، لهو یا خه له ته دهمی ئیمام خوتبی دخوینت پشتا خۆ ب لایینی
 ئیمامی قہ بدت ، چونکی وه کی نه م دبیین گه له ک جارا
 ل مزگه فتی دهمی ئیمام خوتبی دخوینت هنده ک کهس هه نه پالی
 خۆ دده نه ستوینه کی یا دیواره کی ، و پشت یان ته نشتا وان دکه فته
 لایینی قبیلی ، وئه قه نه ژ ئادایین خوتبی یہ ، ومو خالفی سونته تا
 پیغه مبهری و صه حابی یین وی به .

۶ - ژیکه کرنا پیزان ، وگه هاندنا نه خۆش یین :

(بوخاری) حه دیسه کی ژ (سه لمانی فارسی) قه دگوهیژت
 تیدا هاتی به کو پیغه مبهری - سلاف لی بن - گۆتی به : ﴿ من
 اغتسل يوم الجمعة .. ثم راح ، فلم يفرق بين اثنين ، فصلی ماكتب
 له ، ثم إذا خرج الإمام أنصت ، غفر له ما بينه وبين الجمعة الأخرى
 - هه چی بی رۆژا ئهینی بی خۆ بشۆت .. پاشی بچت ، و د ناهه را

دووان دا ژېكفه نه كهت ، وهندی خودی بۆ نفیسی نقيژان
بكهت ، پاشی نه گهر ئيمام دهر كهفت خو بى دهننگ بكهت ،
گونه هين وى د ناقبهرا وى نه ينى بى و نه ينى يا دى دا كرين دى بۆ
ئينه ژيبرن .

ژ قى حه ديسى ناشكهرا دبت كو ژيبرنا گونه هان - كو
قهنجى يه كه خودى د گهل بهنى بين خو دكهت - ب هندهك شهرتان
فه يا گريدايه ، نيك ژ وان نه فه يه : نه وى دچته خوتبى د ناقبهرا
دووان دا ژېكفه نه كهت ، ومه خسه د پى نه و كه سن بين كو
درهنگ دئينه مزگهفتى ودقين بچنه سنگى فيجا دى بى ل سوتى بى
خهلكى دانن ورپزين وان ژېكفه كه ن و ب قى چه ندى نه خوشى بى
دگه هيننه نقيژكه ران ، نهف چه نده يا خه له ته .. وحه تا نهف
خه له ته يه نه ئينه كرن خه له ته يه كه كا دى هه يه دقيت نه مينت نه و ژى
نه فه يه : هندهك كهس ده مى دئينه مزگهفتى ناچنه رپزين سنگى ، و
ل پشتى دروين ، له و دى بينى رپزين سنگى دفالانه ويين پشتى
دترينه ، فيجا ده مى هندهك كهس ژ نوى دئين نه چار دبن فان
رپزين دويماهى بى برون دا بچن وان جهين فالال پيشى بى تژى
بكه ن ، و ب قى چه ندى نهف كه سه خو گونه هكار دكه ن
وخه لكه كى دى ژى گونه هكار دكه ن !

و د حه ديسه کي يا يا (نه سائي وئهبوو داوود) ژ عه بدللاهي
 کوري به سري فه دگو هيژن هاتي يه کو جاره کي زه لامه ک هاته
 مزگه فتی و د سهر ستويي خه لکي را دبوري ، و پيغه مبهري
 - سلاف لی بن - خوتبه دخواند ، ئينا پيغه مبهري - سلاف لی
 بن - گوئی : ﴿ روينه خوار ! تو دره ننگ هاتي و ته نه خوشی ژي
 گه هاند ﴾ .

یہ معنی : ما بهس نینه ته خه لته تی یه کری کو تو دره ننگ هاتي ،
 قیجا ته دقیت خه لته تی یه کا دی ژي بکه ی و نه خوشی یی بگه هینی یه
 خه لکی !؟

و ژ گه هاندنا نه خوشی یی یه مروف ئیکی ژ جهی وی راکهت
 دال جهی وی روینت ، یان ئاخفتنن نه خوش بیژته خه لکی
 وهه فرکی یی د گهل وان بکهت .

۷ - کرنا سوننه تا بهری خونبئ :

ژ حه دیسین دورست دئینه زانین کول سهر ده می پيغه مبهري
 - سلاف لی بن - بانگه کي ب تنی بو نقیژا ئهینی یی دهاته دان ،
 و پشتی بانگی پيغه مبهري - سلاف لی بن - ئیکسهر دهست
 ب خوتبی ذکر ، و ژ پيغه مبهري - سلاف لی بن - نه هاتي یه
 فه گوهاستن کو پشتی بانگ هاتي یه دان وی سوننه ته ک کریت یان
 صه حابی یه کي وی ئەف سوننه ته یا دبیزنی : (سوننه تا قه بلی) کر

بت ، لهو یا دورست نینه ئەف سوننه ته بێته کرن ، وتشتی غه رب
 ئەوه هندهك كهس یین ههین : ل کرنا فی سوننه تی یا نه دورست
 - یان چونه چونه بیژین : یا جهی خیلافی ! - گه لهك دمجدن ،
 وشه ری سهرا دکهت ، و د کرنا سوننه تا پشتی نقیژی دا کو یا
 دورسته دسستن ، ودبت هه نه کهن ، بۆچی ؟ نزا ! وهه ر چاوا
 بت ئیمامین مه زن هه می وه کی مالک وشافعی وه هه دی
 و گه له کین دی ل وی باوه رینه کو چو سوننه ت به ری نقیژا
 ئەینی یی نین .

۸ - نه کرنا (تحیه المسجد) :

هندهك كهس هه نه ده می دئینه نقیژی و دینن ئیمام یی خوتبی
 دخوینت ئیکسه ر دروینن و سوننه تا (تحیه المسجد) ناکه ن ، و ئەفه
 کاره کی خه له ته ، و دژی سوننه تی یه ، چونکی جاره کی ده می
 پیغه مبه ری - سلاف لی بن - خوتبه دخواند زه لامه ك هاته
 مزگه فتی و روینشت ، ئینا پیغه مبه ر - سلاف لی بن - گۆتی :
 ﴿ نه گه ر ئیک ژ هه وه رۆژا ئەینی یی هات و ئیمام یی خوتبی
 دخوینت ، بلا دو رکاعه تان بکهت ، وله زی تیدا بکهت ﴾
 یه عنی : بلا دو رکاعه تین سڤك (تحیه المسجد) بکهت .

۹۔ نہ کرنا (تحیہ المسجد) ل دەس بانگی :

هندەك كەس ھەنە دەمی دئیئە د مژگەفتی ڤە بۆ نڤیژا ئەینی بی و دبین بانگ بی دئیئە دان - ومەخسەدا مە بی بانگی دووی یە - خو دگرن ھەتا بانگ خلاس دبت پاشی دەست ب کرنا سوننەتا (تحیہ المسجد) دکن ، بۆ ھندی دا بشین جابا بانگی بدەن ، وپشتی بانگ خلاس دبت وئیمام دەست ب خوتبی دکەت ژ نوی ئەو (تحیہ المسجد) دکن ، وئەڤ کارە بی خەلەتە ، دڤیت ئەو ئیکسەر دەست ب (تحیہ المسجد) بکەن و بلا نەگەھن جابا بانگی بدەن ژی ، چونکی جابا بانگی سوننەتە و گۆھدانا خوتبی ڤەرزه وچی نابت کاری سوننەت پیش بی ڤەرز بیئە ئیخستن .

۱۰۔ کرنا سوننەتس ئیکسەر پشتس نڤیژا ڤەرز :

چ ئەڤ نڤیژە نڤیژا ئەینی بی بت ، یان ھەر نڤیژە کا دی بت ، یا دورست ئەو پستی مرۆڤ ژ نڤیژا ڤەرز خلاس دبت ھندەك ئەژکاران بیژت ، پاشی دەست ب کرنا سوننەتی بکەت ، یان ژی خو ژ جھی خو ڤە گۆھیژت ، ویا سوننەت ئەو ئەو بیئە مال سوننەتی بکەت .

گۆتن وکریارین خهلهت یین په یوهندی ب نفیژا مری فه هه ی

ول فیبری مه دقیت چاوانی یا کرنا نفیژا ل سهر مری (صلاة
المیت) ئاشکهره بکهین ، دا ئه و گۆتن وکریارین خهلهت یین
په یوهندی ب فی نفیژی فه هه ی بو مه ئاشکهره بن :

نفیژا مری ژ ی ئه و شهرتین نفیژی بی دقین یین کو بو نفیژین
دی دپیستی ، وئف نفیژه ژ بی یان فه دئیه کرن ، وپتر
ژ (ته کیره کی) دئینه گۆتن ، ویا دورست ئه وه ل ده می
ته کیرا ئیکی ب تنی مروّف ده ستین خو بلند بکهت ، وپشتی
ته کیرا ئیکی ئه و دی دهستی خو یی راستی دانته سهر یی
چه پی و دانته سهر سنگی خو ، وه کی کو د نفیژین دی دا
دکهت .

پاشی ئیکسهر - و بی گۆتا دو عایا ئستفتاحی - دی ده ست
ب خواندنا فاتحی کت ، وخواندن دی یا سرری بت ، پاشی
دی ته کیرا دووی دهت بی ده ستین خو بلند بکهت ، و دی
صلاوه تان ده ته سهر پیغه مبه ری - سلاف لی بن - ، پاشی دی

تہ کبیرا سی بی دہت ودی دوعایان بو مری کہت^(۱) ، پاشی دی
تہ کبیرا چاری دہت و ہندہک دوعایین دی دی بو مری کہت ،
پاشی دی سلافا ملی راستی ویی چہ بی دہت و دورستہ ژ چار
تہ کبیران پتر بدن (حہتا نہہان) و پشتی ہر تہ کبیرہ کی
دوعا بو مری دئی نہ کرن ، ویا سونہت ئەوہ (ئیمام) و
(مہئموم) سلافی ب سرری قہدہن نہ وہ کی نقیڑین دی ئیمام
دہنگی خو ب سلافی بلند دکہت .

(۱) و ژ وان دوعایین کو ژ پیغمبہری - سلاف لی بن - ہاتینہ قہگیران :
(اللہم عبدک وابن أمتک احتاج إلى رحمتک وأنت غنی عن عذابہ ، إن
کان محسناً فرد فی حسناتہ ، وإن کان مسیئاً فتجاوز عن سیناتہ)) .

هندەك گۆتن وكريارين خەلەت بين پهيوەندى ب رەمەزانى ئە هەي

هەر جارە كا هەيڤا رەمەزانى دئيت هندەك خەلەتى هەنە د ناڤ
جڤاكا مە دا روى ددەن ، يان زىدە دبت ، لەو يا فەرە ئيشارەت
بۆ بيتەدان ، ژ وان خەلەتى يان :

۱ - زەيبىكرنا دەسى ب كارين بس بها ونەدورست قە :

ئەو ب خۆ هەيڤا رەمەزانى دەليڤهه كه خودى دايه مە ، خيبر
تيدا مەزن دبن و جزايبى وان زىدە دبت ، لەو يا فەرە ئەم قى
دەليڤهه يا مەزن ژ دەست خۆ نەكەين ، ونەهيلىن دەمى مە -
چ شەف بت چ رۆژ بت - ژ قەستا بچت ، چونكى ئەم نزانين
كانى ئەف دەليڤهه جارە كا دى دى ب دەست مە هفت يان نە ؟

بەروفاژى قى چەندى هندەك رۆژيگر هەنە ب هيچەتا هندی دا
رۆژى يا وان زوى بچت بى ئەو بى بجهسيين لى دگەريين خۆ
ب تشەكى قە موژيل بکەن و دەمى خۆ بى ب بۆرين ، بى هزرا
خۆ د قى تشتى دا بکەن كانى مفا تيدا هەيه يان نە ، يان ژى كانى
هەر بى دورستە يان نە ؟

ونه گهر ئهم بهری خو بدینه وان کاران یی گه له ک رۆژیگر
رهمه زانا خو بی دبورین دئ بینین - مخابن - بارا پتر ئه و کارن
یین خیر تیدا نه ، به لکی گونه ژی تیدا هه ی .. وه کی بۆراندنا
دهمی ب دیتنا (موسه لسه لاتین بی ئه ده ب) و (سترانین بی
هه تک) فه ئه وین - دیسا دئ بیژین مخابن - ته له فزیوونین
موسلمانان له زئ و موسابه فی د پیشکیشکرنا وان دا دکهن ، بۆ
هندی دا رۆژیگران ژ بیرفه کهن دا ب نه خوشی یا رۆژییی
نهحه سیی !!

ههر وه سا گه له ک رۆژیگر هه نه ب رۆژیان ب شهف لیك
کۆم دبن ودهمی خو ب غه یه تی فه یان کرنا هنده ک یاری
و موسابه قاتیین چو خیر تی نه دبه نه سه ری !

یا فه ره رۆژیگر ب خه طه را فی چه ندی بجه سیین و بهایی هدیقا
رهمه زانی بزانت ، وئیکا هنده نه که ت ئه ف هه یقه بی مفا
د سه ر را ببۆرت ، ل شوینا ئه و خودایی تیدا ژ خو رازی بکه ت
رابت هندی دی باری خو ژ گونه هان گران که ت .

۲ - نستغلا خه لکی و گرانگرا بهایی تشتان :

د حدیسین دورست دا هاتیه کو پیغه مبه ری مه - سلاف لی
بن - که سه کی گه له کی مه رد بوو ، و له هدیقا رهمه زانی مه ردینی یا
وی زیده تر لی دهات .. مه عنا : پیغه مبه ری - سلاف لی بن -

کاری خۆیی باش د فی هه یقی دا زیده تر لی ذکر ، بۆ هندی دا
ئهو پتر ب تایبه تمه ندی یا فی هه یقی حه سیابا .

ویا غه ریب ل نک مه - ئەم ئەوین خۆ ژ ئوممه تا فی پیغه مبه ری
حسیب دکهین - ده می ره مه زان ب سه ر مه دا دئیت ئەم لی
دگه ریین خرابی بین خۆ پتر لی بکهین ، ودبت ئەم کریشه
سالۆخه ته د سویک و بازارا مه دا پتر یا بهرچا فت ، وجهی
دلئیشی ونه رازیوونا گه له ک ژ مه بت ، چاوا ؟

(ئستغلال) ئەو صیفه تی کریت بی ئیسلامی ئەم گه له ک ژئ
داینه پاش ، ل شوینا مرو فین دلره ش ل فی هه یقی خۆ ژئ بدنه
پاش دی بینی پتر قه ست دکه نی ، چونکی ئەو دزانن دی بۆ
مینت وخه لک یی هه وجهیه ، تشته کی - خوارن بت یان جلک بت
- به ری ره مه زانی ب سه ره کی دی کری ، گا فا بۆ ره مه زان هه ره
هه ر وی دکانی وهه ر وی تشتی بکه ره دی بینی سه را وی دو
جاران یان سی جارن زیده تر لی هاتی ، وهندی رۆژه کی پتر تو
نیزیکی جه ژنی بی سه ر - وه کی ده ره جا هه راره تی - زیده تر لی
دئیت ، ودکان هه ر ئەو دکانه ، و (بضاعه) ژئ هه ری
به ری یه ، وخودان ژئ رۆژیگه کی وه لی یه ! بۆچی ؟

- چونکی وی ب خو وژدان وئیمانہ کا وەسا ژى نینہ وی ژ فی
ئستغالیّ بدەتە پاش ، وکەس نینہ ئەو ژى بترست وەزرە کى
بو بکەت !!

فێجا بوچی ئستغالیّ نہ کەت ؟

۳ - زیدەبوونا خازۆکسین :

خازۆکی ئەوە مرۆف داخوازا خیر کرنی ژ کەسە کى دى
بکەت ، و مرۆفیّ خازۆک ئەوە یى ب خواستىّ دژیت ، و کارى
خو یى ئیکانە دکەتە خواستن ، دا یى بژیت .

ئیمامى غەزالی دبیزت : خازۆکی ب خو کارە کى حەرامە ،
وہنگى حەلال دبت ئەگەر خودان کەفتە تەنگافیە کا وەسا ئەو
مەجبوور بیت ، و ئەو کارە کى حەرامە چونکی ئەو ئیک ژ سى
تشتین حەرامە : یا ئیکى : کارى وی گازندەییە ژ خودى ، ہەر
وہ کى ئەو یى دبیزت : خودى تەخسیرى دانا قەنجى یان دا دگەل
من کرى یە ، یا دووى : ئەو ب فى کارى خو خو بو ئیکى دى
ژبلى خودى دشکیت ، یا سى یى : ئەو ب فى کارى خو
نەخوشى یى دگەہینتە وی یى ئەو خواستىّ ژى دکەت .

و ئەف ہەر سى کارە ب شریعت دحەرامن .

و ئەگەر ئەم بەرى خو بدەینە حەدیسین پیغەمبەرى - سلاف
لى بن - دى بینین ئەو ب رەنگە کى ناشکەرا مە ژ کارى

خواستنی ددهته پاش ، وخیره کا مهزن ژى بو وی کهسی
دهسنیشان دکهت یی خو ژ خواستنی ددهته پاش ، ژ وان
حه دیسان :

یا ئیکى : عهدللاهی کورئ عومهرى دبیزت : پیغه مبهرى -
سلاف لی بن - گۆت : ﴿ لا تزال المسألة بأحدكم حتى يلقى الله
وليس في وجهه مزعة لحم - ئیک ژ هه وه دى مینت خواستنی کهت
حه تا نهو دئیتنه نک خودی و پارچه یه کا گوشتی ل سهر روى یی وی
نینه ﴾ . (۱)

یا دووی : نهوبان ژ پیغه مبهرى - سلاف لی بن -
فه دگوهیزت ، دبیزت : پیغه مبهرى - سلاف لی بن - گۆت :
﴿ من يكفل لي أن لا يسأل الناس شيئاً وأتكفل له بالجنة - کی دى
کهفاله تی دهته من چو تشتان ژ خه لکی نه خواست وئز دى
کهفاله تی ده می نهو بچته به حه شتی ﴾ . (۲)

ژ فان ههردو حه دیسان ئاشکه را دبت کو نهو کهسی خوستنی
بو خو بکه ته کارى رۆژا قیامه تی ده می دئیتنه مه حشه رى روى یی
وى یی قیچه وچو گوشت ل سهر نینه بو هندى دا خه لک بزانه
ئه فه نهو مروقه یی روى یی خو ل بهر خه لکی سار دکر .. وئهو

(۱) بوخارى وموسلم فه دگوهیزن .

(۲) نهجهد وئهبوو داوود فه دگوهیزن .

کهسی خو ژ خه لکی بی منهت بکهت و خواستنی نه کهت رږوژا
قیامه تی جهی وی دی به حهشت بت .

مخابن خواستن ئه فرۆ یا بوویه نهو کاری کریت بی ژ هه می یان
به رچا فتر د جفا کین مه دا ، هه وه کی پیغه مبه ری مه نه م ژ فی
کاری نه داینه پاش ، و نه ف کاری کریت ل هه یقا ره مه زانی
زیده تر لی دئیت ، و بهر دهرین مال و مزگه فتان دینه نهو جه بی
قولین خازوکان مالا خو ددانی ، و پیته ی به جهی کار بده ست
ب دژواری ری ل فی دباردا کریت بگرن ، و خه لک ژی ژ لایی
خو فه هاریکاری یا به لاقیرونا وی نه کهت ، و هاریکاری یا فان
که سان نه کهن ، نه گهر نهو ژی دی شریک بن د گونه هی دا .

و ب راستی ئیک ژ مه زنتترین خرابی یین فی خواستنا
بی معنا نهوه فه قیرین ژ راستی د نا ف دره وینان دا به رزه دبن ..
د ره مه زانی دا پیته ی به نه م خیرین خو زیده بکهین ، و ل وان
که سان بگه ریپین یین هه و جه ، به لی معنا فی نهو نینه نه م خیرین
خو ل سه ر وان که سان به لاف کهین یین کار و که سپی خو کری به
خواستنا ل بهر دهرین مزگه فتان ، نهو که سپین بارا پتر ژی
د دهوله مه ند .

٤ - گه هاندنا نه خوششیریں ب رینکا سماعین مزگهفتن :

و ژ وان خهله تی یین ئەم دینین ل هه یقا ره مزانی زیده
دبه لاف یین په یوه ندی ب مزگهفتان فه هه ی گه هاندنا نه خوشی یی
یه بو خه لکی (مه حله ی) ب رینکا (مکبره و سماعا) مزگهفتی ،
وئه فه راستی یه که دقیت بیته گۆتن ئە گهر خو بو هنده کان یا
نه خوش بت ژ ی . یا بوویه عه ده ت - ومه گۆت عه ده ت چونکی
ئه ف کاره نه ژ شریعه تی یه - دی بیژین : یا بوویه عه ده ت ل هه یقا
ره مزانی هنده ک (موژن) نیقا شه قی دی رابن سماعا
مزگهفتی هه لکه نی و ب ده نگه کی بلند کباری که ن یان
قورنانی خوین ، ب هیجه تا هندی دا خه لک رابینه پاشیقی ، ئەو
ب خو ئه ف کاره (بیدعه یه که) د دینی دا هاتی به ده ریخستن ،
ئه فه ئیک ، یا دووی : ب فی کاری نه خوشی دگه هته خه لکی ،
چونکی پتر ژ دو سه عه تان به ری ده می پاشیقی ئه ف کاره
دئیه کرن ، و گه له ک جار ان ده نگی سماعین دو سی مزگهفتان
تیکه لی ئیک دبن ، وئاوازه کی غه ریب ویی که س تی نه گه هت ژ ی
ده ر دکه فت ، قیجا ئه قی چ خیر تیدا هه یه ؟

وئه گهر هنده ک که س هه بن هزر بکه ن ئه فه ئیک ژ شیعارین
ئیسلامی یه دقیت بمینت ئەو دشاشن ، چونکی نه پیغه مبه ری ونه
صه حابی یان ئه ف کاره نه کری یه !

هەر وهسا نوکه ئەم دبینین ل گەلەك مزگەفتان ل دەمی نقیژی ئیمام نقیژی ناکەت ئەگەر (موکەبری) هل نه کەت وهەمی دەنگی نه دەتی ، بلا مەئمووم وی ریزه کاب تنی ژى بن ، نه بهس هنده .. بەلکی مه دیتی به هندهك ئیمامان یا خو ژ ئیمامه تی بی دایه پاش نه ژ بهر چو ب تنی چونکی (موکەبرا دەنگی) ل مزگەفتی نینه !

وئەف گرفتاری به - وهکی مه گۆتی - ل هه یقا ره مه زانی زیده دبت ، ل دەمی کرنا تەراویحان ، دی بیی ل هەمی مزگەفتان سماعه دهلکرینه هەر چه نده سی چاریکین فان مزگەفتان هه وجه بی ب هلکرنا سماعی نینه ژى ، وپتر ژ سه عه ته کی دهنگی ئیمامی ب خواندن وی موئه ززنی ب زکری (موپته دع !) مه حەلی هەمی بی دهژینت ، ئەف کاره ب حوکمی شریعه تی بیدعه به ، و ب دیتنا هۆنهری (نه شازه کا موزعه) ، و ب بۆچوونا (زهوقی) قهره بالغه کا بی مه عنایه !! ئەگەر بۆ هندی بت دا مەئموومان گوهل دهنگی ئیمامی بیت (سماعا داخلی) تیرا فی چه ندی هه به ، وئەگەر بۆ هندی بت دا ئیمام دهنگی خۆی خوش بگه هینته خه لکی مه حەلی د مالین وان دا ئەف چه نده ب جه نائیت ، چونکی هه قالی وی ئیمامی مزگەفتا دی مه جالی ناده تی دهنگی وی صافی بگه هته خه لکی ،

و د ئه نجام دا نه مرۆف دزانت ئه ف ئيمامه چ ديپۆرت نه يى دى !
ل فيري زي دى بيژين : ئه ف (دياردا نه شه رعى) ب به لافبونا
خو يا يى مه عنا بيى كو لايين شوله زي مايى خو تى بكه ن
روى به كى كرپت دده ته مزگه فتيين مه .

ناشەرۆك

بەرپەر	بابەت
۵	دەسپێك
	ئەو گۆتیی پەيوەندی ب تەوحیدی و باوەری یا
۱۱	مرۆفی قە ھەى
۲۹	ئەو گۆتیی پەيوەندی ب دوعاکرنی قە ھەى
۳۶	ھندەك پەیف وزاراڤین ھەڤچاخ
۴۷	ئەو گۆتن و کریارین پەيوەندی ب نڤیژی قە ھەى
	ئەو گۆتن و کریارین پەيوەندی ب نڤیژا جماعت قە
۷۰	ھەى
۱۰۰	گۆتن و کریارین خەلەت یین پەشتی نڤیژی
	گۆتن و کریارین خەلەت یین پەيوەندی ب نڤیژا
۱۰۶	ئەینى یی قە ھەى
	گۆتن و کریارین خەلەت یین پەيوەندی ب نڤیژا
۱۲۴	مرى قە ھەى
	ھندەك گۆتن و کریارین خەلەت یین پەيوەندی ب
۱۲۶	رەمەزانى قە ھەى

